

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ

LEGIONÁŘSKÝ

1/2014

směr

DO ZBROJA! KTO SI SYN

SVOJHO RODU HODNÝ!

OHEŇ (BEZ) NADĚJE

4. ročník projektu Československé obce legionářské.

V neděli, dne 22. 6. 2014, bude zažehnut na závěr piety v Ležákách Oheň (bez) naděje který převezmou žáci Základní školy Včelákov a Základní školy Skuteč (z těchto škol nacisté v den vypálení osady odvěkli 5 žáků místně příslušných k osadě Ležáky, kteří byli později pravděpodobně zavražděni v polském Chelmnu).

Následující den ráno, tedy 23. 6. 2014, účastníci projektu uctí památku Ležáků, poté bude odstartován pochod Oheň (bez) naděje žáků z výše uvedených škol a účastníků z dalších přihlášených škol po trase naučné stezky NKP Ležáky, Habrovec, Louka, Vrbatův Kostelec (5 km).

Z Vrbatova Kostelce do Pardubic se účastníci projektu přepraví zvlášť vypraveným vlakem (cesta vlakem 32 km).

Z pardubického nádraží Oheň (bez) naděje žáci přenesou pěšky do Pardubiček na Zámeček (5 km), kde proběhne pietní akt k uctění památky popravených.

Z Pardubiček Oheň (bez) naděje žáci ZS Včelákov a ZS Skuteč převezou autobusem do obce Senice, kde uctí památku členů skupiny SILVER A. Poté odjedou do Prahy, kde budou v podvečer přijati představiteli ČSOL a MO ČR, ubytování dětí v Praze.

24. 6. 2014 odjezd dětí do Lidic k společnému uctění památky lidických obětí, dopoledne odjezd a prezentace projektu Oheň (bez) naděje v Praze. Vystoupení umělců k uctění památky lidických a ležáckých obětí ve známém pražském kostele za účasti nejméně 500 dětí účastnících se projektu z celé republiky (minimální počet 500 dětí je stanoven jen pro toto vystoupení, v předchozích i v dalších částech projektu se najednou zúčastní do 100 dětí, kromě účasti v Ležákách, Pardubicích a v Lidicích, kde počítáme s vyšším počtem). Odpoledne odjezd z Prahy do Lázní Toušeň, kde účastníci projektu položí kytičku ke hrobu armádního generála Tomáše Sedláčka a dále směr polské hranice, ubytování dětí v Náchodě.

25. 6. 2014 příjezd do Lodže a do Chelmna, pieta za účasti oficiálních delegací. Večer odjezd do ČR, příjezd do Skutče a Včelákova v ranních hodinách následující den.

Projekt připomíná prostřednictvím osudů dětí hrdinný a tragický úděl obyvatel Ležáků a Lidic. Mladí lidé pochodem uctí památku statečných předků. Dílčím vyvrcholením je společná pieta v Ležákách, na Zámečku v Pardubičkách, v Lidicích a prezentace projektu v Praze za účasti dětí z celé republiky. Dovršením cesty dětí a dalších protagonistů projektu Oheň (bez) naděje je pak pieta v Chelmnu za účasti oficiálních delegací. Celého projektu se dále zúčastní žáci Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO Moravská Třebová, Základní školy a Praktické školy Svitání Pardubice, další děti z přihlášených škol a členové Sokola Pardubice. Předpokládaný počet dětských účastníků projektu v průběhu jednotlivých fází je minimálně 2000.

Vedoucí projektu: Ing. František Bobek, 734 315 626, bobekfr@seznam.cz

Časopis navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Čs. obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Čs. obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

Vydavatel:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2
www.csol.cz
Tel: +420 224 266 235
Fax: +420 224 266 274
E-mail: sekretariat@csol.cz

Šéfredaktor a editor:
Ladislav Lenk
Tel: +420 224 266 241
Fax: +420 224 266 274
Mobil: 734 315 601
E-mail: lenkladl@centrum.cz

Redakční rada:
Pavel Budinský
Jindřich Sitta
Jiří Charfreitag
Milan Mojžíš
Tomáš Jakl
Jan Procházka
Zdeněk Kubín
Ladislav Henek
Jiří Filip
Miroslav Brož

Jazyková úprava:
Ladislav Lenk

Grafická úprava:
Andrea Bělohávková

Tisk a distribuce:
Vydavatelství MAC, spol. s r.o.
Na Spojce 968/7
101 00 Praha 10 - Vršovice

Adresa redakce:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2

Uzávěrka čísla 15. 3. 2014

Kresba na titulní straně: Vojtěch Preissig

Evidenční číslo: MK ČR E 20912

Elektronickou podobu Legionářské směru naleznete na:
www.csol.cz v rubrice Projekty

Předseda ČsOL Pavel Budinský: „Mám radost, ale jsem také pořádně naštvaný.“

str. 2

První konference partnerů projektu Legie 100

str. 5

Projekt Péče ČsOL o válečné veterány v ČR v roce 2014

str. 7

Osud osob z jedné fotografie

str. 14

Neprávem téměř zapomenutý Bůh války

str. 22

Předseda ČsOL Pavel Budinský: „Mám radost, ale jsem také pořádně naštvaný.“

Ve čtvrtek 6. února jsem doprovázel předsedu Československé obce legionářské Pavla Budinského do Zlína. Zde slavnostně podepsal memorandum o vzájemné spolupráci mezi Zlínským krajem a ČsOL při realizaci projektu Legie 100. Jeli jsme zpět do Prahy a povídali si.

Bratře předsedo, bylo na tobě vidět, že si tuto událost užíváš. Proč?

Setkání s hejtmanem Zlínského kraje Stanislavem Mišákem bylo velmi příjemné. Je to člověk, se kterým jsme si na první pohled padli do noty. Oficiálně by se dalo konstatovat, že obě strany setrvaly v „přátelském rozhovoru“, jak to pan hejtman nazval. A při té besedě jsme se také dohodli, že v dnešní době nám něco chybí – totiž snažit se přiblížit naši současnou generaci a hlavně pak mladým lidem to, co se odehrávalo před sto lety, o čem šlo, kdo byli legionáři, kteří se zasloužili o vznik samostatného československého státu, jaké byly ideje, jež vedly k jeho vzniku. Takže jsme uzavřeli se Zlínským krajem memorandum o tom, že budeme spolupracovat na rozvíjení tohoto historického odkazu a dle svých možností se podílet na jeho propagaci, hlavně pak u mladých lidí.

Jak to bude konkrétně vypadat?

V memorandu jsme se zavázali, že vytvoříme pracovní skupinu, která bude v následujících letech koordinovat naše společné akce. Ono už to do jisté míry vlastně funguje i teď – pan hejtman převzal záštitu nad výtvarnou soutěží žáků základních škol, která má příznačný název „Československé legie očima dětí“. Československá obec

legionářská se na ní podílí jako partner. Je to možná maličkost, ale možná si všichni společně začínáme uvědomovat, co znamenají historické události našeho národa a jak se z nich můžeme poučit dnes. Pokud vím, Zlínský kraj není prvním, který se rozhodl uzavřít takové memorandum. K podobné spolupráci se už přihlásila řada dalších partnerů – a třeba i vesnice na jižní Moravě a v západních Čechách.

Zdá se tedy, že projekt Legie 100 se hýbe dopředu?

V každém případě. Za největší úspěch považuji, že se vláda Jiřího Rusnoka svým usnesením plně postavila za projekt Legie 100 a vyjádřila mu maximální podporu. Ustanovila meziresortní komisi, která se bude touto problematikou zabývat. My v ní máme zástupce, už se dvakrát sešla. Jsou v ní zaangažována ministerstva obrany, dopravy, školství a další. Ba co víc, Harmonogram projektu Legie 100 na období let 2014–2020, který jsme měli už dávno připravený, se stal základním dokumentem či plánem pro práci této komise. Tím chci poděkovat jeho tvůrcům – Jindřichu Sittovi, Milanu Mojžíšovi, Jiřímu Charfreitagovi, ale i dalším, kteří na něm víc než rok pracovali. Není to konečný dokument a předpokládám,

že další zainteresované subjekty do něj vnesou nové podněty k tomu, jak důstojně oslavit sté výročí vzniku samostatné československé republiky i těch, kteří se o ni nejvíce zasloužili – československých legionářů.

Takže jsi spokojený?

Určitě. Konečně se podařilo dosáhnout toho, na čem jsme více než tři a půl roku intenzivně pracovali. Místy jsme ani nedoufali, že se nám to podaří. Třeba pokud jde o rekonstrukci legiovlaku – byl jsem obrovským skeptikem a upřímně řečeno, nevěřil jsem, že tým kolem bratra Sitty to zvládne, Podařilo se. Tady je má spokojenost. Vždyť dnes máme naprosto jasno, kam budeme v letošním roce směřovat činnost Československé obce legionářské. Například přes všechny nejistoty jsme nakonec dostali pověření, abychom opět realizovali projekt Péče o válečné veterány v roce 2014, tedy, již pátým rokem. Je to snad málo?

Pavle, teď budu poněkud osobní. Když jsme se chystali podepisovat memorandum ve Zlíně, volala ti Česká televize a v tom okamžiku jsi se mi zdál dosti naštvaný. Dokonce tak, jak tě vůbec neznám. Proč?

To je jednoduché. Volal mi redaktor České televize, který žádal vyjádření ohledně údajných finančních nejasností v Československé obci legionářské. Konkrétně: Jak vymáháme dluh po bývalém nájemci hotelu Legie, jak probíhala výběrová řízení na rekonstrukci vagonů legiovlaku a také třeba proč místopředseda ČsOL Emil Cigánik rezignoval na svoji funkci.

Tomu nerozumím.

Pokusím se ti to vysvětlit. Ve čtvrtek 30. ledna se na vedení obce legionářské obrátil policejní orgán kriminální policie Prahy 2 s tím, že na občanské sdružení Československá obec legionářská bylo podáno trestní oznámení týkající se hospodaření naší obce. Šlo o to, že prý špatně hospodaříme s majetkem obce, dále se údajně na přelomu roku 2011–2012 z našeho účtu mělo ztratit osm milionů korun – a já nevím, co ještě dalšího. Žádosti policejního orgánu jsme samozřejmě vyhověli a poskytli mu veškeré účetnictví za roky 2010–2012. Pak jsme se dozvěděli, že iniciátorem trestního oznámení, stejně tak jako nabídky na „exkluzivní“ reportáž pro Českou televizi, byl – bohužel – náš bratr Emil Ligač.

To snad nemyslíš vážně...

Bohužel ano. Všechna tvrzení, která se zde objevují v obou případech, bratr

Emil již několikrát veřejně prezentoval na různých webech. Chtěli jsme si s ním vše vyjasnit, byl několikrát pozván na jednání předsednictva republikového výboru, kam nikdy nepřišel, a dali jsme mu také k dispozici všechny potřebné dokumenty, které jsou obsaženy ve výročních zprávách ČsOL. Ty jsou, mimochodem, veřejně přístupné na našich internetových stránkách. Nevím, co ještě bychom mohli udělat pro to, abychom mu vysvětlili, jak zásadně se mylí.

Máš nějaké rozumné vysvětlení toho, proč se takto chová člen obce legionářské?

Nevím. Vím však, že bratr Emil Ligač, coby terénní pracovník Projektu péče o válečné veterány, svého času

vykazoval a finančně účtoval návštěvy u veteránů, které ve skutečnosti nikdy nevykonal. Dokonce účtoval i návštěvy veteránů, kteří byli již několik měsíců mrtví... Proto jsme se s ním museli rozéjt. Vyhodili jsme ho za okrádání válečných veteránů. Takže moje vysvětlení je, že se nám snaží pomstít. Musím říct, a vůbec to neříkám rád, že s tímto člověkem si už nikdy ruku nepodám.

P.S.

Rozhovor s předsedou Československé obce legionářské Pavlem Budinským vznikl ve čtvrtek 6. února 2014 na cestě ze Zlína do Prahy.

Mimochodem – najeli jsme víc než 750 kilometrů, které si samozřejmě Pavel Budinský na vrub obce legionářské nikdy účtovat nebude. Za celých 12 let

svého působení v obci si všechno vždy platil ze svého – cesty, ubytování v hotelech, účast na akcích... A každý měsíc, již několik let, platil ze svého občerstvení na setkáních válečných veteránů, bývalých příslušníků 1. československého armádního sboru, kteří se scházejí každý první čtvrtek v měsíci v klubovně v hotelu Legie. Chlebičky, zákusky, víno, káva...

A poslední dodatek. V pátek 7. února 2014 byla Obvodním ředitelstvím policie Praha 2, jmenovitě por. Jiřím Janelem, Československá obec legionářská informována, že na základě šetření výše zmíněného trestní oznámení Policie ČR konstatuje, že nedošlo k naplnění skutkové podstaty žádného trestného činu...

Ladislav Lenk, foto: autor

Vyjádření k mediálnímu útoku na Československou obec legionářskou

Vážené sestry, vážení bratři, mnozí z vás zhlédli v neděli 9. února 2014 reportáž České televize ve zpravodajském pořadu Události, v níž bylo útočeno na současné vedení ČsOL. Proti nařčení, která v reportáži padla, se ČsOL ohradila tiskovým stanoviskem ze dne 12. února 2014 a vyvěsila jej na své webové stránky. Velká část členstva však nemá na internet přístup a mnoho z těch, kteří vstoupili do našich řad v posledních letech, nezná pozadí tohoto mediálního útoku. Současná situace je totiž po delší době projevem překonaných vnitřních sporů, které probíhaly v ČsOL od jejího obnovení po pádu komunismu. Legionářský směr, jenž je určen všem členkám a členům ČsOL, je proto tím nejlepším místem, kde je možné o celé záležitosti informovat.

V první řadě je třeba se vyjádřit k informacím, které zazněly ve výše zmíněné reportáži. Uvedeno bylo, že kvůli rozporům ve vedení ČsOL odstoupili dva její místopředsedové. Pravdou je, že v minulém roce na své funkce dva místopředsedové rezignovali. Br. Ing. Mikuláš Končícký tak ale učinil ze zdravotních důvodů. Usoudil, že vzhledem k zdravotnímu stavu a s ohledem na svůj věk se na vedení ČsOL již nemůže aktivně podílet. Br. Končícký si výslovně nepřeje, aby byl jeho odchod z vedení ČsOL nepravdivě spojován s odchodem kohokoliv jiného, a toto zdůraznil i po odvysílání reportáže. Kvůli nesouhlasu s vedením ČsOL tedy odstoupil jen Ing. Emil Cigánik, který vystupoval ve zmíněné reportáži.

Dále bylo uvedeno, že „legie byla ukradena“ válečným veteránům, kteří jediní jsou pravými pokračovateli

legionářských myšlenek. Tvrzení o „ukradené legii“ a o upření práva projevit svůj názor jakékoli skupině členů ČsOL je v rozporu s důrazem na demokratické ideály a cíle ČsOL. Naše organizace byla založena dobrovolníky bojujícími za samostatný československý stát v první světové válce. Do svých řad přijala po druhé světové válce i bojovníky z tohoto konfliktu. Po roce 1989 byly její řady opět rozšířeny o další osoby a dnes sdružuje také někdejší politické vězně, účastníky zahraničních misí ČSFR a České republiky, pozůstalé po legionářích z obou světových válek, stejně jako následovníky odkazu bojovníků za národní svobodu a všechny občany, kteří chtějí aktivně rozvíjet legionářské tradice a ideje. Všem těmto lidem je organizace určena, podílí se na její činnosti i na vedení v rámci demokratických voleb.

Další skutečností je, že Ing. Emil Ligač podal trestní oznámení za údajně špatně nakládání s majetkem ČsOL. Policejní vyšetřování však bylo po předložení všech dokumentů, týkajících se oznámení, odloženo pro neopodstatněnost, neboť se nestal žádný ze skutků popisovaných v trestním oznámení. Postup Ing. Ligače je nepochopitelný tím spíše, vezmeme-li v potaz skutečnost, že na jeho výtky mu byla v minulosti opakovaně nabízena možnost si podrobně projít všechny potřebné dokumenty, jež by jeho pochybnosti rozptýlily. Neučinil tak a raději se rozhodl poškodit ČsOL neopodstatněným obviněním.

V reportáži bylo poukázáno i na několik soudních sporů s bývalým nájemcem hotelu Legie. Jeden ze sporů je již pravomocně ukončen ve prospěch

ČsOL. Druhý soudní spor rovněž skončil ve prospěch ČsOL, ale probíhá odvolací fáze soudního řízení. Další dva spory stále řeší Obvodní soud pro Prahu 2. Dlouhodobou snahou vedení ČsOL je vymoci plnou dlužnou částku v souladu s postupem, který schválil demokratickým hlasováním Republikový výbor ČsOL. Vymáhání probíhá standardní soudní cestou, s tím jsou bohužel spojeny průtahy obvyklé pro soudní řízení v ČR. Nařčení z laxního postupu vedení ČsOL s jakýmkoli postranými úmysly se tedy nezakládá na pravdě.

Zavádějící informace padly rovněž ve snaze zpochybnit postup při realizaci legiovlaku. Na renovaci tří jeho vagonů, která byla provedena v roce 2013, se uskutečnilo řádné výběrové řízení, z něhož vítězně vyšly dvě firmy, které zakázku provedly za nejnižší cenu. V jedné z těchto firem je jedním ze spoluvlastníků první místopředseda ČsOL MUDr. Jindřich Sitta. Výsledky výběrového řízení projednal a schválil jak Statutární orgán ČsOL, tak Předsednictvo Republikového výboru ČsOL, které bylo předem br. Sittou požádáno o souhlas s účastí zmíněné společnosti ve výběrovém řízení. Předsednictvo účast odsouhlasilo. Na všech zmíněných jednáních obou těchto orgánů Ing. Cigánik při hlasování souhlasil s účastí zmíněné společnosti a s výsledkem výběrového řízení. To již v reportáži neuvedl. První vagon legiovlaku je v současné době deponován a čeká na své využití. Jeho rekonstrukce zatím neproběhla.

Veškeré výše uvedené informace je možné doložit zápisy z jednání příslušných orgánů ČsOL. Celou záležitost je třeba vnímat jako

neomluvitelné poškození dobrého jména Československé obce legionářské před veřejností. V rámci Stanov ČsOL byl v minulosti původcům mediálního útoku dán prostor k přednesení všech jejich výtek v rámci příslušných orgánů ČsOL. Ty je po přezkoumání a projednání uznaly za nedůvodné. Není možné tolerovat podobnou nedůvěru ke kompetentnosti demokraticky zvolených orgánů ČsOL a nerespektovat jejich rozhodnutí. Osočovat veřejně ČsOL z něčeho, co prokazatelně není pravdou, je nepřijatelné.

Druhou stránkou celé věci je historické pozadí této události, které je nutné osvětlit. Jak již bylo uvedeno, ČsOL byla založena legionáři z první světové války – v roce 1921. Po druhé světové válce byla obnovena, ale po únoru 1948 byla násilně včleněna do Českého svazu bojovníků za svobodu (ČSBS), který byl pod centrálním dohledem komunistického režimu. Přestože po roce 1989 došlo k očištění ČSBS, byl tento přerod jen částečný, a proto bylo překročeno k obnovení ČsOL postavené na prvorepublikových ideálech demokracie, svobody, spravedlnosti a slušnosti.

V období komunistického režimu byl striktně rozdělován odboj na východní a západní, přičemž východní byl upřednostňován a západní prakticky zmizel. Přestože po revoluci bylo toto dělení zrušeno, začalo se díky iniciativě některých příslušníků 1. čs. armádního sboru do ČsOL opět navracet. Tady je třeba vidět ideový původ problémů, které v následujících letech zatěžovaly ČsOL, vyvrcholily v roce 2008 a znovu se projeví i dnes.

První vedení obnovené ČsOL v 90. letech minulého století v čele s br. arm. gen. Tomášem Sedláčkem si uvědomovalo, že pokud se nepostará o své nástupce, je ČsOL odsouzena k zániku. Soustředilo se proto na rozšiřování členstva, mimo jiné o novodobé válečné veterány. To vedlo k rozporům a snaze kastovat členy obce na jakési „pravé legionáře“ a ty ostatní. Předmětem dohadů byl dlouhodobě i hotel Legie. Novodobí váleční veteráni byli obviňováni ze snahy jej vytunelovat, ve skutečnosti právě oni prosadili do stanov opatření, podle kterého mohl o hotelu Legie rozhodovat pouze Sněm ČsOL, nikoli jen pár jednotlivců, jak tomu bylo do té doby. Naopak někteří druhováleční legionáři uvažovali dokonce o prodeji hotelu Legie a rozdělení získaných peněz mezi pár „zasloužilých“ bojovníků z druhé světové války. Nezáleželo jim tedy nijak na budoucnosti ČsOL, ani na ostatních druhoválečných legionářích.

Rok 2007 byl pro ČsOL převratný. Na sněmu byli do jejího čela zvoleni novodobí váleční veteráni – předseda br. Pavel Budinský a 1. místopředseda br. Jindřich Sitta. Pro členy armádního sboru byl výsledek překvapivý a přestože měli svými členy obsazeny komise sněmu, zpochybňovali následně jeho závěry. Vše vyvrcholilo 12. března 2008 schůzí svolanou genmj. Alexandrem Beerem a založením tzv. Koordinačního

výboru. Ačkoli tehdejší 3. místopředseda Beer požadoval na ČsOL proplacení 80 obědů, nedokázal zdůvodnit, jakou má toto setkání spojitost s aktivitami ČsOL. Na setkání nebyl vpuštěn předseda ČsOL br. Budinský, který odešel až po ujištění, že se nejedná o akci ČsOL. Vstup byl umožněn br. arm. gen. Sedláčkovi, tehdy již čestnému předsedovi ČsOL, který o celé věci následně referoval ve svém dopise jednotám ČsOL z 26. dubna 2008. Pro porozumění celé věci je nutné na tomto místě citovat rozsáhlejší pasáž z tohoto dopisu:

„Zajímavé je, že nebyl pozván předseda ČsOL, ale byla pozvána předsedkyně ČSBS Anděla Dvořáková. Zasedání zahájil bratr Beer, který se ve svém proslovu věnoval tomu, že oni nesouhlasí s výsledky voleb sněmu ČsOL, že byly zmanipulovány, že je nutné udělat nové volby a že nesouhlasí a neuznává dosavadní vedení ČsOL. Ve stejném smyslu potom pokračoval i bratr Václav Příbyl. Hovořilo se také o hotelu a bylo zdůrazňováno, že nové vedení nemá nic jiného v úmyslu než tento hotel vytunelovat a nějakým způsobem se obohatit. A bylo zase opakováno, že je nutné okamžitě vyhodit dosavadního nájemce. Vše bylo těmito lidmi, kteří se zde sešli, přijato bouřlivým aplausem. Požádal jsem o proslov a byl jsem vlastně jediný z těch téměř 100 lidí, který oponoval proti tomu, co se tam děje. Především jsem se ohradil proti tomu, jak byl vyhozen předseda ČsOL a vůbec způsobu, jakým to bylo zahájeno.

Zajímavé bylo složení těch, kteří tam byli přítomní. Bylo tam celkem myslím 96 lidí, z toho byla necelá polovina příslušníků ČsOL, a pak tam byli všelijaké spolky, které s ČsOL neměly žádné spojení a velká část lidí tam byla z ČSBS. Ptal jsem se tedy bratra Beera, jakým způsobem byli zvoleni delegáti na toto shromáždění. Bylo mi řečeno, že toto bylo oznámeno na všechny jednoty a tam byli demokraticky zvoleni ti, kteří se tohoto shromáždění zúčastní. Později jsem zjistil, že to bylo úplně jinak – zvaní byli pouze tzv. „spolehliví bratři“.

Zahájil jsem své povídání tím, že jsem citoval Voltairův citát: „Já s Vaším názorem naprosto nesouhlasím, ale udělám vše, abyste ho mohl projevit.“ Což tady bylo naprosto porušeno a nebyl dán prostor žádnému oponentovi, nebyla umožněna ani přítomnost dosavadních řádně zvolených funkcionářů ČsOL, především předsedy, aby mohl vysvětlit to, z čeho bylo nové vedení napadáno. Tím byla porušena jakákoli demokracie a také smysl, proč vůbec byla ČsOL obnovena a proč existuje. Byla porušena jakákoli svoboda projevu a já jsem byl jediný, který z té téměř stovky přítomných si dovolil mít nějaké námítky.

Připomínalo mi to minulý komunistický režim, který také praktikoval zásadu, že kdo není s námi, je proti nám a každý, kdo je proti nám, musí být

umlčen, zašlapán, zničen. Upozornil jsem také na znění Stanov ČsOL, že každý příslušník ČsOL má stejné povinnosti, ale také práva a že není možné rozdělovat příslušníky ČsOL na nějaké velké hrdiny, pak menší hrdiny a nakonec nějaký plebs, který do toho nemá co mluvit. Upozornil jsem také na to, co jsem již řekl dříve, že prostě není možné dosavadního nájemce vyhodit a neuvážít důsledky, které by takové vyhození přineslo. Upozornil jsem také na to, že průměrný věk zahraničních vojáků je kolem 90 až 85 let a že v tomto věku je již nesmysl snažit se získat nějaké funkce, někde se cpát a něco se snažit organizovat, že na to prostě již nestačíme. Nestačíme již chápat to, co se dnes kolem děje a že jedině ti novodobí, kteří v tom vyrostli, jsou schopni něco kloudného vymyslet a něco zařídit a něco dotáhnout do konce.

Zmínil jsem se také, že to rozdělování na východ a západ opět platí a že armádní sbor se od svého zřízení snaží o ovládnutí ČsOL. Také že je to otázka osobních ambicí několika jednotlivců. Nakonec jsem prohlásil, že s tím, co jsem tu zažil a viděl, nesouhlasím a že budu bojovat proti tomu, avšak ne těmito metodami, které jsem tady zažil, ale takovým způsobem, který je v každém demokratickém spolku běžný. Ještě jsem se zmínil také o tom, že pokud chtějí dělat nějaké obstrukce a protiakce, musí se držet striktně stávajících Stanov ČsOL.“

Text je starý již šest let, ale tím, co přinesly nedávné dny, se stal opět aktuálním a jen dokazuje, jak nadčasové postoj ve svém dopisu br. arm. gen. Sedláček vyjádřil.

Událost popisovaná v dopise měla svou dohru. Dne 27. března 2008 proběhla v televizi Nova reportáž, ve které (stejně jako v letošním únoru) vystoupil proti vedení ČsOL genmj. Beer a jiní. Druhý den na to byla uspořádána tisková konference řádně zvoleného vedení ČsOL, které na informace z médií reagovalo. Na následující den 29. března 2008 bylo svoláno jednání, na kterém měli genmj. Beer a další oponenti možnost přednést své výhrady. Následně hlasování i za jejich souhlasu zvolilo smírné ujednání. Na toto velkorysé gesto ze strany vedení ČsOL, jak je vidět, někteří vybraní jedinci po šesti letech zapomněli.

Vážené sestry, vážení bratři, mediální útok na vedení ČsOL, kterého jsme byli 9. února 2014 svědky, je tak jen projevem dávných sporů, které proběhly a byly ukončeny. ČsOL je dnes dál, sebevědomější a silnější. Naše úsilí není možné plytvat na spory, které patří minulosti. Je první jubilejní rok Československých legií a ten bude vyžadovat naši nezměrnou píli. To je také to, co po nás požaduje veřejnost. Ne hádky, ale práci!

První konference partnerů projektu Legie 100

Užší koordinace činnosti všech organizací, spolků a společností, které v minulosti přistoupily podpisem memoranda k projektu Legie 100, je základním předpokladem úspěšné práce směřující k navrácení legionářských tradic do povědomí české a rovněž i slovenské veřejnosti. V úterý 18. února 2014 se proto se v ústředí ČsOL v Praze uskutečnila konference partnerů projektu Legie 100, jejímž základním cílem bylo nastavit novou platformu, na které by probíhala koordinace práce jednotlivých organizací.

Tato první konference měla dva hlavní body: rekapitulovat dosud odvedenou práci na projektu a představit hlavní akce, které nás čekají v prvním jubilejním roce československých legií. Setkání, konané za přítomnosti zástupkyně Ministerstva obrany ČR Lenky Boučkové, uvedl svým příspěvkem první místopředseda ČsOL Jindřich Sitta, který ve své prezentaci představil přítomným celé spektrum akcí a počinů, které se již podařilo obci realizovat – výstavy, přednášky, knihy a drobné publikace, pokračující práce na legiovlaku apod. Poté již následovaly příspěvky přítomných zástupců partnerských organizací. Řada dalších se z konference omluvila, mimo jiné i proto, že v nedávné době s nimi jednání o projektu probíhala.

Jako první promluvila Květoslava Volková, vedoucí Oddělení vzdělávacího odboru České obce sokolské – organizace, která je historicky i ideově nejbližší ČsOL. Sestra Volková ocenila dosavadní spolupráci s ČsOL a připomněla, že v novodobé historii obě organizace pracovaly ještě před zahájením projektu Legie 100. Pro tento rok jsou v plánu společné výstavy k tématice první světové války. Edmund Orian, zástupce vydavatelství Epoque 1900, s. r. o., představil první díl z řady výpravných publikací věnujících se čs. legiím v Rusku v letech 1914–1920 a předestřel rovněž svůj záměr na vydání dalších dílů v následujících letech. Představitel Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Viliam Longauer velice ocenil dosavadní aktivity v rámci projektu a popřál hodně sil do jeho ostrého startu. Bratr Jiří Toufar představil aktivity KVH 29. pěší pluk „plk. J. J. Švece“ z Jindřichova Hradce. Společně se svým kolegou Danielem Svitákem se velice zajímali o legiovlak a možnost jeho zastávky právě v Jindřichově Hradci. Jan Obrda ze společnosti Kristian production rekapituloval kulturní akce, na jejichž zajištění se podílel, a přinesl několik záměrů na další období.

Akademický malíř Pavel Vavrýs představil svá díla a vzpomněl na navázání spolupráce: „ČsOL jsem kontaktoval před téměř dvěma lety. Můj nápad doplňovat tematické výstavy projektu Legie 100 mými obrazy se zde setkal s pochopením. Pro projekt Legie 100 mám v úmyslu seskládat větší cyklus obrazů, který bych mohl variabilně měnit k místu výstavy. V plánu mám malovat tematické obrazy, v nichž budou zakomponovány vybrané portréty jednotlivých osobností, které se významnou měrou podílely na vzniku Československé republiky.“

Snahy Nadácie Milana Rastislava Štefánika, zastoupené na místě Dušanem Bakošem, představil Pavol Šesták. Hlavní činností nadace v rámci projektu Legie 100 je zajištění rekonstrukce historického vagonu, který by byl v budoucnu začleněn do legiovlaku a v letech 2019 a 2020 s ním měl projíždět Slovensko. Slovenští kolegové mají zajištěn podvozek a ve spolupráci s ČsOL chtějí využít zkušeností z rekonstrukce legiovlaku u nás.

Jako poslední v tomto bloku vystoupil František Trávníček, který představil dosavadní snahy Nadačního fondu Legie 100 a předestřel možné další strategie při zajišťování finanční podpory projektu.

Závěrečné slovo patřilo opět prvnímu místopředsedovi Jindřichu Sittovi, který zrekapituloval na základě harmonogramu nejdůležitější akce, které nás čekají v letošním roce a jimž bude třeba věnovat náležitou pozornost a podporu. Připomeňme, že letos si budeme připomínat taková významná výročí, jako je 100 let od přísahy prvních českých jednotek bojujících za samostatný stát – České družiny v Rusku a roty Nazdar ve Francii.

Jiří Filip, foto: Ladislav Lenk

Řekli jsme si, že do toho dáme něco ze sebe, něco ze svého srdce...

V Domě armády Praha se ve středu 4. prosince uskutečnilo vyhodnocení realizace projektu ČsOL Péče o válečné veterány za rok 2013. Vedoucí projektu Petr Hozlár na něm přivítal nejen pracovníky samotného projektu, ale především pak další významné hosty – náměstkyni ministra obrany pro personalistiku Lenku Ptáčkovou Melicharovou, zástupce ředitelky odboru péče o válečné veterány Milana Bachana, pracovníky tohoto odboru a samozřejmě i prvního místopředsedu ČsOL Jindřicha Sittu, který za Předsednictvo RV ČsOL za celý projekt zodpovídá.

Zúvodního vystoupení vedoucího projektu pak vyplynulo, že Československá obec legionářská v rámci projektu POVV od počátku letošního roku pečovala o 1366 válečných veteránů. Žel, v důsledku úmrtí jich k 1. prosinci 2013 zbylo 1186. O veterány se staralo 21 terénních pracovníků a 14 krajských koordinátorů projektu, kteří je po celý rok osobně navštěvovali. Zde dodejme, že tato pomoc je mimořádně důležitá již jen s ohledem na věk válečných veteránů: nejmladším dvěma je 78 let, nejstaršímu pak 105 let a největší počet představují váleční veteráni ve věku 85 – 90 let. Podle Petra Hozlára je nejcennější devizou projektu osobní nasazení terénních pracovníků, kteří se veteránům věnují i nad rámec pracovní smlouvy, bez ohledu na čas. Někdy se doslova stávají příslušníky rodin válečných veteránů, kteří v nich vidí přátele, kteří jim pomohou kdykoli a s čímkoli.

To také ocenila ve svém vystoupení náměstkyně ministra obrany Lenka Ptáčková Melicharová. „Vám všem patří velké poděkování. Nebýt vás, vašeho osobního kontaktu, život mnohých válečných veteránů by byl nesnadný,“ prohlásila na adresu terénních pracovníků projektu. Dodala, že si je vědoma určitých problémů souvisejících s každoročním výběrových řízením na realizaci projektu POVV v dalším roce. Přítomně přesto ujistila, že resort obrany s terénními pracovníky počítá i v dalších letech.

Rovněž Jindřich Sitta snahu všech, kteří se na projektu POVV v letošním roce podíleli, vysoce ohodnotil: „Již čtvrtým rokem děláte tuto práci a já mohu s potěšením konstatovat, že to není pro vás rutina. Stále platí to, co jsme si řekli už první rok – že do toho dáme něco ze sebe, něco ze svého srdce. Letos se nám podařilo projekt obohatit, neboť už to nejsou čtyři návštěvy válečného veterána, už je to pět návštěv za rok. Navíc jste vložili do projektu další desítky, možná i stovky svých dobrovolných návštěv u válečných veteránů, které vám nikdy nikdo nezaplatí. Za to všechno vám chci jménem vedení Československé obce legionářské ze srdce poděkovat.“

Text a foto: Ladislav Lenk

Projekt Péče ČsOL o válečné veterány v ČR v roce 2014

Již pátým rokem Československá obec legionářská realizuje projekt péče o válečné veterány. Ten se v letošním roce rozjel naplno a stejně jako v předchozích letech je jeho cílem všemožně napomáhat válečným veteránům 2. světové války. Zaměřen je především na poskytování individuální péče ve snaze zabránit tomu, aby se kvůli svému vysokému věku, fyzickým a psychickým schopnostem nedostali na okraj společnosti a nebyli z ní tzv. sociálně vyloučeni.

Proto projekt klade důraz na zajištění pravidelného osobního styku s druhoválečnými veterány, nepřetržitý monitoring a řešení jejich sociálních, zdravotních, právních či osobních problémů. V letošním roce se o válečné veterány stará celkem 34 terénních pracovníků, kteří mají za úkol uskutečnit u svěřeného veterána minimálně pět návštěv za rok.

Budou zajišťovat spolupráci s orgány místní samosprávy, státní správy, orgány sociální péče a krajskými vojenskými velitelstvími, poskytovat informační a poradenskou činnost válečným veteránům při čerpání prostředků ze sociálních a zdravotních programů, doprovázet je na společenské a pietní

akce. Zkrátka, budou s nimi v neustálém kontaktu a všemožně jim budou pomáhat.

K tomu bude i nadále sloužit telefonická komunikace na bezplatné informační lince 800 111 603, která je provozována v rámci projektu a obsluhována je opět Danou Noskovou. Pomoc jsou připraveni poskytnout veteránům další pracovníci projektu: zástupce vedoucího pro sociální pomoc Dagmar

Martínková – tel. 724 193 849 a dvě sociální pracovnice pro styk s veterány Alena Ditrichová – tel. 734 254 648 a Jitka Fortelná – tel. 734 254 649.

Rozpočet projektu pro rok 2014 činí 7 241 160 korun, spoluúcast ČsOL je 741 160 Kč. K 1. lednu 2014 bylo v České republice evidováno 1159 válečných veteránů, kterým projekt poskytuje pomoc. Projekt ČsOL péče o válečné veterány se v letošním roce zaměří především na pravidelný kontakt s nimi a co nejširší poskytování osobní pomoci. Přejme mu mnoho spěchů v péči o ty, kteří si to tolik zaslouží.

Text a ilustrační foto: Ladislav Lenk

Olomoucko má stoletého válečného veterána

Válečný veterán Miroslav Kalabus se narodil 4. 1. 1914. Od toho dne uplynulo 100 let a jeho život se nyní změnil v kolotoč oslav. Když jsem k němu spolu s náměstkyní ministra obrany pro personalistiku Lenkou Ptáčkovou Melicharovou, ředitelem KVV Olomouc plk. Josefem Kulou a terénní pracovníci projektu POVV v roce 2013 přišel, byli jsme

čtrnácti a na Miroslava Kalabuse navíc večer v jedné šumberské vinárně čekala další oslava s pořadovým číslem patnáct. Mimochodem, do této vinárny chodí pravidelně každý pátek... Setkání s posledním žijícím členem odbojové skupiny Jasenka, která v době okupace působila na Vsetínsku, se neslo v duchu vzpomínání na minulost, která mu přinesla celou řadu momentů, se kterými se dokázal s úsměvem a úspěchem vyrovnat. Za války na Jesence vzniklo partyzánské družstvo s velitelem Janem Sedláčkem a Miroslav Kalbus se stal jeho zástupcem. Skupina se připravovala na bojový střet s Němci a spolupracovala s dalšími partyzánskými jednotkami. Miroslav Kalabus mezi nimi fungoval jako spojka a zásobovač. Válku přežil, někdy i se štěstím, jemuž se snažil jít vždy kousek naproti. Pomáhala mu k tomu jeho pozitivní slunečná povaha a štěstí na lidi, se kterými se v životě potkal. Rád v této souvislosti vzpomíná na svoji manželku. Pro dlouhou životní pouť jej velice dobře připravil Sokol a láska ke sportu a horám, především k rodným Beskydám. Celá desetiletí učil ve škole v Šumperku, kde nyní žije. Jak sám poznamenal, život mezi mladými lidmi mi zpomaloval stárnutí. „Nyní si užívám požeňnaného stáří v péči své rodiny, která se o mne bezvadně stará,“ svěřil se oslavenec. Popřáli jsme mu vše nejlepší do dalších let a vyjádřili jsme srdečné přání opakování stejné oslavy zase za rok v lednu.

**Pavel Skácel, krajský koordinátor projektu
Péče o válečné veterány**

V Lázních Touševě vzpomínali na generála Tomáše Sedláčka

Ve středu 8. ledna 2014 si účastníci pietní vzpomínky na hřbitově v Lázních Touševě připomněli osobnost armádního generála Tomáše Sedláčka. Druhoválečný hrdina, kterého komunistický režim

odsoudil na doživotí za velezradu, by se v tento den dožil 96 let. Smutečního setkání u jeho hrobu se zúčastnili a položením smutečních květin mu vzdali čest kromě rodinných příslušníků a dalších přátel také první zástupce náčelníka Generálního štábu AČR generálmajor Miroslav Žižka, náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky brigádní generál Zdeněk Jakubek, velitel Posádkového velitelství Praha plukovník gšt. Milan Virt a starosta městyse Lázně Touševě Luboš Valehrach. Tomáš Sedláček se narodil 8. ledna 1918, tedy v roce, kdy vznikla samostatná Československá republika. S příchodem nacismu v sobě našel odvahu opustit svou vlast. Absolvoval speciální výcvik v Anglii, v roce 1944 bojoval

na východní frontě a přešel ještě v battledressu přes pověstnou Duklu. Hned na začátku padesátých let ho komunisté obvinili z velezrady a odsoudili na doživotí. Po roce 1989 se dočkal plné rehabilitace a dosáhl na nejvyšší vojenskou hodnost – byl jmenován prezidentem republiky armádním generálem. Tomáš Sedláček byl čestným občanem Prahy 6, Lázní Touševě i francouzského města Agde, kam směřovaly kroky československých vojáků, aby v době 2. světové války vstoupili do zahraniční jednotky. Zasloužil se také o znovuoživení Československé obce legionářské po roce 1989 a až do své smrti byl jejím čestným předsedou.

Text a foto: Miroslav Šindelář

SILVER A v paměti tří generací

Heydrichiáda, jedno z nejtemnějších a nejkrvavějších období v našich novodobých dějinách. Popravy, mučení a vyvraždění Lidic a Ležáků. To jsou skutečnosti, které jsou známé.

Operace SILVER A již tak známá není, přestože měla velký význam. Ve čtvrtek 9. ledna 2014 se uskutečnilo již šesté setkání spolupracovníků SILVER A, členů jejich rodin a také všech, kteří byli na této odbojové akci účastní. Datum tohoto setkání bylo vybráno záměrně. Dne 9. ledna 1942 bylo v 1.45 hodin zachyceno vojenskou radiovou ústřednou poblíž Londýna prvé volání radiostanice LIBUŠE, kterou obsluhoval Jiří Potůček, radista SILVER A. Paraskupina SILVER A byla na území Protektorátu Čechy a Morava vysazena 29. prosince 1941 společně se skupinami ANTHROPOID a SILVER B. Úkolem SILVER A bylo zajistit radiové spojení mezi domácím a exilovým odbojem, vybudovat zpravodajskou síť a koordinovat domácí odboj. Radisty SILVER A Jiřím Potůčkovi se podařilo navázat spojení s Londýnem a udržovat ho po dobu více než pěti měsíců. SILVER A přímo spolupracoval s ANTHROPOIDEM a dalšími parašutisty při náletu na Škodovy závody v Plzni a podílel se na přípravě atentátu na Heydricha poskytováním radiového spojení. Během heydrichiády Němci popravili desítky přímých spolupracovníků SILVER A z Pardubicka a Červenokostečka. Další tisíce obětí byly odvečeny do koncentračních táborů, kde většina z nich zahynula. Pietní vzpomínka na tyto smutné události začala kladením věnců na bývalém pardubickém popravišti u Památníku Zámeček, hlavní program se uskutečnil opět v hotelu Zlatá štika. Průvodcem slavnostního odpoledne byl ředitel Památníku Lidice Milouš Červencl. V projevech zazněla slova k zamyšlení, byl podtržen význam akce SILVER A a také hrdinství bojovníků za svobodu. Ředitel Památníku Lidice vzpomněl i na osobnost armádního generála Tomáše Sedláčka, jehož nedožité 96. narozeniny jsme si v tomto období připomněli.

Eva Armeanová, foto: Stanislav Pítr

I. Zimního legiomaře se zúčastnilo na 70 nadšenců

V rámci připomenutí si 95. výročí „Sedmiměsíční války o Těšínsko“ se v sobotu 25. ledna 2014 uskutečnil pochod na počest památky armádního generála Josefa Šnejdárka a padlých v této válce. Akce se zúčastnilo přibližně 70 nadšenců různých věkových kategorií z více měst a obcí České republiky a také dva účastníci ze Slovenska. Pochod měl za mrazivého

počasí a slabého sněžení dva proudy. První vyrazil v 9.00 hodin z nádraží Návsi přes Filipku na Polední (9,6km) a druhý v 10.00 hodin z nádraží v Bystřici (5,5 km) Na hoře Polední (672 m. n. m.)

se pak uskutečnil ve 12.30 hodin pietní akt se vzpomínkou na události v lednu 1919. Nutno připomenout, že několik otužilců přenocovalo v rámci akce na hoře Polední, a nejezte tam za mrazivé noci (teploměr ukazoval až -15 °C) nezmrzli, ale účastníkům v sobotu dokonce připravili chutný guláš. Akci, kterou uspořádaly Klub vojenské historie I. Prapor Ostrava a Československá obec legionářská – Jednota ČsOL Moravskoslezský kraj, uzavřela státní hymna. Každý účastník pochodu dostal na vrcholku jako premií kromě guláše i Pamětní list účastníka I. Zimního legiomaře.

Ferdinand Vrábek, Jednota ČsOL Český Brod, foto: archiv ČsOL

Vzpomínka na oběti „Sedmidenní války o Těšínsko“

V neděli 26. ledna 2014 se uskutečnil pietní akt věnovaný 95. výročí „Sedmidenní války o Těšínsko“ a jejím obětem u pomníku na hřbitově v Orlové. Akce zúčastnilo více než šedesát občanů, mezi nimiž byli zástupci sokolské župy Těšínska, Moravské Ostravy, klubu vojenské historie Chotěbuz, klubu branné přípravy Ostrava, ČSBS, jednot ČsOL Orlová a MSK, ČaSOD Vyškov a Praha, Spolku Za starou Ostravu, Matice Slezské a řada dalších osobností. Všechny přítomné přivítala sestra M. Bílská, projev přednesl a rozkaz gen. Snejdárka z roku 1919 v originálním znění přečetl jeden z hlavních organizátorů akce pplk. v. z. Jiří Bílský, člen Jednoty ČsOL MSK, místopředseda ČaSOD Vyškov a člen prezidia ČaSOD Praha. Poděkování přítomným za účast pronesl na závěr pietního aktu kpt. Jan Šimčík, člen Jednoty ČsOL Orlová. K pomníku byly položeny věnce a kytice, zástupci spolků drželi čestnou stráž. Po zaznění hymen České a Slovenské republiky byl pietní akt ukončen.

Ladislav Lenk na základě podkladů J. Bílského

Gustav Singer oslavil 100. narozeniny

V příjemném prostředí Domova sociální péče v Praze na Hagiboru se v pondělí 27. ledna 2014 odehrála mimořádná slavnostní událost. Válečný veterán plk. v. v. Gustav Singer zde dodatečně oslavil své sté narozeniny. K významnému životnímu jubileu mu sem přišli

popřát jeho blízcí, přátelé, váleční veteráni a řada dalších hostů a obdivovatelů tohoto mimořádného člověka. Byli mezi nimi náměstkyně ministra obrany Lenka Ptáčková Melicharová, zástupce ředitelky odboru péče o válečné veterány MO ČR Milan Bachan, spolubojovník od Sokolova a Dukly generálmajor Alexandr Beer, zástupci obce legionářské v čele s tajemníkem Petrem Hozlářem, pracovníci projektu ČsOL Péče o válečné veterány, kteří se o hrdinu dlouhodobě starají, a mnozí další. Náměstkyně ministra obrany Lenka Ptáčková Melicharová zde plukovníku Gustavu Singerovi slavnostně předala jedno z nejvyšších resortních vyznamenání – Záslužný kříž ministra obrany ČR I. stupně, který mu udělil ministr obrany dne 21. 1. 2014, tedy v den jeho 100. narozenin. Za Československou obec legionářskou předal Gustavu Singerovi její tajemník Petr Hozlár Pamětní medaili ČsOL. A historik Miroslav Brož mu připravil malé překvapení – věnoval mu totiž kopii rozkazu, kterým byl Gustav Singer v červnu 1942 v Buzuluku povýšen do hodnosti svobodníka.

Text a foto: Ladislav Lenk

Vzpomínka na oběti války – i té „Sedmidenní“

Na hlavním hřbitově ve Slezské Ostravě se uskutečnila 29. ledna 2014 malá vzpomínková slavnost. Pořadatelé, kterými byly Jednota ČsOL MSK a ČSBS Ostrava, položili věnec k památníku vojáků, kteří zemřeli v lazaretu a v nemocnici na následky nemoci a zranění utpěných ve válce. Předsedové obou organizací vzpomněli význam místa, kde je pochováno 90 vojáků a legionářů. Pietní akt ozdobily vlajky sokolských jednot z Ostravy přinesené mladými členy Sokola. Br. Pavel Skácel vyzval přítomné k založení tradice lednových setkávání na hřbitově slovy: „Jsou hrdinské činy našich vlastenců, které nesmí nikdy upadnout v zapomnění.“ Setkání bylo zakončeno minutou ticha.

Ladislav Lenk na základě podkladů br. Pavla Skácela

Královéhradecký kraj přispěl k péči o válečné veterány

Královéhradecký kraj poskytl ČsOL v roce 2013 na projekt Péče o válečné veterány. významnou finanční podporu ve výši 20 tisíc korun na zabezpečení účasti válečných veteránův na pietních akcích a jejich setkáních s veřejností a mládeží a na zajištění životních jubilejí válečných veteránů. Z této podpory zabezpečoval krajský koordinátor tohoto projektu Jaromír Mareček především důstojné oslavy významných životních jubilejí válečných veteránů z kraje. Popřát tak přišel plk. MUDr. Václavu Dobiášovi k jeho 95. narozeninám, devadesátiny oslavil s plk. Ladislavem Havrišákem, npor. Alexandrem Leškem, Vlastou Novákovou a rtn. Michalem Hlavičkou. Vždy jim mohl předat jak květiny, tak i drobné dárky. Dále byla z této finanční podpory zajišťována účast válečných veteránů na oslavách jednotlivých významných operací v druhé světové válce, na kterých se podíleli i druhováleční veteráni z kraje.

Ladislav Lenk, foto: archiv Jaromíra Marečka

Zlínský kraj jako první z krajů České republiky podpořil projekt Legie 100

Ve čtvrtek 6. února 2014 se na Krajském úřadě ve Zlíně odehrála významná událost. Bylo zde slavnostně podepsáno Memorandum o vzájemné spolupráci mezi Zlínským krajem a Československou obcí legionářskou při reali-

zaci projektu Legie 100 v letech 2013–2020. Za Zlínský kraj memorandum podepsal hejtman Stanislav Mišák, za ČsOL její předseda Pavel Budinský. Z memoranda, které již v prosinci 2013 schválilo zastupitelstvo kraje, vyplývá, že oba partneři budou spolupracovat v rámci projektu Legie 100 na vytváření podmínek pro uchování a rozvíjení odkazu pokrokových, demokratických humánních tradic československých legií a podle svých možností se budou snažit o propagaci těchto tradic zejména při výchově dnešní mladé generace. Podpis tohoto memoranda je svým způsobem průlomový. Již dříve se totiž k této spolupráci na projektu Legie 100 velmi vstřícně vyjádřila Asociace krajů ČR. Zlínský kraj se k ní nyní jako první přihlásil právě podepsáním uvedeného memoranda. V něm se mj. zavázal k vytvoření – společně s ČsOL – pracovní skupiny pro zajištění aktivit projektu Legie 100 v rámci Zlínského kraje a také k tomu, že dle svých možností napomůže uskutečnění akcí souvisejících s tímto projektem na území kraje. Proč? Výstižně to při podpisu memoranda ve Zlíně vyjádřil hejtman Stanislav Mišák: „Chceme tímto způsobem podpořit historickou paměť našeho národa.“ On sám již převzal záštitu nad celostátní výtvarnou soutěží žáků základních škol České republiky pod názvem „Československé legie očima dětí“ vyhlášenou Základní školou Pozlovice a jejímž partnerem je i ČsOL. Při podpisu memoranda předseda ČsOL Pavel Budinský několikrát zopakoval, jak si cení těchto iniciativ. Podle něj je to svědectvím toho, že veřejnost si, ač možná pomalu, začíná uvědomovat význam toho, co odehrávalo před sto lety při vzniku našeho samostatného státu, i toho, co to znamená pro dnešní současnost.

Ladislav Lenk, foto: autor

Muzeum ČsOL získalo pozůstalost po účastníku bitvy u Zborova

Muzeum československých legií na ústředí Československé obce legionářské v Praze, jehož otevření se plánuje na letošek – první jubilejní rok československého zahraničního vojska – je bohatší o několik předmětů, které nezištně daroval člen ČsOL br. Stanislav Trkola. Předměty se vází

k působení jeho otce br. Václava Trkoly v řadách československého vojska v Rusku. Jedná se o tři dekry k vyznamenáním, pět Trkolových fotografií z různých období v legii a několik málo dalších předmětů. Byť se jedná o nevelký soubor, je přesto hodnotný, neboť jde o další střípek do velké mozaiky dějin prvního československého odboje. Právě díky podobným darům ze soukromých sbírek do institucí zaručujících trvalou péči a ochranu se může zachovat obraz této kapitoly našich národních dějin uceleněji a plastičtěji. Ruský

legionář Václav Trkola se narodil 4. září 1895 v Proseči pod Křemešником (okres Pelhřimov). Do bojů první světové války se dostal s rakousko-uherským 75. pěším plukem. Na východní frontě byl zajat na konci června 1916 a ani ne po měsíci již byl na vlastní žádost zařazen coby československý dobrovolník do formujícího se 1. čs. střeleckého pluku. Dne 2. července 1917 se br. Václav Trkola účastnil v řadách 3. čs. střeleckého pluku slavné bitvy u Zborova, v níž byl raněn do nohy. Překonal i všechny nástrahy sibiřské anabáze a již v řadách 4. čs. střeleckého pluku se navrátil do svobodné Československé republiky – stejně jako mnozí další až v létě 1920. Působil pak několik let na Ministerstvu národní obrany ČSR a poté jako úředník v mlékárně na pražském Smíchově. Za okupace byl předčasně penzionován a nasazen jako pomocný dělník ve firmě Letov. Zborovský bojovník Václav Trkola zemřel dne 7. srpna 1963 v Praze.

Text a foto: Jiří Filip

Opustil nás gen. Miroslav Štandera, válečný pilot RAF

Gen. Miroslav Štandera, účastník letecké bitvy o Francii a bývalý stíhač 312. československé stíhací perutě a 68. noční stíhací perutě RAF, nás opustil. Zemřel 19. 2. 2014 ve večerních hodinách. Miroslav Štandera se narodil 5. října 1918 v Praze. Než se stal vojenským letcem, pracoval jako typograf. V roce 1936 byl přijat do školy leteckého dorostu v Prostějově. Po okupaci Československa odešel do exilu, kde se zapojil do letecké bitvy o Francii. Při jednom ze soubojů utrpěl zranění páteře a z poražené Francie

byl evakuován, ještě v sádrovém krunýři, jako jeden z posledních. Ve Velké Británii sloužil nejprve jako denní stíhač u 312. československé stíhací perutě, po čtyřech letech se stává pilotem 68. noční stíhací perutě. Po válce sloužil nejprve u plzeňského bombardovacího pluku, ale pak je, jako další jeho spolubojovníci, vyhozen a perzekuován. Válečný hrdina je nucen se žít jako pracovník kovošrotu. Jen náhodou unikne zatčení. Odchází proto do exilu podruhé, a to opět do Velké Británie, kde se vrací do Royal Air Force. Tam slouží až do roku 1955, kdy odchází do civilního zaměstnání. Do vlasti se vrací v roce 1994. Generál Miroslav Štandera byl nositelem dvou Československých válečných křížů 1939, tří československých medailí Za chrabrost, francouzského Válečného kříže. V roce 2006 mu byl udělen Řád Tomáše Garriyaka Masaryka.

Filip Procházka, foto: archiv autora

Křest pamětního odznaku vydaného k 70. výročí vzniku 2. čs pđb v SSSR

Na základě spolupráce dvou subjektů, občanského sdružení ČERVENÉ BARETY a společnosti SM PARAPRESENT s.r.o., je v tomto roce organizován projekt za účelem prezentace, osvěty a poohlédnutí se do minulosti – historie vzniku 2. československé samostatné paradesantní brigády v SSSR. Ta vznikla v roce 1944 na území tehdejšího Sovětského svazu v Jefremově, a tak si v letošním roce připomínáme 70. výročí vzniku této paradesantní jednotky, která bezesporu položila jeden ze základních pilířů výstavby výsadkového vojska a výsadkových jednotek v poválečné historii Československa. Křest pamětního odznaku se uskutečnil dne 17. ledna 2014 na půdě VÚ 8280 Prostějov. Je to krycí číslo útvaru, který vznikl v roce 1952 v Prešově, tehdy pod názvem 22. výsadková brigáda. Toto krycí číslo útvaru 8280 přetrvalo do dnešních dnů

a dnešní 601. skupina speciálních sil generála Moravce je hrdým pokračovatelem tradic útvaru, který vznikl před více jak 63 lety. Samotného křtu se zúčastnila řada významných osobností jak z vojenského, tak i civilního života.

Velice důležitou osobou byla především Božena Ivanová, rozená Fialová. Je to poslední žijící příslušnice 2. československé samostatné paradestní brigády v SSSR. Božena Ivanová v této jednotce sloužila společně se svým otcem. Po křtu pamětního odznaku byla možnost prohlédnout si síň tradic 601. skss, která je zaměřena taktéž na historii našich výsadkových jednotek. Je zde i část expozice věnovaná 2. čs pdb v SSSR. Pamětní odznaky lze objednat na www.smparapresent.cz.

Připravil: Michal Mucha

Památce těch, pro které slovo vlast nebylo jen pojmem z čítanek

Již tradičně se v pátek 21. února 2014 uskutečnilo v Praze Na Valech slavnostní setkání u příležitosti 69. výročí bojů u Jasla a 71. výročí bojů u Sokolova, které pořádá Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR. Člen předsednictva Republikového výboru ČsOL Jaromír Mareček na něm přivítal řadu hostů, kteří zasedli v čestném předsednictvu: náměstka ministra obrany Bohuslava Dvořáka, náčelníka Generálního štábu AČR generálporučíka Petra Pavla, náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky generála Zdeňka Jakůbka, zástupce veteránských organizací a další hosty. A především pak přivítal válečné veterány, mezi nimiž byli přímí účastníci bojů u Sokolova Alexandr Beer, Antonín Bukovský a Gustav Singer, přímý účastník bojů u Jasla Miloslav Masopust. V sále jsme mohli spatřit i další osobnosti včetně dcery generála Ludvíka Svobody Zoe Klusákové Svobodové. Jaromír Mareček ve svém úvodním slovu připomněl skutečnost, že za necelé tři měsíce si připomeneme 69. výročí osvobození naší vlasti a vítězství nad fašizmem. „Avšak, než jsme se dočkali tohoto křiveného vítězství, byli jsme svědky pro náš národ tragických událostí – nejdříve Mnichov, potom okupace okleštěné Československé republiky nacistickým Německem. Všechny tyto události byly podnětem pro odchod řady občanů Československa za hranice. Za pomoci států protihitlerovské koalice vznikaly československé jednotky v zahraničí. Bylo to v době, kdy ve vítězství byla jen víra, ale vojenskopolitická realita byla jiná. Změnit ji ve prospěch Spojenců stálo miliony životů i z řad těch, kteří se aktivně zapojili do našeho odboje a mnozí z nich jsou zde přítomni. Já jim a všem ostatním, kteří nejsou přítomni na tomto slavnostním setkání, za toto hrdinství, kterým navázali na legionáře z 1. světové války, srdečně děkuji a přeji pevné zdraví.“

Text a foto: Ladislav Lenk

Zemřel pilot RAF, Miloslav Bitton Kratochvíl

Dne 25. 2. 2014 zemřel ve Velké Británii, ve městě Knutsford, pilot RAF a obránce Tobruku Miloslav Bitton. Miloslav Bitton, původním jménem Kratochvíl, se narodil 14. 10. 1919 v Rusku v české kolonii Alexandrovka. V roce 1926 se jeho rodiče vrátili do Československa. Kratochvílovi pak žili na Žitném ostrově. Základní vzdělání získal v Dunajské

Středě, později studoval bratislavskou obchodní akademii. Díky své znalosti maďarštiny pomáhal uprchnout přes Maďarsko a Jugoslávii mnoha mladým mužům z někdejšího Československa. Sám odešel také do zahraničí a zapojil se do bojů v Sýrii a u Tobruku. Už na Středním Východě se stal letcem. Později prodělal pilotní výcvik, a to ve Velké Británii a Kanadě. Konec války ho zastihl jako příslušníka 310. československé stíhací perutě. Po skončení druhé světové války se vrátil do Československa, ale v roce 1948 byl vyhozen z armády a po komunistickém převratu odešel do Velké Británie. Při své službě na Středním Východě byl příslušníkem Československého pěšího praporu 11 – Východního a 200. Československého lehkého protiletadlového pluku Východního. V roce 1991 v rámci rehabilitaci byl povýšen na podplukovníka a později na plukovníka. Svě nové příjmení Bitton získal v roce 1951, kdy se nechal přejmenovat podle dívčího jména své ženy. Nedlouho před smrtí Miloslava Bittona vyšla knížka, zachycující jeho život. Je možné ji objednat na následující adrese: John Kolbert, 11 Highway Lane, KEELE, Staffs. ST5 5AN, England. Cena včetně poštovního je 14 liber.

Filip Procházka, foto: VHÚ

Bruntál a T. G. Masaryk

Dne 7. března 2014 jsme si připomněli 164. výročí narození našeho prvního prezidenta T. G. Masaryka. Prezidentem se stal 14. listopadu 1918 po rozpadu Rakouska-Uherska a vnitřní

uspořádání nového státu na mapě Evropy nebylo jednoduché včetně národnostních problémů. Separatistické snahy byly mocensky potlačeny, ale příslušnost k novému státnímu uspořádání se rodila jen velmi pomalu. Jedním z opatření vlády bylo poskytnutí jistých výhod těm obcím, které pojmenují významné místo po prezidentu republiky nebo mu postaví pomník. Bruntál pak patřil k těm obcím, které po něm pojmenovaly největší náměstí ve městě. Bývalé Hlavní náměstí se tak až do zabrání pohraničí německou armádou jmenovalo Masarykovo náměstí. Dne 7. května 1945 byl tento název náměstí vrácen a vydržel až do roku 1948. Malou vzpomínkovou slavnost uspořádala 7. března 2014 Jednota ČsOL Bruntál „34. pěšího pluku střelce Jana Čapka“. U Gabrielova domu a obrazu prvního prezidenta jsme symbolicky podrželi kytičku a v salonku restaurace Tereza jsme vyslechli referáty k životu a dílu T. G. Masaryka a k historii pojmenování bývalého Hlavního náměstí v Bruntále.

Pavel Rapušák, tajemník Jednoty ČsOL Bruntál

Jak je to se sociální a zdravotní podporou pro členy ČsOL?

Již o od roku 2008 Československá obec legionářská poskytuje svým členům sociální a zdravotní podporu. V současné době ji má na starost především sociálně-zdravotní komise, jejíž předsedkyní je členka Předsednictva Republikového výboru ČsOL Alena Ditrichová. Právě s ní jsem si povídal.

Jak se vlastně sociální a zdravotní pomoc poskytuje?

Nechci zde opakovat směrnici, kterou lze nalézt na webových stránkách obce legionářské. Stručně se dá říci, že prostředky na poskytování zdravotní pomoci jsou stanoveny a vyčleněny rozpočtem ČsOL na příslušný kalendářní rok. To znamená, že nemohou být přijímány doklady z předchozího roku či dokonce i starší, jak se o to někteří žadatelé pokoušejí. Čerpat sociální a zdravotní pomoc mohou všichni členové ČsOL, kteří jsou držiteli osvědčení dle zákona č. 255/1946 Sb. nebo zákona č. 170/2002 Sb. nebo jsou členy ČsOL nepřetržitě nejméně 3 roky. Zde chci zdůraznit, že sociální výpomoc je určena pouze na řešení mimořádně závažných případů v tíživé nebo neočekávané situaci. Například vážný úraz žadatele, živelná pohroma, úmrtí v rodině... Všechny žádosti schvaluje na základě doporučení sociálně-zdravotní komise Předsednictvo Republikového výboru ČsOL. Ještě jednou upozorňuji, že příspěvek není nárokový a jeho výše se v daném roce řídí rozhodnutím Republikového výboru ČsOL. Například není možné proplatit opravu zubů ve výši 25 tisíc korun, neboť limit je stanoven maximálně na 2,5 tisíce korun.

Vraťme se k loňskému roku...

Sociálně zdravotní komise ve složení Alena Ditrichová, Dana Nosková, Jaroslava Bujňáková, Josef Bujňák, Jaroslav Novák, Libuše Benešová, Jitka Fortelná a Josef Švarc se sešla v minulém roce devětkrát v ústředí ČsOL v hotelu Legie, kde zpracovávala více jak 600 žádostí našich členů o proplacení příspěvků na léky, zdravotní pomůcky a stomatologické výkony. Schvalování a proplacení příspěvků probíhalo ve třech etapách a bylo vyplaceno celkem 674 752 Kč. V první etapě (do června) bylo 116 žadatelům vyplaceno 146 291 Kč. Ve druhé etapě (do začátku října) bylo 145 žadatelům vyplaceno 175 821 Kč. Ve třetí etapě (do 30. listopadu) bylo 248 žadatelům vyplaceno 352 640 korun. Vzhledem k navýšení finančních prostředků na konci loňského roku bylo možno proplatit tři mimořádné sociální podpory, každou ve výši 15 tisíc korun.

Jaké prostředky na zdravotní s sociální výpomoc jsou plánovány na rok 2014?

Na sociální a zdravotní podporu našich členů je pro rok 2014 schváleno 640 tisíc korun. Pro naši komisi to představuje opět velmi náročný úkol. Největší nápor je vždy na závěr roku. Dochází k šestinasobnému nárůstu

Alena Ditrichová a Dana Nosková nad šanonny se žádostmi. Jejich práci jim opravdu nezávidím.

To jsou úctyhodná čísla. S jakými problémy se potýkáte? Víte, že jednání komise bývá bouřlivé.

Komise se bohužel stále potýká se špatnou informovaností nejen žadatelů, ale i výborů jednot naší organizace. Jsou nám zaslány kopie účtenek a dokumentů. Často je neodborně zasahováno do žádosti i příložených dokladů. Chápeme, že je to snaha nám usnadnit práci, ale opak je pravdou. I touto cestou bych chtěla znovu požádat o pečlivé vyplňování žádostí v souladu se Směrnicemi ČsOL pro čerpání sociální a zdravotní podpory bez jakéhokoliv zasahování do účtenek i vlastních žádostí. Znovu připomínám, že podmínkou pro čerpání podpory, jak zdravotní, tak i sociální, je kontrola oprávněnosti jednotou, již je žadatel členem. Ptáš se na bouřlivá jednání. Tak si představ, že nás někteří členové ČsOL například žádají v rámci sociální podpory o opravu auta, vybudování nové koupelny, opravu traktoru, opravu zahradní sekačky či o finanční podporu, protože děti žadatele jsou momentálně bez zaměstnání... Znovu proto všem doporučuji přečíst si směrnici pro čerpání těchto podpor a také prosím o slušnější chování při telefonátech mně nebo třeba Daně Noskové. Obě bychom mohly o neurvalosti některých žadatelů vyprávět celé hodiny.

zaslaných žádostí, a to díky celoročnímu hromadění účtenek jak žadatelé, tak i některými jednotami. Proplacení přitom probíhá pravidelně třikrát do roka. Průběžným zasíláním po etapách mohou žadatelé přispět ke zkvalitnění celého systému čerpání prostředků sociální a zdravotní podpory. Posledním termínem podání žádosti je 14. listopad 2014 vzhledem k tomu, že tyto žádosti musejí být zpracovány komisí a předloženy na jednání Předsednictva RV ČsOL. Po uvedeném termínu nebudou žádné žádosti přijímány. Finanční prostředky totiž musejí být vyplaceny do konce roku.

Ještě se zastavme u prohlídek ve FN Motol...

Dalším stěžejním úkolem naší komise je zabezpečování Programu preventivní zdravotní péče ve FN Motol zahájeného v červenci 2012. Toto vyšetření probíhá na interním oddělení D4. Zájemci, kteří již absolvovali dvoudenní hospitalizaci, byli překvapeni profesionálním a milým přístupem personálu. V roce 2012 prošlo vyšetřením 92 zájemců z řad členů ČsOL a druhoválečných veteránů. V uplynulém roce to již bylo 159 lidí a v tomto roce pokračujeme pro velký zájem.

Text a foto: Ladislav Lenk

V sobotu 11. ledna 2014 se v Domě kultury Kroměříž uskutečnil novoroční slavnostní koncert Ústřední hudby Armády České republiky s vokálními a instrumentálními sólisty v rámci projektu Legie 100, projektu věnovanému 100. výročí vzniku československých zahraničních vojenských jednotek v letech 1914 až 1920. Součástí tohoto projektu je i cyklus koncertů Růže pro válečné veterány v Kroměříži byl prvním v novém roce 2014.

ČSOL

První koncert z cyklu Růže pro válečné veterány se konal v Kroměříži

Hlavním organizátorem koncertu spolu s výstavou Československé legie 1914–1920 v hale Domu kultury Kroměříž byla Československá obec legionářská, konkrétně Jednota ČsOL Valtice, a to pod záštitou hejtmána Zlínského kraje Stanislava Mišáka a za podpory a ve spolupráci s městem Kroměříž zastoupeným starostkou Danielou Hebnarovou, senátorem za kroměřížský obvod Milošem Malým, vedením Domu kultury Kroměříž, Státním okresním archivem Kroměříž a Muzeem Kroměřížska.

Kroměříž má velmi dlouhou vojenskou tradici. Ve 20. století zde byl dislokován 3. pluk rakousko-uherské armády, k němuž v průběhu let 1914 až 1918 postupně rukovali muži z doplnovacího okresu Kroměříž, Uherské Hradiště a okolí. Rukovali, aby navlékli šedozelený mundúr a v polních praporech a marškách šli na bojiště v Haliči, Rusku, Balkáně, Soči či Itálii. Jejich hroby jsou rozesety na všech frontách, kde bojovala austrijská armáda.

Právě tito rodáci a příslušníci 3. pluku z Kroměříže jsou po přechodu do zajetí odesláni do zajateckých táborů v Darnici na Ukrajině nebo Padule v Itálii, odkud se velká část z nich dobrovolně hlásí nejdříve do České Družiny, později do československého zahraničního vojska v Rusku nebo nově tvořících se italských legií. Bojují u Zborova, Bachmače, Lipjag, na Bajkale, probíjávají si cestu transsibiřskou magistrálou přes Vladivostok směrem Francie a později Československo. Bojují u Doss Alta v Itálii, aby se vrátili v prosinci 1918 domů a hned odjeli

bojovat a umírat za uhájení Slovenska proti Maďarsku.

Pokračováním vojenské tradice Kroměříže je tak od konce dubna 1920 právě dislokování 3. střeleckého pluku ruských legií „Jana Žižky z Trocnova“ do Kroměříže. Tento střelecký pluk, součást husitské divize čs. legií, zahájil svoji bojovou cestu již v létě 1917 u Zborova. Jeho příslušníci patřili k nejlepším legionářům a později nejlepším vojákům a důstojníkům československé armády. Pod černým praporem s rudým husitským kalichem dostali slovním přísahy. Vybojovali republiku, bránili republiku a nám dali šanci na svobodnou republiku – suverénní stát v rámci Evropy.

Celkově v rámci Kroměříže a Kroměřížska můžeme mluvit o 896 ruských legionářích, 69 legionářích ve francouzských legiích a 405 legionářích bojujících nejdříve v Itálii a později na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Celkem 1369 mužů z obcí a měst, jako jsou Kroměříž, Bystrice pod Hostýnem, Holešov, Chropyně, Chvalčov, Koryčany, Morkovice – Sližany, Pačlavice, Rataje, Roštín, Zdounky a další, se zapojilo do bojů a činnosti československých legií v zahraničí. Po návratu do vlasti dále prezentovali a propagovali své vojenské úspěchy a svou vojenskou činnost v různých spolcích, především pak od roku 1921 v rámci Československé obce legionářské. Srazy, přednášky, sociální činnost, publikační činnost, besedy, výstavy a především účast na státních svátcích a připomenutí svých kamarádů, kteří se nevrátili a zůstali na bojištích světové války. Osud ČsOL

byl poznamenán významným zákazem činnosti v letech 1939–1945 a poté násilným sloučením v letech 1950 až 1990 s Československým svazem protifašistických bojovníků. Materiály byly zničeny nebo předány do muzeí a právě díky tomu se snad podařilo i zachránit nádherný, ručně vyšívaný prapor jednoty Československé obce legionářské Kroměříž, který bylo po mnoha letech možno zhlédnout v rámci této mimořádně slavnostní akce.

Pro Československou obec legionářskou se koncert v Kroměříži 11. ledna stal oficiálním zahájením slavnostních akcí na Moravě v rámci projektu Legie 100.

Připravil: František Trávníček

Osud osob z jedné fotografie

V pražském časopise Artek (2/09-3/09) byl uveřejněn článek o praporčíkovi Václavu Kašparovi, který za I. světové války téměř dva a půl roku bojoval na jihozápadní frontě v řadách Československé brigády a padl 2. července 1917 v bitvě u Zborova. U článku je skupinová fotografie, na níž je zvěčněn. Je to jeho fotografie poslední. Bohužel není uvedeno ani datum, ani místo, kde byl snímek pořízen. Kde, kdy a proč se tyto muži fotografovali?

Na snímku je šest mladých důstojníků. Všechny je v jeden čas spojovala sedmá rota 1. střeleckého pluku. Zleva doprava: poručík Jan Gayer, bývalý rakouský nadporučík, který velel 4. četě před Václavem Kašparem, praporčík Matěj Němec, velitel 5. roty 3. střeleckého pluku, který dříve velel 3. četě této roty, podporučík Jan Syrový (v černých kalhotách) velitel roty, praporčík Václav Kašpar, velitel 4. čety a zástupce velitele roty, podporučík Jaroslav Riedl ze 3. roty 3. střeleckého pluku, bývalý šikovatel 7. roty, a praporčík František Havel, velitel 1. čety.

Důstojníci stojí u zdi dřevěného venkovského stavení. Je staré, s patrnými prasklinami v otesaných trámech, ze zdi vystupují konce stropních trámů a okraj slaměné střechy. Jde nesporně o fortelné vesnické stavení. Na zemi leží udupaný sníh. Ze střechy visí pár rampouchů. Dva důstojníci mají na hlavách kožesinové papachy, které se v teplém počasí nenosily. Pózy stojících svědčí o tom, že je jim zima – mají ruce schované v kapsách kalhot, což by vojáci dělat neměli, natož důstojníci. Držení těla praporčíka Havla svědčí o jeho prokřehlosti. Z těchto postřehů lze usuzovat, že se jedná o událost, která se odehrála na zimním venkově.

Podle všeho se důstojníci setkali v zimě nebo možná na počátku jara. Výtvarník A. Hejl, od kterého máme tuto fotografii, se domníval, že vznikla před bitvou u Zborova. S takovou verzí jsme nesouhlasili a usoudili jsme, že snímek zachycuje setkání přátel dlouho před touto bitvou. Zrodilo se tak přání upřesnit datum a důvod jejich setkání, objasnit, co tyto mladé muže spojovalo a jaký byl jejich další osud.

V té době už víc jak dva a půl roku zuřila I. světová válka. Tři z nich začínali jako dobrovolníci ještě v České

družině ode dne jejího vzniku v roce 1914 v Kyjevě. Byli to starodružiníci Jan Syrový, Matěj Němec a Václav Kašpar. Další tři přišli jako dobrovolníci do Československé brigády z táborů válečných zajatců v polovině roku 1916, když bylo povoleno zajatce do armády přijímat. To byli Jan Gayer, František Havel a Jaroslav Riedl. Pětice z nich se narodila v různých českých městech a jeden – Václav Kašpar – se narodil a žil v Kyjevě. Touha osvobodit vlast z rakousko-uherské nadvlády a dynastie Habsburků spojila tyto muže různého věku, profesi a zřejmě i charakterů v 7. rotě 1. střeleckého pluku, kterému velel praporčík Jan Syrový.

Z čety pamětí rozličných autorů bylo možno usuzovat, že důvodem setkání přátel, kteří teď sloužili v různých

rotách, bylo zaprvé povýšení velitele roty praporčíka J. Syrového na podporučíka, zadruhé – v noci na 1. února 1917 uplynul rok od hrdinské výzvědné operace tehdy ještě 4. roty České družiny, kterou zvlášť ocenil generál Brusilov a za kterou byl Jan Syrový vyznamenán Řádem sv. Vladimíra s mečem a V. Kašpar Křížem sv. Jiří třetího stupně; a konečně 31. ledna končila pětítýdenní dovolená ve vesnici Malé Cepceviči u Remščice, kde v té době sídlil štáb pluku a kde se nacházela i 7. rota.

Tak tedy – blížil se poslední den dovolené, sněžilo, sílil mráz. Přátelé důstojníci se sešli, aby se rozloučili. Mezi nimi měl být i bývalý velitel 2. čety 7. roty praporčík Václav Otto, jak uváděl Rudolf Medek ve svých

vzpomínkách. Jeho prostřednictvím Jan Syrový naléhavě žádal Václava Ottu, aby určitě přijel k 7. rotě před 1. únorem. Nejspíš tam byl a možná přátele fotil, a proto na snímku není. Je známo, že se 1. února hned zrána 7. rota dala na pochod na frontu. Lze předpokládat, že fotografie byla pořízena 30. nebo 31. ledna 1917, a jak bylo výše uvedeno, důvodů bylo několik.

Co je však známo o těchto mladých mužích, ze kterých válka udělala důstojníky, a jak se utvářel jejich další život? Pokusíme se vyprávět, co se podařilo zjistit.

Jan Gayer (1885–1918), major

Jan Gayer se narodil 19. června 1885 v moravském Přerově. Jak prožíval dětství a mládí, se zjistit nepodařilo. Je známo pouze to, že absolvoval obchodní akademii. Z knihy Rudolfa Medka „Pouť do Československa“ jsme se dozvěděli, že před I. světovou válkou přijel Jan Gayer na Moravu z Jižní Ameriky, aby se setkal se svými rodiči a příbuznými. V té době mu bylo 29 let. V Brazílii měl farmu, na které zůstal hospodařit jeho bratr. V Čechách tehdy začala mobilizace. Jan, jako poručík v záloze rakouské armády, byl mobilizován. Bylo mu to velmi líto, ale potom došel k závěru, že rusko-rakouská válka není beznadějná, protože je v ní Rusko a v řadách jeho armády existuje Česká družina. Do zajetí se dostal v roce 1915. Po strádání v zajateckých táborech vstoupil v létě 1916 do československého vojska. A protože nebyl samolibý, vstoupil do něj jako řadový voják. Dostal se ke známé 1. záložní rotě v Pečerských kasárnách v Kyjevě v ulici Moskevské 22. Tato budova existuje dodnes.

Rudolf Medek, „důstojník-čekatel“ „volnoopredelajuščijsja“ (ruský ekvivalent rakousko-uherského jednorozhodného dobrovolníka) této rotě takto popisuje své první dojmy po seznámení s Janem Gayerem: „Kulatý růžolící obličej sporého muže, pihovatého blondýna s pronikavými očima. Nervózně chodil po kasárnách a byl mrzutý, že se mu nijak nedáří dostat výstroj, kterou chtěl. Jednou jsem ho potkal v jeho uniformě jednorozhodného dobrovolníka, kterou si z neznalosti pořídil za vlastní peníze. Uniforma mu moc slušela a Jan Gayer – agronom, bývalý rakouský poručík a jihoamerický farmář – teď mohl volně vycházet za plot Pečerských kasáren do ulic jako obyčejný voják. Vypadal přitom nesmírně šťastně. Jan miloval vzpomínky na minulost a hovory o budoucnosti. Byl to světlý člověk, který bral život vojáka takový, jaký byl, měl rád obyčejnou vojenskou stravu. V jeho tvářnosti bylo cosi dobrotivého, otcovského, a proto mu mladí vojáci začali říkat táto. Byla to silná osobnost.“

Pečerská kasárna byla plná dobrovolníků; část z nich, včetně Jana Gayera, byla převedena do budovy Svatovladimírské univerzity, kde

pod velením praporčíka Antonína Čily výcvik pokračoval. Potom byl Jan Gayer jako příslušník pěší roty odeslán na frontu k 1. čs. střeleckému pluku do Okonska. Od srpna 1916 sloužil v 7. rotě, které velel praporčík Jan Syrový. Dne 15. září byl rozhodnutím velitele brigády V. P. Trojanova povýšen na poručíka, jmenován velitelem 4. čety a přímo přidělen praporčíkovi.

Dne 20. září 1916 skládali bývalí zajatci přísahu v Pinských blatech. Byl to svátek, ale oni záviděli těm starodružiníkům, kteří v roce 1914 přísahali v den sv. Václava na Sofiině náměstí v Kyjevě. Tací byli v rotě dva – praporčíci Jan Syrový a Václav Kašpar.

Vojáci 7. rotě kopali zemljanky, kterým dávali jména. Tak se zemljanka 4. čety jmenovala „Až k nejvyššímu cíli“. Pisáři 7. rotě, kteří zaznamenávali její historii, psali, že po večerní kontrole a modlitbě se většina vojáků shromažďovala v této zemljance. Tam četli noviny „Čechoslovan“ a „Čechoslovák“, besedovali a zpívali české písničky.

V roce 1917 se poručík Jan Gayer se svojí četou účastnil rozvědek, které prováděla 7. rota. V předvečer bitvy u Zborova byl poslán na služební cestu kvůli náboru dobrovolníků, a proto se boje neúčastnil. Po návratu byl jmenován velitelem 7. rotě, protože během jeho nepřítomnosti byl Jan Syrový raněn a rota ztratila všechny své důstojníky, kteří byli buď raněni nebo padli.

V září 1917 vznikl 4. pluk Prokopa Velikého a Jan Gayer byl k němu převelen jako velitel 1. praporu. Když česká vojska odcházela z Ukrajiny, dostal J. Gayer 10. března 1918 úkol proniknout se svým praporem v oblasti Bachmače Němcům do týla, zadržet jejich nástup a tím pomoci 6. pluku u stanice Peski. Dne 12. března 1917 boje u Bachmače ještě pokračovaly. Jeho prapor kryl odjezd vlaků s pluky na východ. Operaci velel Jan

Gayer a pomocník velitele pluku poručík S. Čeček. U stanice Česnokovka byl útok Němců odražen, což umožnilo vojskům dokončit nakládku do vagonů. Poslední vlak (ešelon) z Bachmače odvážel štáb 4. pluku. Tím boje u Bachmače skončily. Sbor byl zachráněn a zahájil odsun na východ. Tenkrát nikdo nepředpokládal, že cesta potrvá ještě dva roky.

Generál Stanislav Čeček po letech napsal: „V boji u Bachmače šel Jan Gayer v čele svých rot směle, bez ohledu na vlastní únavu, klidně a rozhodně, vojsko mu slepě věřilo. Tři dny bez odpočinku vedli bojové akce, což umožnilo nerušeně evakuovat celou 1. divizi z nebezpečné oblasti, obklíčené německými vojsky.“

Po odchodu Čs. sboru z Ukrajiny a při jeho přesunu na východ se Jan Gayer účastnil bojů na magistrále, když se rudá vojska snažila ešelon zastavit a odzbrojit. V té době, 25. května 1918, národní komisař pro vojenskou a námořní záležitosti Sovětského Ruska L. D. Trockij vydal rozkaz čs. vojska na železnici úplně odzbrojit. Každý ešelon měl být zadržán, odzbrojen a vojáci posláni do táborů. Ani jeden vagon s Českoslováky neměl proniknout na východ, i když V. I. Lenin chtěl přesný opak – co nejrychleji odvézt Českoslováky alespoň za Ural. V nejsložitější situaci se ocitla Penzenská skupina, která šla jako poslední – 1. střelecký pluk Jana Husi, 4. střelecký pluk Prokopa Velikého, 1. záložní pluk a baterie 1. střelecké brigády Jana Žižky z Trocnova. Tato skupina vojsk pod velením poručíka S. Čečka a poručíka Jana Gayera, dočasně zastupujícího velitele 4. pluku, postupovala k Samaře. Hlavní síly útočily po železnici, ale skupina Jana Gayera obešla sovětská vojska a dostala se dobře vyzbrojeným bolševikům do týla. Jan Gayer zhodnotil složitost situace a rozhodl zaútočit přes pole a les směrem na Lipjagi, aby obešel Samaru, kde byla soustředěna bolševická vojska. Se zvoláním: „Bratři, za mnou!“ se vrhl proti nepřátelským kulometům. Nadšení vojáci se vrhli za ním.

Dne 4. června 1918 byl Jan Gayer smrtelně raněn a umíraje kvůli velké ztrátě krve prosil: „Spalte mne a můj popel vezměte s sebou. Nenechávejte mně tady!“ Jan Gayer byl 11. června v Samaře pochován do společného hrobu. Provázeli ho bojovníci i obyvatelé Samary. Posmrtně byl povýšen do hodnosti majora.

Matěj Němec (1886–1975), generál

Matěj Němec se narodil 8. listopadu 1886 v Janově. Chodil do venkovských škol a poté do České zemědělské školy. Jeho otec měl velké hospodářství a doufal, že mu syn bude pomáhat. V roce 1903 se Matěj Němec začal věnovat gymnastice a stal se členem sokolské skupiny. V roce 1908 nastoupil

vojenskou službu rezervisty. V roce 1909 dostal povolení k výjezdu do ruského Jekatěrinburgu jako učitel tělocviku. Učil na městském gymnáziu, v roce 1912 se zúčastnil Sokolských soutěží v Čechách, kde se seznámil s Janem Syrovým.

Když vypukla I. světová válka, dozvěděl se z novin o formování České družiny v Kyjevě. Podal si žádost a když dostal povolení, tak v říjnu 1914 přijel do Kyjeva. Česká družina již měla po přísaze a její čtyři roty odjely na jihozápadní frontu směrem ke Krakovu. V Kyjevě zůstali nemocní a ti, kdo přijeli později. M. Němec byl zařazen do 5. roty a když dorazil na frontu, byl odvelen k 1. rotě Družiny. V roce 1915 byl instruktorem Sokolského oddělení a po jeho rozpuštění byl ustanoven šikovatelem 1. roty. Dne 16. června 1916 byl M. Němec povýšen na praporčíka a ustanoven velitelem 3. čety 7. roty ve stejné době, kdy se V. Kašpar stal velitelem 4. čety. Velel jim praporčík Jan Syrový. Při formování 3. praporu v říjnu 1916 byl M. Němec převelen ke 12. rotě a při formování 3. pluku se stal velitelem jeho 5. roty. S touto rotou se účastnil bitvy u Zborova. Při odchodu z Ukrajiny se 3. pluk přesunoval od Kyjeva směrem na Bachmač-Grebenki. Cílem bylo dosáhnout železnice, nasednout do vagonů a odjet do Kurska. Bylo však třeba ihned přistoupit ke zdržování německých vojsk u Bachmače. Zde ve dnech 8. – 12. března 1918 probíhaly těžké boje s velkými ztrátami.

V srpnu 1918 se Matěj Němec stal velitelem 2. praporu 3. střeleckého pluku Jana Žižky z Trocnova, který se probíjaval na východ. U Trojicka na Uralu byl lehce raněn. Dne 25. srpna 1918 byl povýšen na kapitána a v listopadu 1918 byl ustanoven velitelem 3. čs. střeleckého pluku. Od listopadu 1918 byl v hodnosti majora. Pluk se dále probíjel po magistrále na Čeljabinsk, Jekatěrinburg, Irkutsk a dál směrem k Vladivostoku. Dne 12. března 1920 byl ustanoven velitelem 19. transportu Legií na americké lodi Madawaska. Putovali přes Singapur, Kolombo, Port Said a v dubnu 1920 se vrátili do vlasti. Na nádraží v Planě nad Lužnicí jejich ešelon očekával první prezident republiky T. G. Masaryk.

V prosinci 1922 byl Matěj Němec povýšen na plukovníka a poté se v roce 1928 stal brigádním generálem. Od roku 1931 velel 15. pěší brigádě v Opavě. V roce 1938 sloužil M. Němec na ministerstvu obrany. Stal se předsedou Apelačního a disciplinárního výboru tohoto ministerstva a předsedou přípravného výboru pro sjednocení všech legionářských organizací.

Během německé okupace Československa byl 1. září 1939 zatčen jako rukojmí a byl umístěn do pražské věznice na Pankráci, poté byl odvečen do koncentračního tábora v Dachau a dne 28. září do koncentračního tábora Buchenwald jako zvláštní zajatec.

Na začátku měl určité nevelké výhody, ale potom od dubna 1941 pracoval jako zahradník a lesní dělník. Na začátku roku 1942, když zhubl až na 40 kg, byl převeden na práci do skladu.

Dne 11. dubna 1945 byl osvobozen jednotkami 3. americké armády. Koncem května 1945 zahájil službu v československé armádě a byl jmenován místopředsedou komise pro přijímání důstojníků do ozbrojených sil. V únoru 1946 byl v souvislosti s dosažením věku 60 let poslán do důchodu, ale za několik měsíců jej reaktivovali a jmenovali předsedou nové komise ministerstva. Tuto funkci zastával do června 1949, kdy odešel do důchodu z důvodu výsluhových let. Za své bojové zásluhy dostal 14 státních vyznamenání – Československa, Ruska, Velké Británie a Francie.

V roce 1951 byl úřady vystěhován z vlastního domu a s rodinou žil mimo Prahu. V 60. letech spolu s generálem A. Čílou usiloval o rehabilitaci legionářů prvního československého odboje, které v té době považovali ve vztahu k bolševikům za kontrarevolucionáře, kteří bojovali za buržoazní republiku.

Na místa bojů z roku 1917 do Zborova, kde byl vybudován nový památník padlým, se mohl M. Němec jet podívat teprve až v roce 1967. V roce 1970, při příležitosti oslav 75. narozenin čs. prezidenta Ludvíka Svobody – jejich spolubojovníka od Zborova, nebyli generálové M. Němec a A. Číla vpuštěni na recepci, protože jim a dalším spolubojovníkům z 3. pluku nebyly od jubilanta doručeny písemné pozvánky. V prezidentské kanceláři to zdůvodlil tím, že prezident plánoval setkání s představiteli antifašistických organizací.

Ve své knize *Návraty ke svobodě*, kterou M. Němec psal téměř celý svůj život, dokonce i v koncentračních

táborech, napsal, že legionáři se teď setkávají jen na pohřbech.

Matěj Němec zemřel v Praze dne 29. srpna 1975. Knihu svého otce mohl jeho syn Igor Němec vydat až po 16 letech v roce 1991.

Jan Syrový (1888–1970), generál

Jan Syrový se narodil 24. ledna 1888 v moravské Třebíči v rodině ševce. Po ukončení školy ho rodiče poslali na vyšší průmyslovou školu do Brna. Po jejím absolvování v roce 1908 se stal stavebním technikem. Prošel vojenskou přípravou v Jihlavě, stal se kadetem. Po službě v armádě pracoval jako stavař v Brně, pak vycestoval do Varšavy (tehdy to bylo ruské Polsko), kde absolvoval speciální kurz železobetonových staveb. Později, v době války, měl přezdívku „Beton“, zřejmě nejen kvůli profesi, ale i pro svůj tvrdý charakter. Je na místě poznamenat, že v ruské literatuře lze najít zlehčující vyjádření bělogvardějského generála K. V. Sacharova na adresu Jana Syrového, kterého nazval „obchodním cestujícím“, což je jedno z mnohých lživých a znevažujících tvrzení o generálově.

Jan Syrový miloval sport, byl členem sokolského hnutí, v roce 1912 se účastnil sletu slovanských sokolů v Praze. R. Medek uvádí následující slovní portrét: „... silný svalnatý mladík s bohatým knírem, laskavýma, srdečnými očima.“

První světová válka přetrhla jeho kariéru stavaře. Rakousko vyhlásilo mobilizaci svých občanů včetně těch, kteří byli za hranicemi, ale Jan Syrový se rozhodl vstoupit do ruské armády. Jeho žádost nepřijali. Odjel do Kyjeva a tam vstoupil do formující se České družiny jako řadový střelec, přestože v rakouské armádě měl hodnost kadeta. V České družině byl řadovým vojínem 4. roty od roku 1914. V ní také sloužil V. Kašpar. V květnu 1915 se stal velitelem čety a od prosince velitelem téže roty, ačkoli byl pouze poddůstojníkem. Koncem srpna 1916, poté co se stal praporčíkem, byl Jan Syrový ustanoven velitelem 7. roty 1. střeleckého pluku. Obě roty, jak 4., tak i 7., prováděly pod velením Jany Syrového průzkumné operace na jihozápadní frontě. Od srpna 1915 byla rota půl roku u 48. divize generála Novického, který byl spokojen s činností Čechů a nazýval je svými očima. O jedné takové průzkumné akci psal Vojtěch Holiček. Účastnilo se jí 60 průzkumníků, 2 důstojníci a četař Václav Kašpar. Průzkum byl úspěšně zakončen, ale průzkumníci byli obklíčeni polskými legionáři. Zachránil je Jan Syrový, který znal povely v polštině. Byla temná noc a on vydáváje tyto povely dezorientoval protivníka a skupině se podařilo z obklíčení uniknout. Generál Brusilov vysoce ocenil jejich akci a rozhodl se je vyznamenat. Od konce prosince 1916 do 1. ledna 1917 byla 7. rota pod velením

praporčíka Jana Syrového spolu s dalšími důstojníky, konkrétně poručíkem Gayerem, praporčíkem V. Kašparem, M. Němcem a Fr. Havlem, přidělena k 331. pluku a měla dovolenou. Na zmíněném snímku je zachyceno setkání důstojníků z této doby.

Od 21. května 1917 se všechny československé jednotky soustřeďovaly u Zborova jako součást 49. armádního sboru. Brigáda se chystala k „ofenzivě Kerenského“. Na přípravě plánu tohoto boje se podíleli čeští důstojníci-starodružiníci: Švec, Čeček, Husák a Syrový.

Druhý červenec 1917 začal u Zborova ostřelováním a Jan Syrový byl raněn, přišel o pravé oko, proto se boje přímo neúčastnil, byl odeslán do týlu, odkud byl na léčení poslán na chirurgické oddělení kirillovské nemocnice. Sedmé rotě začal velet praporčík Václav Kašpar, který v tomto boji po dvou hodinách padl. Po jeho smrti rotě veled poddůstojník Novotný, protože v rotě žádný další důstojník nebyl. Za týden, při ústupu k Ternopolu, se velitelem 7. roty stal Jan Gayer, který se vrátil ze služební cesty. Jan Syrový se ještě před ukončením léčby vrátil k jednotce, ale nikoli ke své rotě, nýbrž byl ustanoven velitelem 2. praporu 1. střeleckého pluku.

Počátkem roku 1918, když začal odsun československého vojska z Ukrajiny, byl ustanoven velitelem 2. pluku. Během bojů na železniční magistrále se Jan Syrový – „Zborovský Žižka“ – stává velitelem fronty a prvním generálem z řad legionářů. Na přelomu let 1918–1919 mu byly podřízeny i menší ruské jednotky spojené s Čechy, uralští, orenburští a sibiřští kozáci, Tataři, Baškirci, Kyrgyzové (tak tenkrát říkali kozákům), Rumuni, Jugoslávci, karpatské Rusové, Poláci a Lotyšci. V té době veled všem čs. jednotkám na Sibiři a následně po rozdělení sboru na jednotlivé skupiny vojsk řídil jejich odchod směrem k Vladivostoku. Do vlasti se vrátil 20. června 1920.

Ve vlasti byl Jan Syrový ustanoven zemským vojenským velitelem Prahy, v roce 1925 pomocníkem náčelníka a posléze náčelníkem Hlavního štábu. Nedlouho potom, v roce 1926, se stal ministrem obrany ve druhé vládě, následně generálním inspektorem armády.

V době, kdy zrála Mnichovská dohoda proti Československu, jmenoval prezident Edvard Beneš dne 22. září 1938 Jana Syrového s ohledem na jeho autoritu předsedou čs. vlády místo Milana Hodži a vojenským ministrem. Tato otázka nebyla s politickými stranami a s parlamentem projednána. E. Beneš potom říkal, že ho nechtěl jmenovat, ale ulice si to vynutila. Sám Jan Syrový toto jmenování odmítal s odvoláním

na svoji nepřipravenost pro takovou funkci. Bylo mu řečeno, že přijde rozkaz a on, jako voják, se musí podřídít. Předtím mu mnozí přátelé radili, aby i se ženou opustili Československo, dokonce mu nabízeli letadlo, ale on to odmítl s tím, že někdo s národem zůstat musí.

Druhý den po jmenování vyhlásil mobilizaci armády. Poté, co se Edvard Beneš dne 5. října 1938 zřekl funkce hlavy státu, plnil Jan Syrový i tyto povinnosti až do listopadového zvolení Emila Háchy třetím prezidentem Československa. Jan Syrový s ulehčením předal funkci předsedy vlády novému premiérovi Rudolfu Beranovi, ale zůstal ministrem obrany v jeho vládě.

Dne 15. března 1939 v 6.00 německá vojska překročila hranice a Jan Syrový na příkaz prezidenta a vrchního velitele ozbrojených sil Emila Háchy vydal armádě rozkaz neklást odpor německým vojskům. V den, kdy Adolf Hitler přijel na Pražský hrad, se konala jeho schůzka s prezidentem a vládou. Jan Syrový těžce nesl, že on, československý generál, byl nucen podat ruku Hitlerovi. Druhého dne bylo ministerstvo obrany zrušeno, ministr Jan Syrový podal žádost o odchod do důchodu a o uvolnění ze všech státních funkcí a odjel do své vily v Dobřichovicích. Po celou dobu okupace se v této vile nacházel v domácí vězení pod stálým dohledem gestapa.

Dne 5. května 1945 nabídl své služby vedoucím činitelům Pražského povstání, ale byl odmítnut. Dne 14. května 1945 byl zatčen a uvržen do pankrácké věznice. Dne 21. dubna 1947 byl Jan Syrový spolu s předsedou vlády Rudolfem Beranem souzen. Byl obviněn z toho, že jako ministr obrany v letech 1938–1939 souhlasil s prodejem Němcům zbraní z dob 1. světové války a že 15. března 1939 nevydal rozkaz

k jejich zničení. J. Syrový a R. Beran byli lidovým soudem odsouzeni ke 20 letům odnětí svobody s výkonem poloviny trestu v pracovních táborech. Současně s tím byli oba odsouzeni dekretem prezidenta republiky zbaveni všech občanských práv, vyznamenání a řádů (a Jan Syrový jich měl 37!). Majetek a vyznamenání připadly státu. Z kolaborace s okupanty Jana Syrového nevinili.

Svůj trest si odbyval ve Valdicích, na Mírově, v Leopoldově, v Praze-Ruzyni. Trpělivě ho snášel, vědom si veškeré nespravedlnosti lidového soudu. Z vězení byl propuštěn 10. května 1960 na amnestii prezidenta republiky Antonína Novotného.

Byl mu vyměřen důchod ve výši 190 korun. V roce 1997 napsal Karel Keller v článku k 80. výročí zborovské bitvy, že si člověk přes jeho nesporné zásluhy musí ve svých 76 letech vydělávat na živobytí jako noční hlídač v Maroldově panoramatu bitvy u Lipan. Je to prý ironie osudu. A navíc, když se v roce 1968 na Pražském hradě za přítomnosti dosud žijících starodružiníků slavilo výročí bitvy u Zborova, Jan Syrový na oslavu pozván nebyl, přestože byl již osm let na svobodě.

Generál M. Němec ve své knize *Návraty ke svobodě* psal, že ještě v době, kdy Jan Syrový seděl na Mírově, mu nabízeli, aby podepsal potvrzení, že Sovětský svaz údajně v roce 1938 nabízel Československu vojenskou pomoc, ale republika to odmítla. Jan Syrový na takový podvrh nepřistoupil, i když mu slibovali osvobození, vrácení hodnosti a vyměření odpovídajícího důchodu.

Jan Syrový zemřel v Praze dne 17. října 1970. Ve své knize generál M. Němec píše, že o smrti Jana Syrového bylo zakázáno psát v novinách. Přesto v krematoriu stála čestná jednotka 48 bratrů-legionářů v uniformách a generál A. Čila pronesl protičtenou řeč, ve které osvětlil činnost zesnulého na Sibiři. V té době byli legionáři 1. odboje v nemilosti. Vinili je, že bojovali za buržoazní první republiku a ve vztahu k bolševikům to byli kontrarevolucionáři. V r. 1995 ministr spravedlnosti ČR podal žalobu na porušení zákona, protože některá obvinění Jana Syrového byla problematická a ve své době zpolitizovaná. Nejvyšší soud ČR v červnu téhož roku žalobu odložil s odvoláním na to, že rozhodnutí lidového soudu nelze do datečně prověřit. Tak se bohužel otázka rehabilitace generála Jana Syrového neprojednávala.

**Doc. Alexandr Muratov, CSc.,
foto: archiv autora a archiv ČsOL**

Sedmidenní válka s Polskem (1919)

Nedlouho po vzniku Československa v říjnu 1918 vznikl spor o oblast Těšínska se sousedním Polskem. Oba státy si na základě historické kontinuity území nárokovaly. Československo poukazovalo na to, že od 14. stol. bylo území lenním územím českých králů (ještě předtím území ovládal po zániku Velkomoravské říše český knížecí rod Přemyslovců). Přestože navržené prozatímní hranice mladé republiky v této sporné oblasti byly státy Dohody vzaty na vědomí, nehodlalo se s tím Polsko smířit a území vojensky na přelomu října a listopadu 1918 obsadilo. Nemalej váhu přitom mělo i uhelné bohatství této oblasti. Československo se odmítalo ale území Těšínska vzdát. Oba státy prohlásily Těšínsko svou součástí.

Zemský národní výbor pro Slezsko v tehdejší Slezské Ostravě vyřešil situaci provizorně rychlým uzavřením prozatímní dohody a vytyčením prozatímní demarkační linie na Těšínsku s polskou stranou. Tato dohoda nebyla pro Československo výhodná, protože na základě ní připadala většina Těšínska Polsku. Na části obsazené Polskem se nacházela i část košicko-bohumínské železnice. Ta byla potřebná i pro železniční spojení se Slovenskem, s nímž bylo spojení životně důležité nejen pro nadcházející uhájení území Slovenska před Maďarskem, které se odmítalo „Horních Uher“ vzdát.

O těchto událostech informoval Edvard Beneš na mírové konferenci v Paříži. Hranice Československa byly Dohodou potvrzeny. Přesto to Polsko však odmítalo akceptovat a situace se začínala přirostřovat.

Československo nemělo v prvních dnech své samostatnosti vlastní větší vojenskou sílu, o níž by mohlo obranu svých hranic opřít. S horečným úsilím se rychle tvořilo mladé čs. domácí vojsko, sokolské a další dobrovolnické formace, které se později osvědčily i v bojích o Slovensko s maďarskou armádou. Byl očekáván návrat jednotek čs. legií ze zahraničí, které měly jak bojové zkušenosti, tak i výzbroj. Do konce roku dorazily čs. legionářské pluky z Itálie v síle dvou divizí (6. a 7. divize). Okamžitě byly odesílány na Slovensko k zabezpečení hranic proti Maďarsku. Bylo však nutné řešit i problém Těšínska a důrazně vystoupit proti narušení celistvosti vytyčených čs. hranic.

Polská vláda ve snaze zvrátit rychlé situaci ve svůj prospěch vypsala na den 25. 1. 1919 na Těšínsku volby, které chtěla mít pod svým vlivem. Mezitím dorazily do Československa i legionářské pluky z Francie. Urychleně byl Ministerstvem národní obrany (MNO) vypracován plán k zabezpečení Těšínska. MNO následně vydalo 19. 1. 1919 rozkaz k vojenskému obsazení Těšínska. Operace měla být zahájena 23. 1. Dne 21. 1. 1919 byla důrazně polská strana vyzvána ke stažení své armády a orgánů z území Těšínska za vytyčenou čs. hranici. Tuto výzvu polská strana ignorovala. Bylo proto přistoupeno k vojenskému

řešení. Velením operace byl MNO pověřen podplukovník Josef Šnejdárěk, francouzský legionář.

Šnejdárkova vojenská skupina následně překročila prozatímní demarkační čáru. Byla tvořena legionářským 21. střeleckým plukem z Francie (o síle 3 praporů), praporem domácího 54. pěšího pluku z Olomouce, praporem domácího 93. pěšího pluku ze Šumperka, domácím 17. mysliveckým praporem z Fryštátu, praporem dobrovolníků z Bohumína a praporem dobrovolníků z Orlové. To byly veškeré síly, které v dané oblasti mohlo čs. velení nasadit.

Na podporu československého postupu vytvářeli na Těšínsku místní obyvatelé dobrovolnické formace zvané Národní gardy (asi 5000 mužů). Postup hlavních sil Šnejdárkovy skupiny měl podle plánu podporovat z oblasti severozápadního Slovenska dvěma prapory též legionářský 35. střelecký pluk z Itálie pod velením italského plukovníka Grasselliho. Později byl posílen ještě praporem legionářského 33. střeleckého pluku z Itálie.

Proti Šnejdárkově skupině zde stálo polské vojsko, jemuž velel plukovník Franciszek Ksawery Latinik. Polské vojsko na Těšínsku mělo sílu 5 praporů s podporou 4 kulometných rot, 1 jezdecké čety a 1 dělostřelecké baterie. Dále zde měl Latinik k podpore asi 550 mužů četnictva a kolem 6 500 místních polských dobrovolníků.

Před samotným zahájením vojenské operace předal ještě podplukovník Šnejdárěk znovu veliteli polského vojska plukovníku Latinikovi ultimatum, aby do dvou hodin vyklidily jeho jednotky Těšínsko až za řeku Bialou. Latinik tyto podmínky odmítl a připravil se k obraně.

Dle původního plánu zahájila Šnejdárkova skupina útok dne 23. 1. 1919, krátce po poledni, ve směrech na Bohumín a Karvinou. Tyto útoky podpořily také dle plánu souběžným útokem od východu i čs. legionářské jednotky z Itálie. Boje s polskou armádou pokračovaly do 26. 1. Čechoslováci úspěšně postupovali. Získali rychle Bohumín, Ostravu a za citelných ztrát dobyli pak Karvinou. Samotný Těšín byl osvobozen 27. 1. Poláci byli překvapení rychlostí a razantností

československého útoku a během tvrdých bojů ustoupili za řeku Vislu.

Během bojů dorazila k posílení Šnejdárkovy skupiny nově utvořená domácí 2. brigáda, která měla sílu 6 praporů, s podporou 2 baterií dělostřelctva a 1 jezdecké eskadrony. Byla to pro Šnejdárkovu skupinu vítaná posila.

Na základě úspěšného postupu obdržel podplukovník Šnejdárěk od MNO 27. 1. rozkaz k překročení řeky Visly a zajištění železnice Bohumín – Těšín – Jablunkov. Šnejdárěk tedy připravil plán k pokračování postupu. Poláci však byli odhodláni k houževnaté obraně svých pozic. I jim dorazily mezitím další posily.

Podplukovník Šnejdárěk svou skupinu rozdělil na tři samostatné části – severní, střední a jižní. Se všemi třemi částmi zaútočil 30. 1. na pozice nepřítel. Podařilo se jim za bojů překonat polskou obranu na Visle a zajistili prostor západního břehu Strumiené – Malé Ochaby. Nejtvrdější boje s polskými jednotkami sváděla střední skupina čs. jednotek u Kisielowa před Skoczówem. K tvrdým bojům také došlo u Louk. Poláci byli nakonec zatlačeni ke Skoczówu, kde začali rychle budovat novou obranu. Velká část Těšínska byla tedy zajištěna. Šnejdárěk připravil na následující den plán soustředěného útoku všech čs. jednotek své skupiny na Skoczów. Tento útok měl být rozhodující a měl velkou pravděpodobnost úspěchu. V takovém případě by se polská obrana, jejíž části byly demoralizovány dosavadními bojovými úspěchy Čechoslováků, zřejmě zhroutila.

Během posledních bojů dorazily Čechoslovákům další posily. Byl to I. prapor domácího 28. pěšího pluku z Prahy, I. prapor domácího 3. pěšího pluku z Kroměříže, II. prapor domácího 93. pěšího pluku ze Šumperka a 5 praporů dobrovolníků. Tím získala čs. strana znatelnou převahu před plánovaným závěrečným útokem na Skoczów.

Na nátlak dohodových mocností k mírovému řešení zastavilo však Československo v noci na 31. 1. na Těšínsku bojové akce. Podplukovník Šnejdárěk v pověření čs. vládou uzavřel s plukovníkem Latinikem příměří. Čs. jednotky zůstaly stát na dobyté linii. Až 26. 2. byly staženy na nově vymezenou demarkační čáru, kterou mezinárodní komise Dohody stanovila na základě čs. – polské smlouvy uzavřené 3. 2. v Paříži.

Během „Sedmidenní války“ na čs. straně padlo 44 mužů, zraněno bylo 121 mužů. Zhruba třetinu těchto ztrát tvořili legionáři. Tento konflikt poznamenal vztahy Československa a Polska na celé meziválečné období a vlek l se až do roku 1938.

Vojtěch Preissig:

„Bez povědomí svobody není národ národem – je to stádo otroků.“

Vojtěch Preissig je jedním z nejvýznamnějších českých umělců první poloviny 20. století a rovněž vynikajícím příkladem angažovaného umělce, který život zasvětil práci pro svůj národ.

Narodil se 31. července 1873 ve Světcích u Biliny do rodiny báňského inženýra Eduarda Preissiga, který se s rodinou přestěhoval roku 1884 do Prahy. Jen pár kroků od současného sídla Československé obce legionářské při náměstí I. P. Pavlova navštěvoval jeho syn Vojtěch Preissig uměleckoprůmyslovou školu v Ječné ulici, kde se již v kreslení projevoval jeho nevšední talent.

Na doporučení Ludka Marolda odcestoval mladý Preissig roku 1898 do Paříže, kde po dalších pět let získával nové zkušenosti. Po krátkém intermezzu u Alfonse Muchy se zaměřil na grafické techniky a vyučil se tiskařskému řemeslu. Do Prahy se Preissig vrátil jako osvědčený a zkušený grafik, který do českého prostředí přinesl některé nové techniky a zaměřil se na vytvoření české diakritiky pro nově dovezené styly písma. V roce 1906 mu Česká akademie pro vědu, slovesnost a umění udělila cenu za album barevných leptů a akvatint Coloured Etchings.

Vydal několik svých alb, tiskařské příručky a ilustroval několik knih, mimo jiné v roce 1909 Bezručovy Slezské písně. Nezralost českého publika a upřednostňování rychlejší, byť méně kvalitní práce ze strany zadavatelů vedly nakonec Preissiga k další cestě za hranice vlasti. Na pozvání svého bratra Eduarda odcestoval do Spojených států amerických.

Ani zde jej však v prvním zaměstnání reklamního návrháře a typografa nečekávaly lepší možnosti pro svobodnější umělecké vyjádření. Od roku 1912 působil jako pedagog v New Yorku, nejprve na Art Students League, později na Teachers College Columbia University. Roku 1916 přijal místo na Wentworthově institutu v Bostonu, kde vedl grafické oddělení až do roku 1926.

Výrazným tvůrčím obdobím je Preissigova práce pro československý zahraniční odboj, k němuž se plně připojil v roce 1917. Skrze své propagační plakáty, pohlednice a další grafické realizace se stal jedním z nejvýraznějších iniciátorů náboru amerických Čechů a Slováků do československé zahraniční armády. Sám ve svých 44 letech podal přihlášku do československých legií, byl však odmítnut s tím, že je nenahraditelný ve svých dosavadních úkolech. Právě v nadcházejícím roce 1918 realizoval pro čs. odboj

největší množství těch nejvýraznějších a nejvěhlasnějších grafik.

Do Čech se vrátil až v roce 1930, kdy Státní tiskárna v Praze odlila vůbec první české původní písmo, jehož byl autorem. Tři roky na to byl Preissig jmenován uměleckým poradcem Památníku osvobození na pražském Vítkově. V této době se Preissig s elánem soustředil na novou oblast tvorby – na malbu a volnou, strukturní grafiku. Díla z pozdního období, která patří naprostou originalitou a nadčasovostí k tomu nejsilnějšímu z celé jeho tvorby, veřejnosti již představit nestihl.

Politický vývoj strhl Preissiga k odvážné a obětavé činnosti odbojové – zprvu překládal články ze zahraničních periodik a přepisoval zprávy ze zahraničního vysílání, realizoval agitační letáky a další tiskoviny a spolupracoval na vydávání ilegálního časopisu V boj. Ten nakonec spolu s dcerou Inkou Bernáškovou organizoval a tiskl. Do září, kdy byl s dcerou zatčen, se jim podařilo vydat úctyhodných třicet sedm čísel. Při vyšetřování vzala dcera Inka všechnu vinu na sebe a zachránila tak mnoha spolupracovníkům život. Sama o něj byla připravena. Dne 26. srpna 1942 byla gilotinována v berlínské věznici Plötzensee.

Vojtěch Preissig, odsouzený ke třem letům žaláře, byl transportován do koncentračního tábora Dachau, kde byl donucen pracovat na grafických návrzích falešných přetisků bankovek. Svobody se již nedočkal, zemřel na tyfus na bloku č. 11 dne 11. června 1944.

Před 70 lety dovršil své životní dílo neobyčejný výtvarník vysoké technické vyspělosti, plně experimentů a objevů, který velkou část své práce zasvětil svobodě svého národa, aby sám svou svobodu obětoval a na oltář národa položil obět nejvyšší – život.

Jiří Filip, ilustrace: archiv ČsOL

LEGIE

finále soutěže

LEGIE

o Pohár Náčelníka
Generálního štábu AČR

v Praze

dne 17.6.2014

oblastní kola

(květen-červen)

Pardubice

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE

ROTA NAZDAR

Praha

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE

ČESKÁ DRUŽINA

Branný závod žáků středních škol do věkové hranice 18 let dosažených v roce 2014. Oblastní kola v celkovém počtu 2 závodů se konají v měsících květen a první polovina června, finále o Pohár Náčelníka Generálního štábu AČR proběhne v Praze dne 17. 6. 2014 v kontextu tradiční vzpomínky na hrdinný boj parašutistů v Resslově ulici.

Do finále postupuje prvních šest družstev z každého oblastního závodu, tedy celkem 12 družstev.

Každého závodu se v rámci doprovodných programů zúčastní příslušníci Armády ČR s technikou a výzbrojí a příslušníci klubů vojenské historie v dobových uniformách s dobovou výzbrojí a technikou.

BATTLEFIELD

Jana Kubiše

a

Josefa Gabčíka

POCTA STATEČNÝM Z RESSLÖVY ULICE
(Operace Anthropoid a boj parašutistů v kostele Cyrila a Metoděje)

Praha, 18.6.2014

Finále soutěže BATTLEFIELD o Pohár Ministra obrany ČR

Oblastní kola (květen-červen):

Brno

Battlefield Jaroslava Šperla

(Operace Carbon)

Battlefield Jaroslava Kotáska

(Operace Spelter)

Olomouc

Battlefield Čestmíra Šikoly

(Operace Clay)

Battlefield Bohumila Menšíka

(Operace Destroyer)

Pardubice

Battlefield Jiřího Potůčka

(Operace Silver A)

Battlefield Jaroslava Klemeše

(Operace Platinum-Pewter)

Praha

Battlefield Tomáše Sedláčka

(Osobnosti Československého odboje)

Battlefield Václava Morávka

(Tři králové)

Branný závod žáků základních škol a ekvivalentu středních škol do věkové hranice 15 let dosažených v roce 2014. Oblastní kola v celkovém počtu 8 závodů se konají v měsících květen a první polovina června, finále o Pohár Ministra obrany ČR proběhne v Praze dne 18.6.2014 v kontextu tradiční vzpomínky na hrdinný boj parašutistů v Resslerově ulici. Do finále postupují první dvě družstva z každého oblastního kola, tedy celkem 16 družstev.

Každý závod je připravován v duchu výcviku našich vojáků během 2. světové války.

Každého závodu se v rámci doprovodných programů zúčastní příslušníci Armády ČR s technikou a výzbrojí a příslušníci klubů vojenské historie v dobových uniformách s dobovou výzbrojí a technikou.

Vedoucí projektu: Ing. František Bobek, 734 315 626, bobekfr@seznam.cz

Neprávem téměř zapomenutý Bůh války

Dne 22. dubna 2014 by se dožil 100 let armádní generál Bohumír Lomský, původním jménem Lenc, jehož jsem měl tu čest spolu s jeho manželkou Marií osobně poznat. Příjmení Lomský místo německy znějícího Lenc začal používat již po přechodu hranic v době pobytu na území tehdejšího SSSR. Oficiálně pak byla změna jména povolena výnosem Zemského národního výboru v Praze dne 10. září 1945. V Buzuluku, kde se od roku 1942 utvářela čs. vojenská jednotka na území tehdejšího Sovětského svazu, mu říkali Bůh války. Toto pojmenování nebylo míněno nijak ve zlém, byl to spíš výraz určitého respektu k jeho osobě, kterou k němu pocítovali jak důstojníci, tak i mužstvo. Jeho mohutný hlas ovládal celý kasárenský dvůr a při taktických cvičeních se rozléhal až daleko do stepi. Praporeční cvičení, která připravoval a osobně řídil, byla vždy nápaditá a fyzicky velmi náročná. Proto i ta nadnesená přezdívka a tato moje vzpomínka na něj.

Bohumír Lomský se narodil 22. dubna 1914 v Českých Budějovicích jako jediný syn v rodině klempíře, který se v roce 1920 vrátil z války jako francouzský legionář. Matka pracovala jako dělnice v továrně Solo v Českých Budějovicích. Po absolvování obecné školy studoval reformní reálné gymnázium v Českých Budějovicích s vyučovacím jazykem českým a v roce 1933 maturoval s vyznamenáním. Jako jediný student gymnázia byl v té době činný v Dělnické tělovýchovné jednotě. Přes vynikající školní výsledky, nemohl ze sociálních důvodů pokračovat v studiu na vysoké škole, a tak se jako devatenáctiletý dobrovolně přihlásil do čs. armády.

Po absolvování školy pro důstojníky v záloze v Klatovech sloužil v hodnosti aspiranta jako velitel čety 6. roty pěšího pluku 1. Mistra Jana Husi v Českých Budějovicích. V září 1934 byl přijat na Vojenskou akademii v Hranicích. Jako výtečník byl v červenci 1936 vyřazen v hodnosti poručíka pěchoty a ustanoven velitelem čtyř poddůstojnické školy a velitelem čety 3. roty pěšího pluku 14 v Košicích. Už tam se projevil jako velitelský talent tak výrazně, že si ho představení nemohli nevšimnout. Jakmile poddůstojnická škola skončila, byl jmenován velitelem 2. pěší roty. Byl to výrazný krok k jeho další vojenské kariéře. Na funkci velitele roty byla

plánována hodnost majora, hodnost ve které mnozí důstojníci tehdy po desetiletých službách odcházeli do výslužby. Jestliže tuto funkci svěřili mladému poručíkovi, nebyla to jistě volba náhodná. To se také velmi brzo potvrdilo. Jeho rota prokazovala dobré výsledky ve výcviku a kázeň zde byla vyšší než u jiných rot. V lednu 1938 byl proto ustanoven do funkce velitele strážní roty pěšího pluku 14.

Ve funkci však nebyl ani celé dva roky. Tehdejší vojensko-politická situace vyžadovala posílení armády technikou a potřebnými velitelskými a odbornými kádry. Zvláštní pozornost se v té době věnovala rozvoji letectva. Ministerstvo národní obrany rozvinulo širokou akci nazvanou „Tisíc nových pilotů republiky“. Jednotlivé letecké pluky postupně dostávaly nové letouny, mezi vojáky i nevojáky byl zahájen nábor do řad výkonných letců a leteckých specialistů. Také poručík Lomský se přihlásil na tuto výzvu, byl přijat a odvelen do leteckého učiliště v Prostějově, kde byl zařazen v květnu 1938 do kurzu leteckých pozorovatelů, který zakončil v září téhož roku.

To již proběhla částečná květnová mobilizace, která vyvrcholila zářijovou všeobecnou mobilizací a následným odstoupením pohraničí. Od září do října 1938 byl poručík Bohumír Lomský zařazen jako velitel odloučeného

leteckého roje 13. letky 3. leteckého pluku v Užhorodu. Později jako zástupce velitele 13. letky 3. leteckého pluku Spišská Nová Ves.

Po 15. březnu 1939 byl i poručík Bohumír Lomský propuštěn z armády a vrátil se ze Slovenska domů. Bývalí důstojníci čs. armády hledali nové uplatnění. Lomský se rozhodl, že si doplní civilní vzdělání a dal se zapsat na Vysokou školu chemicko-technologického inženýrství v Praze. Ale ani zde dlouho nezůstal, po složení zkoušek ze dvou semestrů školu opouští.

Jeho vysloveně vojenský charakter a také přísaha, kterou republika složil, ho nutily jít jinam. Zahraniční rozhlas, doma čile poslouchaný, přinesl i výzvu prezidenta republiky dr. Edvarda Beneše, aby bývalí vojáci opustili protektorát a vstoupili do čs. armády v zahraničí. V Českých Budějovicích tehdy žil dobrý známý Lomského poručík Ludvík Engel. Velmi zakrátko se spolu dohodli a našli spojení na Ostravu. Dne 3. srpna 1939 pak přebíhají společně ilegálně hranici v prostoru Bílého Kříže v Beskydech do Polska a 13. srpna dorážejí do Krakova. Dne 24. srpna je pak poručík Bohumír Lomský v táboře v Malých Bronowicích prezentován do čs. legionu v Polsku pod evidenčním číslem 1835 k setině zvaná letka.

Ale ani zde dlouho nebyl. Transporty do Francie sice už neodjížděly, zato

se na československé velvyslanectví ve Varšavě obrátilo polské velení se žádostí, aby se českoslovenští letci soustředění v Krakově přihlásili do polského letectva. Vzhledem k tomu, že pro letce nebylo v čs. legionu uplatnění, velvyslanectví souhlasilo se žádostí polského velení a v Malých Bronowicích u letky zahájilo nábor. Mezi dobrovolníky byl i poručík Bohumír Lomský. Byli převedeni k letecké základně v Demblinu a ihned zahájili výcvik.

Podmínky nebyly nijak lákavé, Polské stíhačky RWD připomínaly spíše lehký sportovní letoun, německé messerschmitty přitom byly téměř dva a půl krát rychlejší. Stejná situace byla i v bombardovacím letectvu vyzbrojeném vyřazenými francouzskými Blochy. Rychlý spád války a naprostá převaha německého letectva neumožnily žádné větší akce z polské strany. Velitel letky poručík Lomský i s ostatními československými letci po několika marných přeletech z jednoho letiště na druhé nakonec 18. září 1939 svazek polského letectva opustil a přeletěl se svojí skupinou do prostoru Luck – Rovno – Kvasilkov, nazývaného Volyň Česká. Zde u našich krajanů pak našli útočiště. V té době tato část Polska byla již obsazena Rudou armádou a přičleněna k Sovětskému svazu. Od října 1939 do dubna 1940 pak Bohumír Lomský pracoval jako zemědělský dělník v Mirotině a na Českém Háji u českého hospodáře.

Na Volyňi se však neuchytili jen naši letci. Sešla se tam i větší skupina československých uprchlíků, vojáků i civilistů. Jakmile utichla válečná vřava a na Volyni začaly fungovat sovětské místní orgány, českoslovenští dobrovolníci se dožadovali spojení s hlavní skupinou vedenou podplukovníkem Ludvíkem Svobodou, o níž věděli, že se rovněž nachází na území tehdejšího SSSR. Čs. velvyslanectví v Moskvě se nakonec podařilo dosáhnout, že obě skupiny, Svobodova i Kvasilkovská, se 20. března 1940 ve stanici Šepetovka sloučily a byly umístěny v internačním táboře NKVD v Orankách v Gorkovské oblasti SSSR.

Porážkou Polska pro naše vojáky válka skončila. SSSR uzavřel smlouvu s hitlerovským Německem a naši vojáci internovaní na území SSSR žili vlastně v ilegalitě. Vnitřní organizaci si však skupina ponechala a v té době již nadporučík Bohumír Lomský byl určen velitelem letky, později zástupcem velitele skupiny čs. vojáků v internaci v Orankách a Suzdale. Šlo samozřejmě jen o organizační uspořádání potřebné pro vnitřní život v táboře. Od 1. června do 10. srpna 1941 byl pak zařazen do skupiny pro zvláštní určení ve Stanislavově na hranici s Maďarskem.

Po přepadení Sovětského svazu v červnu 1941 se změnilo i postavení našich vojáků. Většina skupiny odjela již na Blízký východ a v Suzdale a později znovu v Orankách zůstal jen kádr příštích československých

vojenských jednotek v SSSR. V té době skončila i letecká kariéra Bohumíra Lomského. Původně byl v akademii vyřazen jako poručík pěchoty, a tak jako jeden ze starších důstojníků ponechaných v SSSR se k ní musel vrátit. Bylo to vhodné, snad ani ne tak pro něho osobně, jako pro věc samu. Jeho vojácký talent zde našel široké uplatnění. Když pak na podzim 1941 byla schválena rámcová organizace velitelského kádrů, byl jmenován náčelníkem štábu a zástupcem velitele skupiny podplukovníka Ludvíka Svobody.

V této funkci byl zcela ve svém živlu. S úporností sobě vlastní získal, a spíše se dá říci, že vymámil, od sovětských úřadů a orgánů potřebné vojenské řády a předpisy. Ostatní důstojníky pak podle odbornosti ihned zapojil do překladatelských a organizačních prací. Pro odborné termíny, k nimž dosud neměli adekvátní, vymýšlel iniciativně nové pojmy a vždy tak vhodné, že mnohé z nich se ve vojenské terminologii zachovaly dodnes. Jeho zásluhou bylo, že když velitelský kádr dorazil začátkem února 1942 do Buzuluku, přivezl s sebou již podrobně rozpracované plány dalších prací a postupů, takže vše probíhalo rychlým tempem

a vrcholně organizovaně. Dne 12. února je pak nadporučík Bohumír Lomský ustanoven 1. pobočником velitele čs. jednotky.

Po překonání prvních materiálních potíží a nástupu dostatečného počtu dobrovolníků se v Buzuluku přikročilo k vojenskému výcviku a později i k taktické přípravě. Ukázalo se, že nadporučík Lomský má nejen patřičné znalosti získané studiem, ale že je od přírody nadán vysloveně vojenským talentem. Taktická cvičení, která pro prapor připravoval a sám také řídil, vynikala vtipností svých zadání. Všechny novinky, které přinášela válka a které tudíž nebyly v československých vojenských řádech, ihned prosazoval v praxi, přezkušoval a dbal, aby byly zvládnuty všemi veliteli i mužstvem. Velitel praporu, podplukovník Ludvík Svoboda, musel zajišťovat převážně vnější politické stránky pobytu a života v Buzuluku, a tak na starost o vnitřní problematiku a výcvik se přenášela stále více na Bohumíra Lomského. Nikdy však na něm nebylo vidět, že by ho to nadměrně zatěžovalo. Naopak, ať při taktických cvičeních nebo normální službě v posádkovém městě, vždy ho bylo vidět mezi prvními. Na večírcích

Pochvalné uznání poručíku pěchoty Bohumíru Lencovi (Lomskému) za výtečné absolvování studia na Vojenské akademii v Hranicích v roce 1936

a čajích, které s kamarády organizoval, svým bohatým repertoárem písní byl vždy středem zábavy, a co nutno zdůraznit, vždy ji dovedl udržet v příslušných mezích. Po zorganizování 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR byl 15. července 1942 nadporučík Bohumír Lomský jmenován zástupcem velitele praporu.

V prvním boji čs. jednotky u Sokolova v březnu 1943 již v hodnosti kapitána zastával funkci zástupce velitele obranného úseku. Ač šlo o první boj ve velmi nevýhodných podmínkách, i zde využíval všech svých vlastností k prosazení vůle velitele čs. praporu a udržení bráněného postavení. Právě jemu je také nutno přičíst zásluhu na tom, že když československý prapor na rozkaz sovětského velení ustupoval na jiné obranné postavení a náhle hrozilo napadení německými tankovými jednotkami na pochodující kolonu, svou pohotovostí a rozhodností zabránil panice a vyvedl 1. čs. samostatný polní prapor do krytého prostoru. Tento moment se při popisování bojů u Sokolova v březnu 1943 často přehlíží a více pozornosti se věnuje samotné obraně; nicméně, nebýt rázného zákroku kapitána Bohumíra Lomského mohlo dojít k úplné likvidaci 1. čs. samostatného praporu v SSSR, což by mělo nesmírně neblahý vliv na organizování dalších československých jednotek na území SSSR a přineslo i patřičné politické důsledky.

Za boje u Sokolova by kapitán Bohumír Lomský vyznamenán svým prvním Čs. válečným křížem 1939 a jako první čs. příslušník čs. zahraniční armády sovětským řádem Vlastenecké války I. stupně. V návrhu na udělení vyznamenání se uvádí: „V době bojů na řece Mža několikrát v prvním sledu osobně bez ohledu na nebezpečí v kritickém okamžiku upravoval souvislost obrany a nerušenou spolupráci. Dne 14. 3. 1943 kpt. Lomský velel praporu, se kterým ustupoval z Lysogubovky do Volčanska. Když prapor dosáhl Těrnovoc, byly zachváčeny panikou a ustupovaly před řeku Udy. Kpt. Lomský energickým zákrokem zabránil panice, s praporem zaujal rychle obranu proti tankům v lese jižně stanice Machnači a zabránil proniknutí německých tanků k řece Udy. Prapor vyvedl večer v naprostém pořádku. Svým zákrokem zabránil kpt. Lomský velkým ztrátám, které by byly způsobily německé tanky ustupujícím jednotkám na řece Udy.“

Zřízením 1. čs. samostatné brigády v SSSR se Lomskému otevřel prostor k uplatnění svého taktického nadání. Od července 1943 je ustanoven do funkce náčelníka štábu brigády. Vyšší jednotka měla již složitější úkoly na bojišti, jejichž organizace a všestranné bojové zabezpečení vyžadovalo větší vojenské odborné znalosti a také větší rozmach. Nešlo jen o první útočný boj čs. jednotek při osvobození hlavního města Ukrajiny Kyjeva. Následovaly dlouhé úporné boje v rámci

Skupina čs. dobrovolníků před konzulátem v Krakově. Číslem 2 je označen por. B. Lenc – Lomský.

Korsuň–Ševčenkovské operace, boje o Bílou Cerkev, Fastov a další. I když zde nešlo o velká střetnutí, která by vstupovala do dějin, každodenní, často velmi krvavé bojové epizody vyžadovaly stejně náročné řízení jako velké operace. A zde byl Bohumír Lomský mistrem kombinace. Na širokých úsecích, často několikanásobně přesahující předpisové normy, dovedl přesouváním, doplňováním nebo naopak ubíráním jednotek vytvářet pro každou situaci vždy nevhodnější sestavu. Důsledkem toho bylo, že žádný úkol nezůstal nesplněn a ztráty na lidech byly vždy minimální. Ještě v průběhu bojů 1. čs. samostatné brigády na území Ukrajiny je 25. prosince 1943 Bohumír Lomský povýšen do hodnosti štábního kapitána.

Po vytvoření 1. čs. armádního sboru v SSSR se původně počítalo s jeho operačním nasazením v jižním Polsku. Složení sboru – dvě pěší brigády, jedna tanková, jedna výsadková a dělostřelecké útvary – to již byl svazek, jehož nasazení dávalo možnost rozvinout operační talent náčelníka štábu. Štábní kapitán, později major (mimořádně povýšen 1. 10. 1944) vyvinul neobyčejné úsilí, aby bojové zkušenosti první brigády byly co nejrychleji a nejúčelněji přeneseny k jednotkám organizovaným z nově nastoupivších vojáků, kteří dosud vlastní frontové zkušenosti neměli.

Během této náročné práce se štábní kapitán Bohumír Lomský 21. srpna 1944 ve Lvově oženil s Marií Findejsovou ze Zdobunova na Volyni, kterou poznal již za svého pobytu v této oblasti. Jeho nová manželka Marie Findejsová – Lomská byla zařazena jako písařka na štábu 3. čs. brigády 1. čs. armádního sboru v SSSR.

Z taktického hlediska předem promýšlel možné varianty nasazení 1. čs. armádního sboru a nejlepší kombinace pro jejich plnění. Nemohl ovšem počítat s variantou, která se nakonec uskutečnila. Slovenské národní povstání potřebovalo pomoc sovětských vojsk. Bylo samozřejmé, že počnou-li boje o přímé

osvobození naší republiky, 1. čs. armádní sbor v SSSR se jich zúčastní. Sovětské velení muselo upustit od původních plánů, podle kterých chtělo pro větší operace nevýhodné hornaté Slovensko vymanévrovat mohutným obchvatem údery vedenými jižním Polskem a severním Maďarskem.

Z politických důvodů ale muselo obrátit sovětskou 38. armádu na jih a s ní i náš 1. čs. armádní sbor. Předpokládané rozmáchlé operace rovinami Polska se změnily v úporné boje o horská údolí, přílehlé svahy a domínující výšiny obsazené Němci. A právě tato mravenčí každodenní práce štábu sboru, který tehdy štábní kapitán Bohumír Lomský řídil jako jeho náčelník, dávala vojskům možnost postupovat krok za krokem, organizovaně a s nejmenším rizikem ztrát. Z hlediska kariéry vojáka to byla nevděčná role. Válečné dějiny a i válečná beletrie se vždy ochotněji obracejí k velkým útočným operacím nebo rozhodujícím obranným bitvám, vyzvedávají jednotlivé velitele a jejich přínos k úspěchu operace. Dlouhé, úporné a často velmi krvavé boje nejsou tak vhodným tématem. A přesto právě v těchto zdoluhavých na výrazné úspěchy málo bohatých bojích se nejlépe ukazuje kvalita velitelů, od těch nejvyšších až po velitele menších jednotek. Bohumír Lomský tuto roli v těžkých bojích v nepříznivém hornatém terénu zvládl velmi dobře. Oba velitelé 1. čs. armádního sboru v SSSR, brigádní generál Ludvík Svoboda a po něm brigádní generál Karel Klapálek, respektovali jeho názor, který se vždy ukázal jako správný.

Dne 17. května 1945, po více jako dvouleté účasti na frontě, 1. čs. armádní sbor v SSSR pochodoval před vrchním velitelem a prezidentem republiky dr. Edvardem Benešem na Staroměstském náměstí v Praze. Již jako podplukovník generálního štábu (od 21. 3. 1945) Bohumír Lomský na hnědém koni jel za běloušem velitele sboru generálem Karlem Klapálkem v čele svého štábu. Jeho hrud' zdobila

řada vysokých československých a sovětských řádů.

Po návratu do osvobozené vlasti se Bohumír Lomský dozvídá, že již 7. července 1943 byl zatčen gestapem jeho otec Bohumír Lenc a jako bývalý čs. legionář byl vězněn v Českých Budějovicích, Pankráci, Terezíně a nakonec v koncentračním táboře Buchenwald. Ve stejný den byla zatčena i jeho matka Anstázie jako manželka bývalého čs. legionáře a také pro příslušnost syna v čs. zahraniční armádě. Také ona prošla věznicemi v Českých Budějovicích, Lipsku, Breslau a ve Statobořicích. Jejich setkání se synem Bohumírem, který se vrátil domů v tak vysoké funkci a hodnosti podplukovníka generálního štábu, pak bylo více jak dojemné.

V červnu 1945 se Bohumír Lomský zúčastňuje jako člen delegace přehlídky vítězství v hlavním městě SSSR Moskvě. Od července 1945 je pak ustanoven pomocníkem náčelníka hlavního štábu čs. armády pro zvláštní úkoly. Ve funkci však nebyl dlouho. Velení armády rozhodlo, aby si frontovní velitelé doplnili své praktické zkušenosti teoretickým studiem na vysokých vojenských školách. Podplukovník gšt. Bohumír Lomský byl společně s dalšími čtrnácti kolegy vyslán na nejvyšší z nich – Vojenskou akademii K. J. Voršilova v Moskvě. I zde výrazně vynikal ve studiu, svým elánem a nápaditostí často znervózňoval a uváděl do rozpaků i zkušené učitele. V červnu 1947 zakončil již plukovník generálního štábu (od 1. 10. 1946) Bohumír Lomský akademii s výtečným prospěchem a i když nebylo oficiálně stanoveno pořadí jednotlivých studujících, byl jednoznačně všemi považován za nejlepšího studenta.

Po zakončení studia a návratu do vlasti byl znovu zařazen na hlavní štáb čs. armády, nejprve jako zástupce náčelníka operačního oddělení, později jako jeho náčelník. Jako vždy i zde se stal Bohumír Lomský vedoucí osobností tehdejšího hlavního štábu. Ne každý to viděl rád, a tak v tehdejších složitých poměrech ve velení se našli i takoví, kteří ho po svém boku neviděli právě rádi. Už ve čtyřicátém osmém roce byl proto přemístěn na velitelství 1. vojenské oblasti v Praze a v květnu 1949 byl jmenován velitelem 2. pěší divize Slovenského národního povstání v Sušici. Zde mu byla udělena 28. října 1949 i jeho první generálská hodnost brigádního generála.

Velení divizi patřilo podle jeho vlastních vzpomínek k neaktivnějším obdobím jeho vojenské kariéry. Funkce velitele vševojskového svazku mu umožňovala samostatné experimentování, přezkušování teoretických závěrů v praxi a ovlivňování nově zpracovaných vojenských řádů a předpisů.

S rozvíjející se technizací armády velení pocíťovalo potřebu velkého počtu vojensky a technicky připravených velitelů. Po dohodě s civilním školstvím byla na bázi Vysokého učení

technického v Brně vytvořena nová vojenská technická škola – Vojenská technická akademie. Od 15. července 1951 byl jejím zorganizováním pověřen právě divizní generál (od 28. 10. 1950) Bohumír Lomský, který od října 1950 působil ve funkci náčelníka štábu 1. vojenského okruhu Praha. Úkol to nebyl lehký. S materiální a technickou základnou bylo nutno převzít i řadu civilních profesorů, docentů a asistentů. I když převod na VTA v Brně byl na základě dobrovolnosti, přesto značná část jejich příslušníků se jen těžce vyrovnávala se ztrátou dosavadní akademické svobody a rázným vojenským režimem, který generál Lomský zaváděl. Docházelo proto k různým sporům a nesrovnalostem. A však Lomskému stačily necelé dva roky, aby na civilní bázi vybudoval pevný základ dobře zorganizované vojenské školy. Když v září 1953 z Brna odcházel, zanechal za sebou dílo, které akademii v dalších letech zařadilo mezi špičku našich vysokých technických škol.

S Vojenskou technickou akademií se však ani po odchodu z Brna zcela nerozloučil. Jako prvnímú náměstkovi ministra národní obrany, kterým byl generálporučík Bohumír Lomský jmenován 25. září 1953, mu byla i nadále podřízena a prostřednictvím svého nástupce prosazoval dokončení těch svých úmyslů, které do jejího základu vložil. Vedle toho však jeho hlavním úkolem jako prvního náměstka bylo organizovat vojska, jejich bojovou a taktickou přípravu. Situace tehdy nebyla nijak lehká. Válečné spojenectví USA a SSSR v boji proti fašismu dlouho nevydrželo. Stupňující se napětí mezi vojenskými bloky přinášelo na obou stranách horečné zbrojení a posilování armád. Na bojovou pohotovost armády byly kladeny stále náročnější požadavky. Operační úkol čs. armády ve strategickém plánu

Varšavské smlouvy se dále prohloubil zvláště s ohledem na skutečnost, že ČSR měla vedle NDR, které byl svěřen jiný úkol, jediná společnou hranici s Německou spolkovou republikou na jejímž území byly vojska NATO.

Tehdejší ministr národní obrany Čepička mnohá opatření přicházející z Moskvy a ze spojeného velení v mnoha směrech přeháněl, ale rozhodující vliv na ně neměl, stejně jako nikdo v našem a v ostatních malých státech, zahrnutých velmocemi do té či oné sféry vlivu. Kromě toho Čepička nebyl žádný vojenský odborník. Zaměřoval se především na vnější efekty – sportovní kluby, umělecké soubory, slavnostní uniformy, čímž jenom posiloval nechuť občanů k armádě a režimu vůbec. Hlavní úkoly organizačního a operačního charakteru museli tudíž plnit jeho náměstci. A zde se pro generálplukovníka (od 8. 12. 1953) Bohumíra Lomského otevřel obrovský prostor k uplatnění svých schopností. I když dnes s odstupem času se mnohé tehdejší skutečnosti jeví jinak, faktem zůstává, že v širokém okruhu svých spolupracovníků a podřízených byl uznáván jako nejschopnější voják své doby.

V roce 1956 došlo k politickému posunu v SSSR a potažmo i v ČSR a jejich ozbrojených silách. Ministr národní obrany Alexej Čepička byl odvolán z funkce a jevílo se téměř zákonitým, že na jeho místo byl 25. dubna 1956 jmenován generálplukovník Bohumír Lomský. Otevřely se před ním nové obzory a s nimi i povinnosti. Stal se členem vlády, a tak vedle vojenských otázek musel řešit i problémy politické. Oblast, ve které se necítil tak jistý, měl v ní daleko méně zkušeností než ve vojenských věcech, kterými se zabíral celých předcházejících dvaadvacet let. Avšak autorita, kterou si vybudoval

Jedno z vojenských cvičení. Zleva npor. Otakar Jaroš, npor. Bohumír Lomský, npor. Jaroslav Dočkal a kpt. Ladislav Bedřich. Buzuluk 30. 6. 1942

jako voják, se přenesla i do jeho funkce politické. Nejen kolegy ve vládě, ale i ministry obrany sprátených armád byl vždy uznáván a jeho názory a návrhy opatření respektovány. Dne 5. listopadu 1959 byl povýšen do hodnosti generála armády. Svou veselou a upřímnou povahou a rozsáhlými encyklopedickými znalosti v řadě oborů dovedl na spojeneckých jednáních vytvářet přátelskou atmosféru a využít ji ve prospěch věci.

Období tak zvaného Pražského jara v roce 1968 se však stalo pro jeho další vojenskou kariéru osudným. Dvanáct let, které byl ve funkci ministra národní obrany, znamenaly také těsnou spolupráci s vrchním velitelem, prezidentem republiky a prvním tajemníkem ÚV KSČ Antonínem Novotným. Když počátkem roku 1968 byl tento postupně svých funkcí zbaven, byl Bohumír Lomský shledán další vhodnou osobou, na kterou by bylo možno přenést nelibost. Za záminku byla vzata cvičná mobilizace dvou divízi v prostoru středních Čech. Armádní generál Lomský tehdy nepostřehl, i když mobilizace byla součástí pětiletého plánu zapracovaného dávno předtím, že za stávající politické situace by bylo vhodnější ji odvolat. A to stačilo. Koncem března 1968 pak podává s celou vládou demisi. Dne 7. června 1968 je přemístěn do funkce samostatného vědeckého pracovníka zvláštní vědecké skupiny Vojenského historického ústavu HPS ČSLA v Praze. Armádní generál Bohumír Lomský nato reagoval tím, že se vzdal členství v KSČ (členem byl KSČ od roku 1950). Pochopil, že jeho odvolání z funkce byl manévr partajních praktiků, kteří potřebovali se zbavit někoho populárního v armádě, aby se sami nedostali do pozice, kdy by se i oni museli svých funkcí vzdát. Nebylo to z jeho strany žádné plané gesto, nýbrž výraz jeho vrozeného smyslu pro čest, rovnou a otevřenou hru, prostou klíčků, podrazů a nekorektnosti.

Tento svůj postoj prokázal znovu ve dnech okupace „spojeneckými“ vojsky. Jako poslanec Národního shromáždění byl osudné srpnové noci jedním z prvních, kteří se dostavili do parlamentu. Velmi energicky pak zakročil proti sovětskému důstojníkovi velícímu jednotkám okupujících parlament, které bránily dalším poslancům ke vstupu do budovy. Stejně energicky odmítl sovětský požadavek, aby se naše armáda zapojila do „pořádkové“ činnosti. Udržoval těsný styk s naším generálním štábem, který jediný v té době měl telefonické spojení s Moskvou, přenášel informace zpět do parlamentu, aby dosáhl oboustranné koordinace činnosti našich orgánů. Celý jeho postup, myšlení a statečné chování v té době byly konečnou a vrcholnou fází jeho lidského i politického vývoje. Od počátečních předsudků k sovětskému politickému systému v době své internace v SSSR, postupně až k obdivu vojenského umění Rudé armády, k levicové politické orientaci po válce až k zákrokům proti

Čelo slavnostní přehlídky v Praze 17. května 1945. Vlevo velitel dělostřelectva plk. gšt. Alfréd Ressel, vpravo náčelník štábu 1. čs. armádního sboru v SSSR ppl. gšt. Bohumír Lomský.

okupantům v budově parlamentu. Bylo i v té době jen velmi málo těch, o nichž by bylo možné udělat podobné závěry.

Následující normalizace na něho pak dopadla v plné míře. Jeho postoje normalizátoři nepřehlédli, naděje na nějaké důstojné umístění nebyla žádná. Na základě hodnocení Hlavní komise pro hodnocení důstojníků a generálů ČSLA je předložen v roce 1970 tehdejšímu ministru národní obrany generálplukovníku Martinu Džúrovi návrh na propuštění armádního generála Ing. Bohumíra Lomského do zálohy. V hodnocení je uvedeno: „Po srpnu 1968 aktivně vystupoval na veřejnosti proti vstupu spojeneckých vojsk do Československa. Tento fakt u bývalého ministra národní obrany, kterému především měla být jasná otázka pevného spojeneckého svazku v rámci Varšavské smlouvy a její úlohy, se u něj jeví jako zvlášť závažnější.“ Dne 31. května 1970 je proto propuštěn z armády a penzionován.

Bohumír Lomský však při své vrozené aktivitě nemohl zůstat bez práce. I když jeho kvalifikace byla vysloveně vojenská, začal hledat umístění v civilním sektoru. Našel ho v Institutu manipulačních, dopravních, obalových a skladovacích systémů (IMADÓS). I když se v dřívější praxi setkával s technickými problémy velmi zřídka, díky svému vysokému IQ prostudoval velké množství odborné literatury a zakrátko se stal v Institutu předním odborníkem. Téměř nikdy nechyběl v odborných týmech vyjíždějících k jednáním a konzultacím v zahraničí. S jeho pomocí našlo v institutu uplatnění i několik přátel z armády, které v době normalizace postihl stejný osud.

V roce 1982 musel svou práci v institutu opustit. Jeho zdravotní stav, který vždy jeho spolupracovníci obdivovali a možná i někdy záviděli, byl náhle podloměn zákeřnou chorobou. Snažil se ji překonat se stejnou

houževnatostí, s jako překonával všechny potíže, na které v životě narazil. Lékař z Ústřední vojenské nemocnice v Praze, který mu prováděl několik opakovaných operací, později hovořil s úctou a obdivem o jeho houževnatosti a ukázněnosti. Bohužel zákony přírody nebylo možno překonat natrvalo. Zemřel 18. června 1982 ve věku 68 let. Na poslední rozloučení s armádním generálem Bohumírem Lomským se přišlo jeho památce poklonit velké množství bývalých spolubojovníků a přátel. Nezapomněli a i dosud žijící nezapomínají na jeho velký přínos k činnosti čs. vojenských jednotek v SSSR i na to vše, co vlast a především její armádu za téměř čtyřicet let aktivní služby vykonal.

Za svou činnost na frontě a při budování čs. armády byl vyznamenán Řádem rudé zástavy, Řádem rudé hvězdy, dvakrát Řádem práce, Hvězdou II. stupně Čs. vojenského řádu bílého lva Za vítězství, šesti Čs. válečnými kříži z roku 1939, Řádem Slovenského národního povstání I. a II. třídy, dvakrát Čs. medailí Za chrabrost před nepřítelem, Čs. vojenskou medailí Za zásluhy I. stupně, Čs. pamětní medailí čs. armády v zahraničí se štítkem SSSR, Sokolovskou a Dukelskou pamětní medailí, Odznakem Čs. partyzána, sovětskými Řády rudého praporu a Řádu vlastenecké války I. stupně, medailemi Za Vítězství nad Německem a Za osvobození Prahy, polskými Řády Křížem Grunwaldu III. stupně, Virtuti Milirari II. třídy a polskými medailemi Gryfa Pomorského, Bratrství ve zbrani a odznakem Navigátora polského letectva, jugoslávským Řádem národního osvobození, Řádem Rumunské koruny – komandér a Řádem hvězdy Rumunska a řadou dalších čs. a zahraničních vyznamenání.

Miroslav Brož, použité materiály a fotografie jsou z osobního archivu autora

Skromná žena, vlastenka

Úctyhodného životního výročí – 91 let – se loni v červenci v Benešově na Boskovicku dožila účastnice protifašistického odboje paní Marie Vičarová. Narodila v nedaleké obci Buková jako jediná dcera válečného veterána 1. světové války Vincence Krejčíře.

osobnost

Její otec v řadách rakouské armády bojoval na ruské frontě, kde se v boji u Tarnopolu dostal do ruského zajetí a následně jako mnoho českých zajatců pracoval na různých místech – v Taškentu, Astrachani, Carycinu a jinde. Ani netušil, jak se mu po mnoha letech znalost ruského jazyka bude hodit.

Manžel Marie Vičarové byl důstojníkem v prvorepublikové armádě, avšak záhy po Mnichovu byl propuštěn, a proto se vrátil domů do Bukové ke svému původnímu krejčovskému řemeslu. I když již měli svoji rodinu, zapojili se spolu s Mariinými rodiči, v jejichž domě žili, do odbojové činnosti. V říjnu 1942 se manžel vrátil z práce v lese, přivedl tři zubožené uprchlé ruské zajatce a jednoduše řekl: „Postarej se o ně.“ V dalších skoro třech letech se celé rodině stala podpora partyzánů z oddílu Jermak – Porošin takřka denním chlebem.

„Chlapci byli hladoví s potrhanými šaty... a tak to začalo. Otec s manželem pro ně šili oděvy, aby mohli chodit ven a nebyli nápadní, já zase vařila, prala, odnášela jídlo i kuřivo do lesním úkrytů, třeba na Kabelář u Lipové, ale i jinde. Uprchlíků však postupně přibývalo, bylo třeba ostražitosti. Nebezpečí bylo o to větší, že přímo proti našemu domu byla protektorátní četnická stanice.

Partyzáni v domě, to bylo jasné ohrožení celé rodiny. Přesto jsme to dělali jako svou vlasteneckou povinnost a vůbec jsme si nepřipustili, že by nás mohl někdo zradit či něco podobného. Vybavit si jména Griša, Leonid, Evžen, Mitin, Timofej, Ivánek, Nataša, Volkov, nebo jména pozdějších parašutistů s velitelem Nikolajevem či dokonce i polských uprchlíků, je dnes již těžké, ale přesto se mi některá vryla hluboko do paměti. Gestapo mnohokrát ve vesnici dělalo prohlídky domů, ale vždy jsme zareagovali včas, protože když byli partyzáni v domě, držel někdo z nás hlídku,“ vypráví Marie Vičarová jen tak mimochodem, jako by o nic nešlo.

Josef Hrubý, jeden z rozhodujících organizátorů partyzánského odboje v regionu, po válce o Marii Vičarové mj. napsal: „Její válečná činnost byla velmi důležitá a záslužná – doma přechovávala celou řadu partyzánů, zaopatřovala jim zejména potraviny, šatstvo a další denní potřeby.“ Je to sice jen pár slov, která však vyjadřovala a dodnes vyjadřuje tehdejší mnohá každodenní nebezpečí a velikou statečnost a odvalu obzvláště, když doma měla tři malé děti – Marii, Jiřího a Václava.

Táta Marie Vincence Krejčíř, když měl po válce popsat svou odbojovou činnost, v závěru napsal: „Nežádám žádnou náhradu za to, co jsem partyzánům

dal nebo za to, co jsem pro ně udělal. Byla to moje vlastenecká povinnost, protože oni bojovali za naši a také moji svobodu!“

Stejnými slovy hovoří i Marie. Její muž po válce nastoupil zpět k armádě. Nelitostný osud však postihl její rodinu pár let po skončení války. Mariin manžel, vojenský letec a instruktor Alois Vičar, v roce 1949 tragicky zahynul při letecké havárii. Statečná žena přesto dokázala vychovat čtyři děti, když se k již vzpomenujícím dětem jen čtyři měsíce před otcovou smrtí narodila dcera Jana, která tak již tátu nepoznala.

Po dvaceti letech přijel navštívit Československo a poděkovat za tehdejší pomoc i bývalý velitel partyzánů Evžen Nikolajevič Porošin. Psal se již rok 1965, když znovu procházel místy pomoci, bojů i gestapem spáchaných tragedií v prostoru Dražanské vrchoviny. Marie byla první, kterou navštívil. Dodnes si toho velmi považuje. Skromná vlastenka a matka se významného životního výročí dožila v pohodě a v kruhu své rodiny i relativním zdraví. Tu neradostnou a nebezpečnou dobu jí připomíná již jen pár medailí, které potvrzují její dobovou statečnost a zásluhu.

Jan Kux, foto: archiv autora

Můj souseď Dalibor Knejřl

Můj souseď pan Dalibor Knejřl je veteránem druhé světové války. Možnost zpracování tohoto tématu mě okamžitě pohltilo. Navštívila jsem pana Knejřla a optala se, zda by mi mohl poskytnout rozhovory do mé seminární práce. Nadšeně souhlasil se slovy, že je rád, že se lidé konečně začínají zajímat o válečné hrdiny a uznávat je. Protože pan Knejřl už jako chlapec rád fotil, mohl mi ukázat mnoho fotografií z jeho života. Neodolala jsem, vypůjčila si všechna alba a některé ze snímků přikládám k této seminární práci.

Dalibor Knejřl se narodil 14. 1. 1925 v Lázních Bělohrad do rodiny italského legionáře Karla Knejřla. Knejřlovi byli velkou sokolskou rodinou, všichni se v Sokole angažovali. Dalibor chodil do měšťanské školy a dospíval. Maminka chtěla, aby se z něj stal brusič skel. Jenže přišla válka a všem plánům byl konec.

Za Daliborem přijel bratranec Karel Jurajda, který byl za první republiky štábním kapitánem, a přesvědčil ho, aby se přihlásil do vládního vojska (důstojníci z vládního vojska totiž byli napojeni na domácí odboj). Dalibor si tedy podal žádost, dostal se do vládního vojska a začátkem října 1943 nastoupil na výcvik do Rychnova nad Kněžnou.

Dne 24. 5. 1944 dostali „vladaři“ rozkaz k přesunu za hranice Protektorátu – 27. 5. se vojáci konečně ocitli v cíli cesty – ve městě Fossano. Vojáci vložili věci a přesídlili do kasáren De Piava. Dalibor i ostatní „vladaři“ prodělali krátký protipartyzánský výcvik, ale jinak žili vcelku normální život – mohli zajít do kostela, biografu nebo se jít pobavit na střelnici – střelce, který trefil střed terče, střelnice sama vyfotila.

Ve Fossanu se však Dalibor moc dlouho „neohřál“. Dne 9. 6. 1944 byli vojáci poslání do cílových destinací – konat strážní službu. Rota, kde byl Dalibor Knejřl spolu s jeho nejlepším kamarádem Františkem Bogdou a dalšími devíti přáteli, byla umístěna v údolí Susa,

konkrétně na trati od Torina k Bussoleno–Meano. Protože ve střežené oblasti operovali partyzáni, rota měla v plánu je co nejdříve kontaktovat. Nedaleko strážnice stál domek, ze kterého jedné noci vyšla do hor osoba se svítilnou. Tím se „vladaři“ dovědli, že by se mohlo jednat o spojkou napojenou na partyzánskou skupinu – 19. 6. 1944 se pak vyjednalo za pomoci slovníku, za jakých podmínek se přechod uskuteční. Dne 20. 6. 1944 byl definitivně domluven přechod k partyzánům na následující den ve 23 hodin. Protože vojáci chtěli ochránit své rodiny v protektorátu, domluvily se obě strany na fingovaném přepadení strážnice partyzány. Střílelo se převážně do vzduchu a do pytlů s pískem, aby na místě zbyly důkazy o přepadení a boji. Knejřl ještě telefonem stihl zavolat o pomoc (aby přepadení vypadalo reálně), pak už vojáci naložili svoje věci na makarety (dvoukolové vozy) a odjeli spolu s partyzány na straně apeninských hor.

Během krátké doby si noví čeští partyzáni osvojili život v horách a již 26. 6. se někteří vydali spolu s Italy k dalšímu domluvenému přepadení strážnice – bohužel stráž zradila, nepřeběhla, navíc ještě poslala pro posily.

Dne 10. 7. 1944 se jednotka českých partyzánů přemístila k vojenské silnici,

kteřá vedla z města Susa do města Fenestrelle. Měla za úkol zamezit používání cesty Němci, což se jí povedlo. Německé posádky se sice snažily vytlačit partyzány z tohoto piemontského horského úseku, ale partyzáni se vždy udrželi. Skupinka, kde byl i Knejřl a Bogda, obsadila malou pevnůstku na hřebenu střežené cesty, jenže po několika dnech se musela stáhnout – německým vojákům přibýly posily. Za deštěvého počasí pak německá horská jednotka narazila na jednu z partyzánských stráží – strážný byl pro výstrahu pověšen na stromě. Všichni partyzáni (Knejřl, Bogda, Moučka, Herger... celkem 21 lidí) pak přešli k blízké partyzánské skupině, v jejímž čele stál Čech Alois Pudlo.

Dne 4. 12. 1944 se Knejřl s Bogdou a ostatními partyzány rozhodli, že se pokusí dostat přes Val Susa k francouzským hranicím. Protože 5. 12. byl naprostý klid zbraní a lidé z vesnice tvrdili, že již Němci odjeli, skupina se domnívala, že čistka

Příchod nováčků do kasáren 5. 10. 1943, lékařská prohlídka

Fossano – Kasárna
de Piave

Vojenský průkaz
(vládní vojsko)

Na střelnici – Knejfl zasáhl střed a byl automaticky vyfocen.

Průkazy potvrzující
partyzánskou činnost

skončila a 6. 12. se tedy dvacet osob připravovalo v jednom domě na cestu do Francie. Asi okolo 11. hodiny však partyzáni uslyšeli dávku z automatické zbraně – vyběhli ven a zjistili, že jsou obklíčeni rotou německých horských myslivců. Šest lidí stačilo utéct, strážný byl hned zabit a dalších 13 (mezi nimi i Knejfl) bylo postaveno ke zdi – k zastřelení. (Pan Dalibor Knejfl k tomu sdělil: „Když jsem stál u té zdi, byl to pocit, jako by mě táhlo něco za hlavu nahoru...“) Nastěsti ke střelbě nedošlo – jeden z příslušníků zbraní SS je zachránil, když prosazoval, aby zatčené předali dál – toho se skupinka chytla a vysvětlovala, že jsou zajatci partyzánů, kteří je náhle opustili.

Zajatcům byly odebrány veškeré doklady, zbraně a soukromé věci. Následně byli převezeni do věznice v Torině a předáni gestapu. To je však nechtělo a skupina byla předána polnímu četnictvu, které je 20. 1. 1945 s eskortou přes Veronu dopravilo do věznice v Peschiera. Zde 6. 2. proběhl další výslech – a protože se všichni shodli na výpovědi, byli osvobozeni (málo usvědčujících důkazů).

Dalibor Knejfl se s druhými vrátil zpátky k 11. praporu – všichni byli odzbrojeni a vykonávali nejrůznější pomocné práce. Dne 28. 4. 1945 nechal major Novák nastoupit třetí rotu 11. praporu (kde byl i Dalibor Knejfl) a přečetl německý rozkaz k ústupu do Brixenu. Mjr. Novák na vyplnění rozkazu trval a řekl: „Na vás partyzány si dám pozor, mám u sebe ještě pistoli.“ Čtyřlenná „skupinka odboje“ v čele s Knejflem však dohodla, aby celá třetí rota přešla na Dos Alto a ukryla se v opevněních z první světové války. Majora Nováka museli odvléci násilím. Ráno Dalibor

Knejfl zjistil, že obec Nago je obsazena armádou. Protože však z dálky nebylo poznat, jaká armáda to je, vzal polní láhve se záminkou, že jde pro vodu raněným. Po příchodu na kraj vesnice zjistil, že jsou to Američané. Zrovna probíhala střídání stráží – Dalibor byl zaveden k veliteli (shodou šťastných náhod to byl americký Čech). Američané pak „vladaře“ převezli po jezeru Lago di Garda do Nogari. Někteří vojáci (Knejfl) se stali příslušníky vojenské policie. Hlídkali především velitelství u jezera a město Veronu.

Dne 21. 7. 1945 odjžděl první transport „vladařů“ z Verony do vlasti – vojáci, kteří byli za války na straně Němců, byli odvázeni stejnými vlaky, ale byli vylozeni již v Plzni. Knejflůva skupina jela až do Prahy.

Dalibor Knejfl si nyní užívá důchodu a žije v Dolní Dobručce. Z partyzánské

skupiny „Pudlo z Alp“ je posledním žijícím členem, ale na kamarády vzpomíná alespoň prostřednictvím fotografií.

Tímto bych ještě jednou chtěla poděkovat panu Daliboru Knejflově, kterého si moc vážím. Již před psaním této seminární práce jsem věděla, že neměl jednoduchý život – ale nyní, po ukončení práce, ho obdivuji ještě mnohem víc než kdy dříve za jeho statečnost. Pan Knejfl se mi stal inspirací a je živoucím důkazem toho, že bojovat za svobodu má smysl.

Kristýna Havlíková,
foto: archiv Dalibora Knejfla

P.S.

Dne 14. ledna 2014 se syn italského legionáře a druhoválečný veterán Dalibor Knejfl dožil 89 let. Kristýna Havlíková by chtěla zveřejněním své seminární práce v časopise Legionářský směr popřát Daliborovi to nejdůležitější – zdraví a k tomu mnoho dalších spokojených let. K přání se připojuje Československá obec legionářská, Jednota Ústí nad Orlicí, jejímž aktivním členem je bratr Dalibor Knejfl od roku 1996.

Seminární práce studentky Kristýny Havlíkové v nezkrácené podobě je s jejím souhlasem a svolením bratra Dalibora Knejfla umístěna na webových stránkách Jednoty ČsOL Ústí nad Orlicí www.csol-uo.cz pod odkazem „Naši veteráni“.

Priaznivci a sympatizanti na počesť jednej z najväčších postáv novodobých slovenských dejín sa 24. februára 1990 zišli v Národnom dome Štefánikovom v Brezovej pod Bradlom na ustanovujúcom zhromaždení, aby založili Spoločnosť Milana Rastislava Štefánika.

Druhá desaťročnica činnosti Spoločnosti M. R. Štefánika

Vyššie 300 záujemcov z celého Československa, blízkeho i vzdialenejšieho zahraničia deklarovalo potrebu založenia spoločnosti, ktorá by šírila myšlienkový odkaz významného činiteľa I. česko-slovenského odboja,

združenie, do vienka si dalo predovšetkým priblížiť poznatky o osobnosti a diele M. R. Štefánika, aj ďalších významných účastníkov národnooslobodzovacieho úsilia, mladej generácii, podieľať sa na ochrane kultúrnych

a historických pamiatok, na obnove a budovaní pamätníkov, muzeálnych expozícií, náučných chodníkov, spojených s menom M. R. Štefánika.

Prvým predsedom sa stal zanieteny brezovský pedagóg, historik a čiteľ tradícií Mgr. Peter Uhlík. Trinásť rokov usmerňoval SMRŠ, dnes je jej čestným predsedom. Na jeho miesto nastúpil takisto rodák z Brezovej, ktorý úspešne nadväzuje na tradície a dielo svojho predchodcu a do hĺbky rozvíja to, čím ho SMRŠ poverila. Súčasným predsedom už desiaty rok je Ing. Ján Tatar.

Úlohy Spoločnosti sú veľmi rôznorodé. Spolupracuje na tvorbe a realizácii výchovno-vzdelávacích programov, posilňujúcich identitu a európske povedomie, udrzuje dobré vzťahy medzi národmi, rozvíja publikačnú a edičnú činnosť, spoluorganizuje spomienkové oslavy, je spoluautorom putovných výstav i propagačných materiálov. Jedným z jej dominantných úloh sú aj motivačné aktivity a náučná turistika, tj. cesty za poznávaním krajín, v ktorých M. R. Štefánik pôsobil alebo ich navštívil: Francúzsko, Slovinsko, Taliansko, Maďarsko, Česká republika...

Literárna súťaž pre študujúcu mládež, ale aj širokú verejnosť, sa vypísala

vedca, vojaka, diplomata, ministra a zakladateľa prvého samostatného štátu Čechov a Slovákov.

Keď nahliadneme do kroniky Spoločnosti, budeme žasnúť nad menami účastníkov, a názvami krajín, odkiaľ prišli priaznivci a zájemcovia o členstvo v tejto Spoločnosti. Delegáti a účastníci zhromaždenia zvolili predsedu i dočasný výbor SMRŠ, ktorý do valného zhromaždenia usmerňoval činnosť tejto organizácie. Treba povedať, že pôvodný názov Spoločnosti M. R. Štefánika bol Československá spoločnosť M. R. Štefánika.

Krátko po ustanovujúcom zhromaždení 5. mája 1990 sa konalo I. valné zhromaždenie, ktoré poslanie a úlohy SMRŠ rozšírilo. Aj vzhľadom na skutočnosť, že SMRŠ je občianske

poprvýkrát v roku 2005, neskôr v roku 2009 a tesne pred „vypísaním“ je i ďalší ročník. Jej výsledky sa prezentujú na výstave prác resp. po viacerých rokoch sa víťazné práce publikujú v účelovej publikácii.

Spoločnosť vydáva občasník Bradlo (v súčasnosti vychádza dvakrát ročne). Každý člen Spoločnosti má v ňom možnosť prezentácie svojho bádania, vlastnej tvorby, oznamu, postrehov, nápadov, sú v ňom materiály renomovaných historikov a významných diplomatov, ktorí približujú svoje dôležité poslanie, v ktorom nadväzujú na svojho významného predchodcu. Priestor dostanú aj nečlenovia Spoločnosti MRŠ, ktorí prispedia svojimi poznatkami do nášho občasníka.

Programovou prioritou SMRŠ je nesmierna snaha o obnovu a rozvoj demokratických tradícií, potrebná pre

úspešnú revitalizáciu občianskej spoločnosti. Za 23 rokov existencie SMRŠ sa počet jej členov postupne rozširoval – ľudia pribúdali a pribúdajú, ale žiaľ, aj odchádzali a odchádzajú... To je zákon prírody. V súčasnosti na čele SMRŠ je 9členná Správna rada, Spoločnosť má cca 1000 členov zo Slovenska, z ČR, Kanady a Francúzska. Členovia pracujú v 14 kluboch SMRŠ – Bratislava, Brezová pod Bradlom, Dudince, Košice, Liptovský Mikuláš, Martin, Nitra, Partizánske, Piešťany, Prievidza, Spišská Nová Ves, Stará Turá, Trenčín, ale príslušnosť k nejakému klubu nie je nutná, patria k nim aj jednotlivci z rôznych kútov republiky.

Spoločnosť SMRŠ oceňuje ľudí, ktorí významnou mierou prispeli k propagácii dobrého mena svojho vedného odbohu spojeného s menom Dr. gen. Milana Rastislava Štefánika doma i v zahraničí udelením čestného členstva. Doteraz SMRŠ ocenila 51 osobností, z nich dnes žijúcich je 25.

Spolupráca Spoločnosti M. R. Štefánika sa postupne rozširovala a snáď sa bude rozširovať ďalej.

SMRŠ dnes veľmi aktívne spolupracuje s Masarykovou spoločnosťou, Čs. obcou legionárskou, Nadáciou M. R. Štefánika, ktorá sa oddelila od SMRŠ a dnes je samostatným občianskym združením, ďalej s Úniou Vojnových Veteránov SR, Masarykovým demokratickým hnutím, Sväzom protifašistických bojovníkov, Spolkom rodákov a mnohými inými. SMRŠ však spolupracuje s miestnou i regionálnou samosprávou – podľa požiadaviek starostov a primátorov miest a obcí, ale aj s kultúrno-výchovnými a vzdelávacími zariadeniami, predovšetkým však so školami všetkých typov.

I výstavná činnosť má svoje „skromné zastúpenie“ v činnosti spoločnosti. Menujme napr. výstavy „Muž Slnka“ v Banskej Bystrici, „Túlačky so Štefánikom“ - fotovýstava manželov Musilovcov a Fr. Keleho, „Š. Osuský – diplomat a politik“ v Brezovej pod Bradlom, „Štefánik vo filatelii“ v rôznych mestách SR, ale aj životopisnú výstavu „M. R. Štefánik“ realizovanú v spolupráci s FMVa PV UMB v Banskej Bystrici.

Pod záštitou SMRŠ boli organizované mnohé expedície po stopách M. R. Štefánika – „Mont Blanc 1905–1992“, „Tahiti 97 Slovakia“, Union AntArctis 2000 po stopách veľkých Slovákov, „Raiatea 06“.

Mnohým priaznivcom M. R. Štefánika je blízky šport. Od roku 1994 sa realizuje program „Hviezdicový pochod“ študentov k mohyle M. R. Štefánika na Bradle, od roku SMRŠ participuje na supermaratone Ivanka-Bradlo.

V roku 2001 boli predložené návrhy na General areálu bradla ako Areálu slobody, ale podnetná bola aj medzinárodná študentská architektonická súťaž, ktorej iniciátorom bola SMRŠ.

K 75. výročiu odovzdania Štefánikovej mohyly sa konala slávnostná konferencia o živote a diel D. Jurkoviča, ktorú pripravila SMRŠ. Za dvadsať rokov SMRŠ, resp. jej členovia, zabezpečila inštaláciu pamätných tabulí v mestách a miestach, kde M. R. Štefánik pôsobil (Chamonix, Campoformido) a jej predstavitelia sa zúčastnili na odhalení nových resp. znovuoďaleni pôvodných pamätných tabulí a pamätníkov v rôznych mestách Slovenska.

Za obdobie trvania prvej dvadsaťročnice SMRŠ iniciovala Zákon o zásluhách M. R. Štefánika“, niekoľkokrát iniciovala vyhlásenie k 28. októbru s tým, aby tento deň bol štátnym sviatkom SR.

Spoločnosť M. R. Štefánika participovala na prijatí a následnom sprievode mnohých zahraničných delegácií, ktoré zavítali do Brezovej pod Bradlom (veľvyslanci USA, RF, Francúzska, Talianska, ČR...).

V SMRŠ by sme týmto všetkým vyššie menovaným podujatiam, osobnostiam, ale predovšetkým nášmu veľikánovi M. R. Štefánikovi radi postavili pomník – Exegi monumentum. Nebude zo žuly, železa, ani z kameňa. Mal by byť pretavený do knižnej podoby a mal by byť poslom k hviezdny diaľavám...

**Mgr. Mária Gallová,
foto: Mgr. Peter Uhlík**

JOSEF TICHÝ

zaváděl v irské armádě sokolskou tělovýchovu

V roce 1932 se v československých sdělovacích prostředcích objevila zpráva následujícího znění: Sokolská výchova proniká všude v cizině. Podle zpráv z Dublinu hodlá vedení irské armády zavést sokolskou výchovu do vojska a později i do škol. Československý konzul v Dublinu byl požádán, aby obstaral spolehlivého československého vojenského instruktora, ovládajícího dokonale sokolskou tělovýchovu, který by řídil výcvik irského vojska po tělocvičné stránce. Československá vojenská správa navrhla pro tento účel dělostřeleckého nadporučíka Josefa Tichého.

Historie prvorepublikové armády má poměrně dobře zmapované mise československých důstojníků v Bolívii a Kolumbii v letech 1934 až 1935. O tom, že jeden z našich důstojníků působil ve třicátých letech minulého století jako instruktor v irské armádě, se ale příliš neví. A právě proto jsme se rozhodli o této tělovýchovné vojenské misi přinést podrobnější informace.

Josef Tichý se narodil 8. března 1906 v Mladé Boleslavi v rodině továrního strojníka. Krátce po skončení první světové války jeho otec onemocněl španělskou chřipkou. Na rozdíl od milionu jiných se mu sice podařilo přežít, ovšem s trvalými následky. Musel opustit dobře placené místo v automobilce Laurin & Klement a poznamenán třesem byl až do své smrti v roce 1938 odkázán na ústavní péči v Brně. Veškerá starost o tři děti a domácnost

zůstala výhradně na matce Marii Tiché. Přesto se v roce 1924 podařilo Josefu Tichému odmaturovat na státní reálce v Mladé Boleslavi. Nedostatek finančních prostředků ale ovlivnil rozhodování o jeho dalším studiu. Od dětství měl zájem o rostliny a přírodu vůbec, namísto Přírodovědecké fakulty UK si však zvolil Vojenskou akademii v Hranicích.

Dělostřelcem v Litoměřicích

Tu také v roce 1926 úspěšně absolvoval a v hodnosti poručíka se hlásil u dělostřeleckého pluku 3 v Litoměřicích. Ani v tomto okamžiku si nepřestal doplňovat své vzdělání. Absolvoval aplikační školu pro důstojníky dělostřelctva v Olomouci a tříměsíční kurz pozorovatele z balonu. Díky svému

velice pozitivnímu vztahu ke sportu a tělovýchově se udržoval ve vynikající fyzické kondici. Zdokonaloval se i v šermu. Právě v této oblasti patřil v armádě k nejlepším. V roce 1929 si udělal tělocvičný kurz při vojenské tělocvičné škole a zároveň soudcovskou zkoušku podle závodního řádu Čs. obce sokolské. Publikoval články na téma tělovýchova v armádě. Především se ale velice aktivně zapojoval do sokolské činnosti.

„Sokolský sletový rok 1932 jsem prožil v pilné činnosti tělovýchovně jak v armádě, tak v tělovýchovné jednotě sokolské v Litoměřicích, kde jsem byl členem od roku 1929. Po absolvování pěti ročních kurzů pro důstojníky tělesné a mravní výchovy v Praze jsem se umístil nejlépe z osmadvaceti posluchačů. Ve cvičitelském sboru jsem zastával funkci cvičitele mužů,“ vzpomínal po letech.

Všechno tohle dohromady sehrálo rozhodující roli při výběru důstojníka, který měl v Irsku reprezentovat nejen naši armádu, ale i Československo. „V srpnu 1933 došel na velitelství pluku 3 v Litoměřicích dotazník z Ministerstva národní obrany z Prahy, zda bych měl zájem učit tělesnou výchovu sokolskou v irské armádě. Přihlásil jsem se u poručíka velitele pluku štábního kapitána Lehkého. Předpoklady pro to jsem měl jak po stránce odborné, tak částečně i jazykové. Už nějakou dobu jsem se učil anglicky,“ popisoval tento pro jeho kariéru rozhodující okamžik v té době již nadporučík Tichý.

Učil také šermu

Do Irska odcestoval Josef Tichý v květnu 1934. Ještě předtím si ale musel doplnit jazykové znalosti a projít závěrečnou jazykovou zkouškou. Jeho

Z veřejného cvičení vojáků irské armády pod vedením npor. Josefa Tichého v roce 1935

Někteří z účastníků prvního veřejného cvičení irské armády dle sokolské soustavy. Zleva: Mr. Aiken, min. národní obrany; genmjr. Brennan, náčelník hlav. štábu; Mr. Derrig, min. vyučování; P. Růžička, konzul ČSR v Dublině a čl. nadpor. Tichý, instruktor sokolské tělovýchovy v irské armádě

základním úkolem bylo uspořádat kurz pro šestatřicet budoucích instruktorů, kteří po jeho absolvování budou šířit metodiku sokolské tělovýchovy nejen v řadách irské armády.

„Nadporučík Josef Tichý, který působil jako instruktor tělesné výchovy v irské armádě, získává neúnavně irskou veřejnost i armádu pro soustavu sokolského tělocviku. Tak dokončil v lednu svůj druhý sokolský kurz. K závěru byla uspořádána veřejná tělocvičná akademie a program cvičení pro chlapceky i divčí dorost, pro muže předvedeny také ukázky rytmiky. Kurzu se účastnilo třicet šest frekventantů, z nichž byla asi čtvrtina dočasně aktivovaných poddůstojníků. Ostatní se stanou cvičiteli tělocviku na irských kolejích nebo v občanských tělovýchovných spolcích. Třetí poddůstojnický kurz začal v polovině února. Dále byl pod vedením nadporučíka Tichého v lednu zahájen jednoměsíční opakovací kurz pro nejlepší absolventy dřívějšího výcviku, navštěvený také důstojníky. Jeho účelem bylo seznámit účastníky hlavně s tělovýchovou mládeže. Aby mohla být irská sokolská cvičení doprovázena irskou hudbou, byl získán pro spolupráci lektor hudby na dublinské univerzitě skladatel dr. Larchet. Kromě toho pořádá Josef Tichý dobrovolné večerní šermířské kurzy pro důstojníky a do rozhlasu měl čtyři přednášky o Sokolu, jejichž obsah byl uveden v tisku,“ referoval na jaře 1935 dobový tisk.

Asi největšího ocenění aktivit se nadporučík Tichému z irské strany dostalo tím, že požádala o prodloužení jeho původně ročního pobytu o dalších dvanáct měsíců. „Československá zahraniční propagační akce zaznamenala v Irsku pronikavý úspěch. Československému konzulovi se podařilo v Dublinu vzbudit zájem o sokolskou ideu a tělovýchovu. Původně se pomýšlelo na to, vyslati několik irských důstojníků do kurzu v Československu. Ale se zřetelem na předvídané jazykové nesnáze konzulát navrhl, aby do Irska byl povolán československý instruktor. Náčelník hlavního štábu irské branné moci generál Brennan konstatoval na sjezdu středoškolských profesorů v Dublinu, že od zavedení sokolské soustavy do armádních tělocvičných kurzů si

slibuje velmi mnoho a vyslovil naději, že tato soustava bude později zavedena i na školách,“ informoval tehdejší tisk.

Patnáct let ve vězení

Když se v říjnu 1936 Josef Tichý konečně vrátil ke svému útvaru do Litoměřic, byl již více než rok ženatý. V lednu 1935 si vzal za manželku dceru bývalého legionáře a technického a administrativního ředitele cukrovaru v Ústí nad Labem Josefa Roubínka Lidmilu. Mladá rodina, včetně dcery Evy, mohla být konečně spolu. A tak si začala zařizovat v Litoměřicích byt. Do toho ale přišlo nečekané převelení Josefa Tichého do Bratislavy. Nastoupil k dělostřeleckému pluku 9 T. G. Masaryka. V té době byl také povýšen na kapitána. V listopadu 1937 začal studovat operační směr na Vysoké škole válečné v Praze.

Obsazení zbytku Československa německou armádou a vytvoření protektorátu ho zastihlo v Mělníku. Jako správce ženíjního skladu se snažil i po příchodu Němců tento materiál rozprodat. Ze Štětí nechal přivést sochy prezidentů Masaryka a Beneše, které, aby se nedostaly Němcům do rukou, zakopali do země. Pokusil se také využít své jazykové schopnosti. „V dubnu 1939 jsem na anglickém velvyslanectví podal žádost o přijetí do anglické armády. Bylo mi řečeno, že v tomto směru nejsou žádné směrnice. Totéž mi bylo řečeno i na americkém a jugoslávském velvyslanectví,“ napsal později o své činnosti za okupace Josef Tichý.

Koncem června 1939 byl, podobně jako řada dalších důstojníků, propuštěn

z branné moci a převeden na ministerstvo obchodu. Zde pracoval v oddělení kontroly provozních a dovozních povolení. „Na podzim 1939 jsem byl zapojen do ilegální skupiny pplk. gšt. Berky se zpravodajským úkolem. Měl jsem navázat styk s poručíkem dělostřelctva Binderem, který zastupoval transatlantickou službu Meckeyradio. Mým úkolem bylo zprostředkovat služby Meckeyradio pro cizince v Praze,“ uvedl po válce o tomto období svého života kapitán Tichý.

V květnových dnech 1945 se aktivně zapojil do osvobozování Prahy. V pondělí ráno 7. května 1945 se přihlásil na barikádách v Podbabě. Velitel úseku plukovník Kadlečka ho určil zástupcem velitele barikády majora Tomáška. Po válce si Josef Tichý do dělal Vysokou válečnou školu a byl zařazen na Ministerstvo národní obrany. Dostal se ale do konfliktu s některými levicovými funkcionáři Hlavního štábu. Odmítl do tělovýchovné přípravy vojáků zařadit hodiny osvěty v marxistickém duchu. Nakonec situaci řešil tím, že v listopadu 1946 na vlastní žádost armádu opustil.

Pracoval na Ministerstvu průmyslu. Komunistický převrat v únoru 1948 ho připravil o poslední iluze. Přesto se v létě toho roku ještě velice aktivně zapojil do organizování XI. všesokolského sletu. V květnu 1949 byl zatčen státní bezpečností. Vyšetřovatelé mu kladli za vinu, že společně s Karlem Sladkým a Emanuelem Čančíkem založili ilegální skupinu, jejímž cílem bylo svržení lidově demokratického režimu. A to dokonce násilným způsobem za pomoci zbraní, které si k tomuto účelu také opatřili. Přítěžující okolnosti v tomto případě bylo, že bezpečnostní složky u něho v době zadržení našly dva granáty. Na podzim 1949 ho Státní soud v Praze odsoudil na pětadvacet let za vlastizradu. Na jeho údajný čin se nevztahovala ani velice široce pojatá amnestie prezidenta republiky z května 1960.

I ve vězení mu ale pomáhal jeho vztah ke sportu. A to nejen při udržování velmi dobré fyzické kondice. Na svobodu se dostal až v roce 1963, a to jen díky podmínečnému prominutí zbytku trestu. Josef Tichý se nedočkal svobodné vlasti – zemřel v roce 1987.

Vladimír Marek, foto: archiv rodiny Jana Deckera

Klub vojenské historie Břeclav se představuje

Když se před lety začali potkávat členové KVH Břeclav na pietních aktech s veterány a pamětníky, členy Jednoty ČsOL Břeclav, nikdo netušil, jak blízce budou v budoucnu obě organizace spolupracovat. Dnes má tento klub i svou legionářskou sekci, která se zabývá čs. legiemi a řada členů klubu je současně členy ČsOL.

Na počátku bylo muzeum

Jedním z impulzů pro vznik klubu vojenské historie v Břeclavi jako funkční organizace byla snaha břevlavského muzea vytvořit v oblasti zámečku Pohansko živé muzeum. Tato idea, kterou prosazovala tehdejší ředitelka paní Klanicová a archeolog Petr Dvořák, byla založena na tom, že historii není možno prezentovat pouze pomocí statických exponátů, ale je třeba přiblížit skutečný život v dané době reálným způsobem. Proto byla v roce 2002 oslovena skupina nadšenců vojenské historie s tím, zda by měli zájem se starat o bunkr lehkého opevnění z roku 1937 a představit tak veřejnosti odhodlání našeho lidu k obraně v kritické době. Cílem bylo vytvořit pomocí klubu skupinu, která by simulovala posádku takového bunkru. Postupně

přicházeli další a další členové a brzy již klub měl více než potřebných sedm členů pro posádku bunkru. V této době bylo stěžejním zájmovým obdobím září 1938 a zejména pěší pluk 10. Jana Sladkého Koziny, jehož 2. prapor sídlil v Masarykových kasárnách v Břeclavi a který také v rámci mobilizace byl nasazen na obranu republiky v této oblasti.

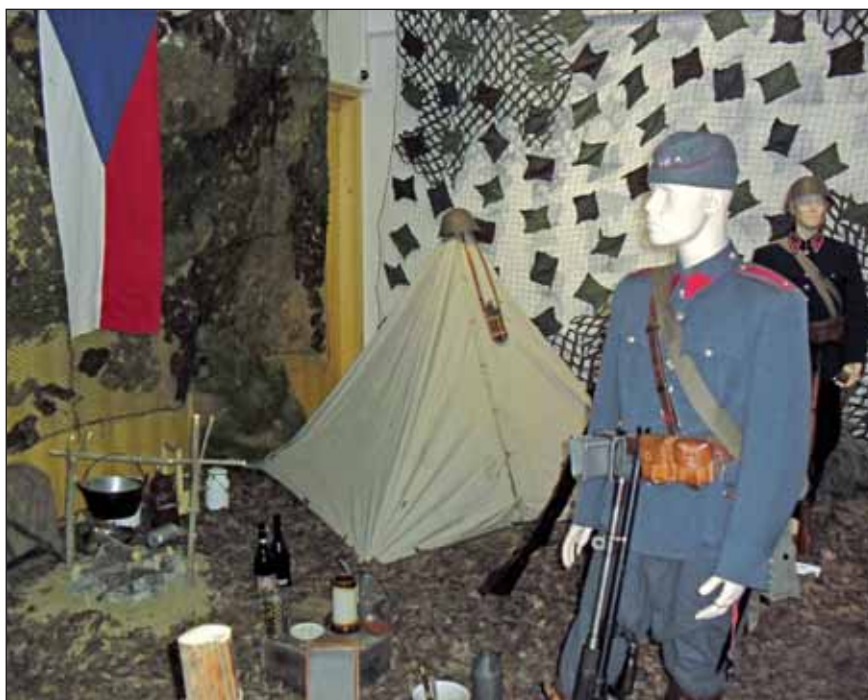
Klub se záhy začal účastnit historických akcí jako Slavonice, Ořechov atd. Začal také organizovat vlastní

akce zaměřené na rok 1938. Bylo zvoleno datum 5. nebo 6. července, kdy je státní svátek. Tato tradice se udržela do současnosti. Z původně komorní akce v blízkosti řopíku se stal tradiční dobový den, který vrací Pohansko zpět do roku 1938, kdy se návštěvníci mohou seznámit s dobovým civilním i vojenským životem, vidět na výstavě i v akci dobovou techniku a „sledovat“ pokusy československých ozbrojených sil o stabilizaci vyhrcované situace v pohraničí v září 1938.

Postupně klub doplnili kromě vojáků i četníci, finančníci a policisté. Všechny tyto složky v našem městě působily. Co více, tyto složky spolu s vojenskými zálohami tvořily v roce 1938 Stráž obrany státu, která stála bezprostředně na hranicích a bojovala s příslušníky sudetoněmeckého Freikorpsu. I v naší oblasti SOSáci bojovali, a to konkrétně v noci z 21. na 22. září, kdy byla skupinou Freikorpsu pomocí pušek a ručních granátů napadena celnice ve Valticích na Reistně.

Další postup směrem Rusko

Postupem času mimo sekci armády 1. republiky vznikla i sekce Rudé armády, která se zaměřuje na sovětské vojenské jednotky, a to od roku 1941 až do roku 1945. Členové této sekce pravidelně účastní oslav osvobození, ale také speciálních pamětních akcí k výročí významných bitev 2. světové války na východní frontě. Členové této sekce jsou schopni přizpůsobit své

uniformy tak, aby odpovídaly danému období v Rudé armádě. Není to nic jednoduchého. Postupně se KVH Břeclav dostal mezi renomované kluby v této oblasti a je zván na nejprestižnější akce v ČR i v zahraničí – na Slovensku i v Maďarsku. Členové této sekce stávají pravidelně čestnou stráž při příležitosti oslavy osvobození Břeclavi.

Nejmladší sekcí, která se v klubu nachází, je sekce čs. legií na Rusi. Tato sekce se zabývá působením čs. legií v Rusku, a to zejména nasazením 2. čs. záložního pluku a následně 10. střeleckého pluku Jana Sladkého Koziny. Volba tohoto útvaru nebyla žádnou náhodou, protože právě 10. Střelecký pluk J.S.K. čs. legií na Rusi je předchůdce pěšího pluku 10 J.S.K., který byl prvním a základním zaměřením klubu. Členové této sekce stávají čestné stráž v legionářských uniformách a v loňském roce se účastnili velké akce v Mladějově. Ctí bylo našemu klubu, že se mohl podílet na prezentaci legiovaku na IDETu 2013. Pro tuto příležitost klub připravil repliku rotního praporu, který se nasazoval pomocí speciálního nástavce na bajonet pušky. Replika rotního praporu byla vytvořena na základě originálů dochovaných v depozitáři Vojenského historického ústavu, kterému patří veliký dík za podporu.

Široká paleta aktivit

Současný Klub vojenské historie Břeclav udržuje širokou paletu svých aktivit. Nejprve musíme zmínit to, že se stále stará o bunkr lehkého opevnění vz. 37 na Pohansku. Postupem času se bunkr i s jeho okolím blíží vzhledu v inkriminovaném roce 1938. Jedna střelecká místnost je pojata v podobě improvizovaného použití, které bylo v tom roce běžné. Druhá střelecká místnost je zase vybavena tak, aby odpovídala ideálnímu stavu, do kterého se měly všechny bunkry dostat. Samostatnou kapitolou je maskovací nátěr bunkru. Při vzniku klubu byl bunkr natřen imaginárním nátěrem, který byl zvolen s ohledem na tehdejší znalosti o lehkém opevnění. V roce 2010 pak byl po historickém bádání navržen nový maskovací nátěr odpovídající nátěrům bunkrů v oblasti Břeclavi. Bunkr tak i zvenku vypadá jako v roce 1938. Exteriér bunkru doplňuje i dobový hraniční přechod s originální závorou IPPEN a replikou hraničního sloupu. Exteriér jsme na začátku loňského roku doplnili o okop pro těžký kulomet.

Další z činností klubu je historické bádání se zaměřením na Břeclav a okolí, rodáky a obyvatele, kteří měli co do činění s vojenstvím, válkami atd. Zde sbíráme již delší dobu podklady o vojácích, četnících, financích, policistech, legionářích, odbojářích atd. a pátráme v archívech, abychom co nejvíce oživilo vojenskou historii našeho města. Město Břeclav totiž utrpělo vážnou ránu ve vědomí vlastní historie

během 2. světové války. Město bylo v roce 1938 zařazeno do území přiděleného Německu na základě mnichovské dohody. Ačkoliv bylo ve městě německého obyvatelstva méně než polovina, strategický význam města na železniční křižovatce pro Německo převážil. Nově nastupivší německý starosta udělal všechno pro to, aby se Čechů ve městě zbavil. Většina českého obyvatelstva Břeclavi odešla jinam. Po válce se vrátilo jen málo z původních obyvatel. Na konci války zase odešlo buď dobrovolně nebo nedobrovolně německé obyvatelstvo. Břeclav byla osídlena po válce novými obyvateli. Ztratila se tak historická kontinuita. Mnoho současných obyvatel nemá ponětí o tom, jaké osobnosti se zde narodily, vyrůstaly a žily či zemřely.

Snahou klubu je tyto osobnosti a významné události připomínat. K nejvýznamnějším vojenským osobnostem Břeclavi patří generál Metoděj Šimek, který se narodil ve Staré Břeclavi. Tento muž byl ztělesněním boje za svobodnou republiku. Za 1. světové války byl nasazen v oblasti Halicce. Po zajištění vstoupil do čs. legií na Rusi. Byl zařazen do skupiny, která měla pomoci zformovat čs. legie ve Francii a z Ruska byl přeložen k 22. střeleckému pluku ve Francii. Po návratu do vlasti je v rámci 21. střeleckého pluku nasazen v Sedmidenní válce na Těšinsku. Absolvuje vojenskou vzdělání pro čs. poddůstojníky ve Francii. Rok 1938 ho zastihuje jako důstojníka u pěšího pluku 6 Hanáckého v Olomouci. Po okupaci se zapojuje do odboje v rámci Obrany národa. Po odhalení je uvězněn a v roce 1943 popraven ve Vratislavi. Ve Staré Břeclavi je jeho jménem nazvána ulice. KVH Břeclav spolu s ČsOL jednotou Břeclav však chce zajistit, aby všichni obyvatelé Břeclavi věděli, kdo byl Metoděj Šimek.

Břeclav má však i další zajímavé osobnosti vojenské historie. Z Břeclavi pocházeli čtyři parašutisté výsadků z Velké Británie – F. Pavelka, F. Kobzík,

L. Cupal a J. Černota. Konec války se dožil jen posledně jmenovaný, který konec svého života prožil v našem městě.

V Břeclavi byla v minulosti silná skupina legionářů, kteří ovlivňovali společenský život. Díky legionářům byly za 1. republiky vystavěny dva pomníky – pomník T. G. Masaryka a památník Svornosti. O památník Svornosti se zasloužili bratři legionáři z Itálie. Měl připomínat jednotu českého a slovenského národa a oběti, které přinesli bratři legionáři v bojích na jižním Slovensku v oblasti Nových Zámků. Oba pomníky byly zničeny německým obyvatelstvem po obsazení Břeclavi německým vojskem v říjnu 1938.

Výstavní činnost

Blízko k badatelské činnosti má i výstavní činnost. V roce 2011 klub spoluorganizoval výstavu v městském muzeu ve Valticích na téma Připojení Valticka k ČSR a ochrana státní hranice do roku 1938. Současně s přípravou této výstavy byl zrekonstruován jediný dochovaný kolejnicový uzávěr v této oblasti, na cestě z Valtic do Katzelsdorfu. V roce 2012 klub zorganizoval výstavu v muzeu v Břeclavi na téma Břeclav 1938–1945, město pod hákovým křížem. Výstava zahrnovala období od roku 1938 a mobilizace do osvobození Břeclavi v dubnu roku 1945. Spolu s Městským muzeem a galerií v Břeclavi je pak připravována výstava o čs. legiích, která má proběhnout v roce 2015. Spolu s jednotou ČsOL v Břeclavi chce KVH Břeclav dále zvětšit povědomí obyvatel o vlastní historii města a zejména o osobnostech, které zde byly připraveny bránit svobodu i se zbraní v ruce. Za tím účelem chceme v roce 2014 zorganizovat branou soutěž pro děti a mládež nazvanou Memoriál Metoděje Šimka. Odkaz: www.kvh-breclav.cz

Michal Uher, foto: KVH Břeclav

V Mladé Boleslavi se obnovuje unikátní symbol svobody

Snad každé město po první světové válce vzdalo hold svému padlým a hrdinům, kteří vybojovali samostatnost svému národu. Nejinak tomu bylo i v Mladé Boleslavi, kde již v roce 1923 odhalila místní legionářská jednota společně s městem památník Padlých z let 1914–1920. Ten byl postaven dle dobových zdrojů na paměť 24 mladoboleslavských občanů, kteří padli v řadách čs. legií pro vznik samostatného čs. státu.

Autorem monumentální figurální plastiky byl akademický sochař Josef Matějů z Kosmonos. Architektonickou podobu podstavce vytvořil známý

gestapa nechala strhnout. Po válce se z památníku objevilo pouze torzo, které na provizorním podstavci vydrželo éru komunistické totality a do značné

míry se potýkalo s nezájmem i polistopadové společnosti.

Po obnově mladoboleslavské jednoty ČsOL byla obnova památníku vždy prvořadým úkolem a v letošním roce, v roce stého výročí vypuknutí světového konfliktu, který dal vzniknout svobodnému Československu, se úsilí zhodnotilo. V rámci revitalizace prostoru Komenského náměstí, kde socha stála a dodnes stojí torzo původního monumentu, přistoupilo město k našemu návrhu a rozhodlo se pietní místo obnovit.

Hlavními investory celého památníku je město Mladá Boleslav a Československá obec legionářská. Naše organizace zároveň v celém projektu působí jako nezávislý historický poradce, který pomáhá akademickému sochaři Michalu Moravcovi s co nejpřesnějším ztvárněním celého památníku. To se projevilo již při první návštěvě zástupců mladoboleslavské jednoty v jeho ateliéru v Lukavci u Hořic, kde mu byly prezentovány originální součásti výstroje a výzbroje čs. legionářů.

Práce na novém památníku plynou postupně kupředu, a tak se snad již na počátku května dočkáme znovuobnověného pomníku, který důstojně, a pevně věřme, že již navždy, připomene zásluhu mladoboleslavských legionářů o vznik samostatného státu.

**Tomáš Pilvousek,
foto: Jednota ČsOL Mladá
Boleslav**

architekt Karel Mauermann ve svém kamenosochařském závodě v Mladé Boleslavi. Památník vznikl péčí Československé obce legionářské, z finanční sbírky občanů, spolků, firem, města Mladá Boleslav a obcí v sousedství.

Pomník na vysokém podstavci zobrazoval dopředu levou nohou nakročeného čs. legionáře držícího v levé ruce pušku, v pravé nasadkový granát. Jedná se o symbolický výjev boje za naši národní svobodu. V den 10. výročí naší samostatnosti byl památník doplněn o prstě z bojišť čs. legionářů z ukrajinského Zborova, francouzského Terronu a Vouziersa a italského Doss Alta. Zároveň bylo okolí informační bronzové desky doplněno dvěma hořáky s věčnými plameny.

Stejně tak jako mnoho jiných, ani ten mladoboleslavský symbol svobody neunikl pozornosti okupační správy po roce 1939, která jej na základě výzvy

Legendárním Nebeským jezdcům bylo 45 let

Nebeští jezdci byli prvním našim filmem o československých letcích v Royal Air Force. Natočil ho dvacet tři let po druhé světové válce režisér Jindřich Polák. Podklad k němu mu poskytl bývalý palubní střelec 311. československé peruti a 3. československého bitevního pluku Richard Husman, který pod pseudonymem Filip Jánský napsal knihu Nebeští jezdci.

Ta vyšla poprvé v roce 1964. Režisér Polák se o ní dozvěděl o rok později. Nejprve ji spolu s jejím autorem zpracovávali na scénář, ale ve chvíli, kdy si s ním nevěděli rady, začali spolupracovat se Zdeňkem Mahlerem a vznikl základ pro nový film.

Jedny z prvních pohovorů, při kterých byli vybíráni herci, se uskutečnily 15. září 1967, po kterých se palubním střelcem Študentem stal Jiří Bednář.

Samotnému natáčení předcházely konzultace s bývalými příslušníky Royal Air Force, a to například plk. Jaroslavem Doktorem, plk. Jiřím Sehnalem, plk. Jiřím Doležalem, plk. Jaroslavem Hlaďem, plk. Františkem Kaválkem. Někteří z nich do natáčení zapůjčili součásti své výstroje, popřípadě další suvenýry, které si přivezli z války. Po dobu natáčení dohlížela na správnost rekvizit a uniform bývalá příslušnice WAAF Joyce Kadečková Turner, vdova po pilotovi Aloisi Mžourkovi.

Film byl, dle vzpomínek pomocného režiséra Oty Fuky, natočen za necelých čtyřicet natáčecích dní, z toho jeden ve Velké Británii a čtyři v tehdejší Německé demokratické republice, na Rujáně. Otakar Fuka také vzpomínal, že se jedná o letecký film natočený bez letadel – hlavní rekvizita, wellington, vznikla konverzí letounu Li-2 ve firmě Aero Vodochody a byla schopna pouze pojiždění. Na ní se podíleli bývalí příslušníci Royal Air Force, kteří tehdy ve Vodochodech pracovali, a to například plk. Jiří Doležal. Ostatní záběry letadel pocházejí většinou z filmu Target for tonight, popřípadně z archivu Imperial War Museum.

Výroba filmového wellingtonu si vyžádala většinu rozpočtu. I proto byli mnozí zahraniční tvůrci odměněni v naturáliích, a to například českým sklem. Byli jimi většinou neherci, například zaměstnanci společnosti ICL, která zaváděla počítače pro úřad důchodového zabezpečení, ale i dnešní profesor historie Carl Winston Chrislock,

kteří tehdy pobýval v Československu. Neherci ale byli i mnozí Češi, například Vojtěch Holý (navigátor George), popřípadě budoucí architekt Jan Kaplický (palubní střelec Jimmy). Nelze zapomenout ani na herce, kteří vytvořili hlavní role: Svatopluka Matyáše jako velitele letounu Pavla Bednáře, Jiřího Bednáře coby palubního střelce Študenta, Jiřího Hrzána v roli palubního střelce Prcka Nováka. Na Janu Novákovou, představitelku Patricie, můžeme dnes jen vzpomínat, protože ji krátce po premiéře zastřelil její žárlivý manžel. Je pohřbena na lesním hřbitově v Mnichově.

Jak již bylo uvedeno, film se natáčel pouze ve dvou zahraničních lokacích, a to na československém vojenském hřbitově v Brookwoodu, odkud pocházejí úvodní scény filmu, a na zmíněné Rujáně, kde se naopak natáčely scény závěrečné. Letiště 276. bombardovací peruti, u které se film odehrává, se nacházelo na letišti Klecany, vojenská nemocnice, kde se Študent léčil po zranění, je porodnice U Apolináře, rekonvalescenční středisko na golfovém hřišti

Poděbrady. Tomíkův pohřební průvod prochází obcí Filipov u Čáslavi, klub, kam se jezdilo za zábavou, je v zadním traktu pražského kina Ořechovka.

Film měl několik premiér, přitom ta první byla mimopražská a uskutečnila se v rodišti plk. Jiřího Sehnala, a to 28. 10. 1968 v kolínském kině Jas. Až poté následovaly Praha 14. 11. 1968 a 29. 11. 1968 Žďár nad Sázavou. V únoru 1969 byl film na dvě desetky let zakázán, nicméně v 80. letech byl opětovně promítán, i když ne veřejně, ale ve vojenských posádkách.

Trvalou vzpomínkou na film je web <http://jezdci.valka.cz> (zatím pouze v českém jazyce) a podle peruti, o které film Nebeští jezdci pojednává, nese název i nejstarší středoevropský klub vojenské historie zaměřený na historii RAF a WAAF – Klub vojenské historie 276th sqdn (reenacted) RAF, o. s.

Filip Procházka, zakladatel Klubu vojenské historie 276th Sqdn (reenacted) RAF, o. s., foto: Pavel Klozík a archiv autora

Fotografie ze setkání tvůrců a herců filmu Nebeští jezdci a bývalých příslušníků RAF s veřejností, hotel DUO, 25. 9. 2004

Jsou nám příkladem a inspirací v každodenním životě

Už jich není mnoho. Těch, kteří aktivně bojovali v druhé světové válce proti nacistickým okupantům, aby pomohli uspišit konec naší poroby. Byli to frontovní vojáci, byli to partyzáni a jejich pomocníci, ale i další odbojáři, kteří v těžkých chvílích, kdy šlo o existenci či bytí národa, věděli, kde je jejich místo. I na našem okrese žijí mezi námi a vcelku se dá říci, že o nich mnoho lidí ani neví. Přesto jsou nám příkladem a inspirací v každodenním životě či práci, aniž si to uvědomujeme. A tak zde předkládám alespoň jejich krátké životní příběhy.

Eliška Onderková si připomněla v Křetině již počátkem listopadu loňského roku půlkuleté výročí svého narození. Viděla již 85 jar, která by nepochybně vydala na životní román. Ať chtěla či ne, v době válečné byla totálně nasazena na práce do fabriky k pásu,

kteřý urychloval výrobu ve firmě Baťa ve Zlíně. Když byl Zlín 20. listopadu 1944 bombardován, využila situace a ujela domů na Veselku. Totálně nasazení byli do válečné výroby i její bratři, jeden v Německu a druhý v Brně.

Eliška se i přes různě nebezpečné situace do Zlína nevrátila a zůstala doma u nemocné mámy a hlavně – pomáhala partyzánům, u kterých byli nakonec i bratři, kteří se doma nemohli skrývat, protože jim stále hrozilo zatčení. Partyzáni však potřebovali pomoc s ubytováním, jídlo a jiné věci. Nakonec vybudovali zmljanku, kam jim nosila vše potřebné, třeba i hlubokým sněhem.

Byla zapojena do operační skupiny štábu Jermaku, ve které bylo šest Rusů spolu s našimi partyzány, kteří sem ustoupili po masakru ve Žďárně. Dodnes je u Louky v lesíku pomník připomínající tuto krutou dobu a její oběti. I její táta pomáhal a měl stálou starost o to, aby sehnal lístky na jídlo či kuřivo pro partyzány. Mnohokrát nespala celá rodina strachem z možného příchodu gestapa. Rádus shánění jídla byl až na Křetině, kde jim lidé pomáhali s moukou či kozím sýrem. „Měla jsem

prostě štěstí, nedostali mne. Přežili jsme a kdo to nezažil, nemůže ten stálý děs snad ani pochopit,“ zakončila lakonicky své vzpomínky na válku...

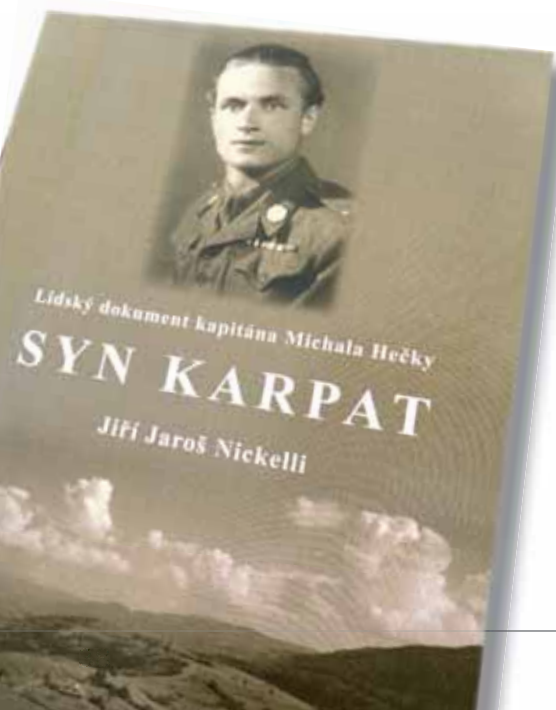
Mám před sebou knihu, kterou její autor Jiří Jaroš Nickelli nazval „Syn Karpat“. Je to lidský dokument osudů hrdiny, dnes majora, Michala Hečka, který ve věku 88 let žije v Kunštátě na Moravě a je čestným občanem tohoto města. Za války Michal utekl do Karpat. Nejříve se zapojil do boje proti okupantům jako partyzánská spojka, později se připojil 2. listopadu

1944 k čs. armádnímu sboru v Chustu na Zakarpatské Ukrajině. Zpočátku působil jako intendant, ale záhy byl přeřazen do pěchoty v první bojové frontové linii.

„Stříleli po nás Němci i slovenští gardisti, když jsem vyběhl ze zákopu se dvěma kamarády nedaleko Liptovského Mikuláše, vedle běžící Vasil Ruščák dostal kulku přímo do čela, další střela mi prolitla mezi nohama a další zabila vedle mne z druhé strany běžícího Benáka,“ vzpomíná Michal Hečka. S frontou postupoval až na Boskoviccko, kde ho zastihl konec války. Po demobilizaci se jako zvláštní armádní kurýr podílel na rušení polních pošt a od 25. prosince 1945 nastoupil jako člen Hradní stráže prezidenta republiky, kde sloužil do září 1948. Pak byl z armády propuštěn. Později pracoval ve stavebním kombinátě v Boskovicích. Osudy tohoto statečného občana jsou podrobně popsány ve shora uvedené knize, kterou všem zájemcům o tuto dobu, ale i všem školákům, kterým obohatí jejich vědění, víc než doporučuji k přečtení. Kniha vyšla tiskem v roce 2008.

Jan Kux, foto: autor

Zveme vás na akce

14. dubna	Konference k 70. výročí osvobození západní Ukrajiny 1. čs. armádním sborem, Praha, konferenční sál DAP
28. – 30. dubna	Setkání s účastníky bojů v ostravské operaci a vzpomínka na ustanovení zahraniční skupiny – 69. výročí, Ostrava.
2. května	Pietní vzpomínka u hrobu gen. L. Svobody a u hrobu padlých v Břestu, Kroměříž, Břest
28. května	Vzpomínka na prezidenta Edvarda Beneše, Sezimovo Ústí
1. června	Účast na Dni pozemních sil BAHNA 2014, Strašice
2. července	Vzpomínka na padlé legionáře u příležitosti 97. výročí bitvy u Zborova, Praha, Olšanské hřbitovy

Nové tváře v ústředí Československé obce legionářské

Od začátku letošního roku došlo v ústředí Československé obce legionářské k několika personálním změnám. Organizačním tajemníkem se stal Filip Procházka, tiskovým mluvčím ČsOL Miloš Borovička a koordinátorem tiskové činnosti Jiří Filip. Zde se představují.

Mgr. Filip Procházka – organizační tajemník

Bratr Filip Procházka se narodil v Hlinsku roku 1978. O historii, respektive působení Čechoslováků v RAF, se aktivně zajímá od svých třinácti let, a to díky knihám Filipa Jánského, Františka Fajtla a besedám s válečnými veterány. V reenactmentu je aktivní od listopadu 2000. Je zakladatelem Klubu vojenské historie 276th Sqdn. (reenacted) RAF, realizátorem akce Setkání Nebeských jezdců a pomníku obětem holocaustu a příslušníkům RAF z Trhové Kamenice. Je členem jednoty ČsOL Praha 1. Od února 2014 působí jako organizační tajemník. V této funkci vykonává podobnou činnost jako jeho předchůdce Petr Hozlár s výjimkou aktivit v oblasti péče o válečné veterány. (Spolu s funkcí převzal emailovou adresu i telefonní číslo.) Mimo jiné má tedy na starost organizaci vzpomínkových a pietních aktů, schůzí orgánů ČsOL a další aktivity. Budete-li potřebovat v těchto záležitostech poradit, rád pomůže.

Miloš Borovička – tiskový mluvčí ČsOL

Miloš Borovička je novou posilou ústředí ČsOL. Má na starost média a komunikaci navenek. Miloš je členem jednoty Praha 3 a vojenská historie je jeho velkým koníčkem. Dlouhodobě se zajímá o československý odboj za obou světových válek a československou armádu v dobách první republiky. Působí v klubu vojenské historie Rota Nazdar a je předsedou Klubu přátel československého odboje. Současně pracuje jako mluvčí a právní poradce spotřebitelského časopisu dTest. S médií má řadu zkušeností a pomůže nám s propagací odkazu legionářů a naší činnosti. V brzké době se můžeme těšit, že se o ČsOL bude více psát, naše akce pro veřejnost i veterány budou více v televizi a uslyší o nás mnohem více lidí. Miloš sám říká: „Československá obec legionářská je organizací s hlubokou tradicí a vysokým morálním kreditem. Odkaz legionářů a naše historie musí u veřejnosti dostat takový prostor, jaký si po právu zaslouží.“

Jiří Filip – koordinátor tiskové činnosti

Bratr Jiří Filip se narodil v Mladé Boleslavi v roce 1986. V době svých studentských let na Gymnáziu Dr. Josefa Pekaře našel svůj zájem v regionální historii, které se od té doby věnuje. Již patnáct let působí rovněž jako člen amatérského divadelního souboru a v Mladé Boleslavi je aktivní i v jiných odvětvích veřejného života. V roce 2005 navázal spolupráci s Jednotou ČsOL v Mladé Boleslavi, což vyvrcholilo jeho vstupem do ČsOL v roce 2008. V současné době je místopředsedou zmíněné jednoty. Intenzivní zájem o regionální historii vedl k jeho zaměstnání v Muzeu Mladoboleslavska, kde pracoval do ledna letošního roku. Od února je na ústředí ČsOL zaměstnán jako koordinátor tiskové činnosti a jeho úkolem je mimo jiné psaní článků z akcí, vydávání publikací a dalších tištěných materiálů nebo vedení knihovny a archivu ČsOL.

Zpracoval: Ladislav Lenk

Stále více lidí se zajímá o informace o svých předcích

Vážená redakce, dovoluji si vám poslat následující příspěvek do časopisu Legionářský směr. V poslední době se totiž stále více lidí zajímá o informace o svých předcích. Vidím to při svých častých návštěvách archivů a muzeí. Často se na mne obracíji známí i neznámí lidé s prosbou o poskytnutí informací.

Prispěla k tomu jistě také Česká televize uvedením rodkmenů jedenácti vybraných osobností. V současné době pak také Česká televize Ostrava připravuje pořady o „Velké válce“. Na výzvu jsem se také přihlásil a teď očekávám, zda mé příběhy zaujmou a budu vybrán. Zabývám se totiž osudy účastníků 1. světové války, kteří se narodili, měli domovskou obec nebo byli občany okresu Pardubice a bývalého okresu Nový Bydžov (severovýchodní část okresu Kolín, západní část okresu Hradec Králové a jižní část okresu Jičín).

Je známo, že 1. světové války se z území dnešní České republiky zúčastnilo více než jeden milion mladých mužů a že z nich asi 180 000 padlo. Kolik se těch mladých hochů vrátilo domů zraněných a nemocných, to nikdo neví. Války se zúčastnili muži narození mezi roky 1870 až 1900. Existují samozřejmě i výjimky.

K dnešnímu dni obsahuje moje databáze přes 40 000 jmen s většími či menšími informacemi. Muže má zařazeny do několika kategorií: legionáře, účastníky (bez legionářů), padlé a samostatnou kategorii „MOHLI“, kde nevím, zda se ti hoši

války opravdu zúčastnili. Ve své databázi mám dva muže – generála Jaroslava Červinku a Josefa Hrubého z Opatovic n. L., kteří se oba narodili v roce 1848, ale i mladinkého hochu Borise Soloďankina, který se narodil na Ukrajině v roce 1912 a kterého jsem osobně znal. Na poměrně solidní úrovni mám kategorii legionářů – ve spolupráci se Státním okresním archivem v Pardubicích mně vyšla v roce 2006 publikace „Legionáři okresu Pardubice, rodáci a občané“.

Mnozí z nás, zejména ti ze starší generace, známe někoho ze svého okolí, kdo se musel té války zúčastnit. Mělo by být naší povinností na ně nezapomenout a zachovat jejich vzpomínky, fotografie, korespondenci nebo také jejich deníky.

Proč by v mé nebo v jiných databázích, například Vojenského ústředního archivu v Praze, neměli být uvedeni naši předkové, a to jen proto, že veřejnost neposkytlá badatelům nebo archivům informace o jejich účasti ve válce?

Proto si dovoluji vyzvat čtenáře tohoto velmi zajímavého časopisu o poskytnutí jakýchkoliv informací, aby tyto byly uchovány i pro příští generace. Osobně mám zájem o informace o mužích „z mého regionu“.

Časopis půjčuji svým kamarádům, kteří si se zájmem čtou uvedené příspěvky.

Ing. František Steklý, člen Jednoty ČsOL Pardubice

Kontakt: frantisek.stekly@seznam.cz

(Příspěvek byl redakčně krácen.)

Velmi Vám děkuji za časopis Legionářský směr

Vážení! Velmi Vám děkuji za časopis Legionářský směr č. 4/2013. Tento časopis byl zařazen do mých vzpomínek na mládí. Náš rod Novotných byl znám svou legionářskou závislostí. Můj otec byl ruským legionářem, také jeho bratři Karel, Bohuslav, Jaroslav a Vilém.

Váš časopis bude zařazen do kroniky Paděbradska, kterou sepisují podle informací mého tatínka Bohuslava. Všichni zde uvedení legionáři již v Poděbradech zemřeli. Já se snažím zjistit legionáře, jak zde žili a pracovali. Po zpracování odevzdám tyto kroniky do místního muzea. A vy jste mi v tom pomohli. Já jsem poslední syn legionáře Boh. Novotného, ostatní již zemřeli. Děkuji Vám za ten pomocný materiál, který jste

mi zaslali. Přílohou dávám poděkování a přispívám částkou 500 Kč. Přeji Vám pevně zdraví a také pohodu.

Jaroslav Novotný, nar. 2. 4. 1928 v Poděbradech

P.S.

Vážený pane Novotný, Váš dopis mne velice potešil a jsem rád, že časopis Legionářský směr takto přispívá k rozvoji památky i odkazu čs. legionářů. A stejně upřímně Vám děkuji za Váš finanční příspěvek vložený do dopisu – ten jsme v sekretariátu ČsOL společně otevřeli a bankovku v hodnotě 500 Kč odevzdali do sbírky Nadace fondu Legie 100. Určitě se neztratí a poslouží dobrému účelu. Děkujeme.

Za ČsOL šéfredaktor Legionářského směru Ladislav Lenk

Bude mít Legionářský směr svoji inzertní rubriku?

Vážený pane redaktore! Jsem pokračovatelkou mého dědy legionáře, který byl na frontě v Itálii a Rakousku. Posílám Vám i jeho foto s členským průkazem. Piši Vám též proto, že mi zasíláte časopisy Legionářský směr. Je dobré, že si můžeme přečíst něco o historii.

Ráda bych Vám připjala jednu připomínku – nebo spíše návrh. Co nám čtenářům tohoto časopisu chybí a co v budoucnosti můžete třeba doplnit.

Totíž, abychom my pokračovatelé – legionáři měli též mezi sebou možnost více komunikace. Kdybyste do časopisu zavedli něco jako INZERTNÍ RUBRIKU pro členy. Do této rubriky bychom mohli nebo snad měli možnost připisovat své připomínky, návrhy apod. Aby byla větší komunikace i mezi námi členy.

Myslím, že by toto uvítala většina našich čtenářů, kdo se počítá mezi LEGIONÁŘE. Myslím, že máme být na co hrdí.

**S legionářským pozdravem Libuše Celetková,
Bystřice pod Hostýnem, tel.: 702 455 391**

P.S.

Milá sestro, děkuji Ti za upřímný dopis. Myslím, že tvému návrhu na zřízení inzertní rubriky v Legionářském směru nic nebrání. Konec konců, tento Tvůj příspěvek mohu chápat jako první počín. Doufám, že čtenáři budou na Tvůj námět reagovat a že v dalších číslech Legionářského směru se inzertní rubrika objeví. Prostor pro ni samozřejmě vyčlením a na příspěvky do ní se těším. Jen upozorňuji, že každý přispívatel by měl uvádět na sebe kontakt, aby vznikla možnost vzájemné komunikace (adresa, e-mail, telefon). Navíc již dnes je možné problém vzájemné komunikace částečně řešit prostřednictvím bezplatné telefonní linky projektu Legie 100 – 800 888 945, kde její operátor Jiří Charfreitag každému velice rád a ochotně poradí s jeho problémem.

Šéfredaktor Legionářského směru Ladislav Lenk

LETNÍ TÁBOR LEGIE 2014

Na prázdninový čas léta 2014 jsme pro vás připravili další ročník oblíbeného a tradičního dětského letního tábora Legie s tematikou RESCUE.

CÍLE TÁBORA

- ☺ seznámit děti zábavnou formou s dovedností terénního záchranáře
- ☺ přiblížit dětem život legionáře v bojových podmínkách a ve volné přírodě s využitím branných sportů
- ☺ zvýšit u dětí fyzickou a psychickou odolnost

HERNÍ AKTIVITY

- ☺ základy praktických záchraných prací v terénu
- ☺ základní první pomoc s improvizovaným materiálem
- ☺ strategické hry s využitím paintballu
- ☺ práce s mapou a buzolou
- ☺ tiché a skryté přesuny terénem
- ☺ základy přežití v přírodě
- ☺ lanové techniky a základy slaňování
- ☺ sportovní hry v přírodě
- ☺ filmové ukázky a četba deníků legionářů

DALŠÍ INFORMACE

Základna GAUDEAMUS je skvěle vybavena. Má vlastní prostornou tělocvičnu, dvě společenské místnosti, jídelnu, hřiště na hry, rafty, sportovní vybavení a hlavně krásné přírodní okolí. Nedaleko základny se nachází velký rybník s písčnou pláží. Je vhodný pro koupání a vodní hry včetně jízdy na lodích. V okolí se nachází rozlehlý lesní terén s možností výletů.

Program tábora je zaměřen na outdoorové aktivity s blízkým vztahem k přírodě. Část programu je věnována aktivitám bezpečnostních složek, střelbě z malorážek, první pomoci, sebeobraně, orientace v terénu apod. Jsou naplánovány podvečerní společenské akce – disco, maškarní bál, soutěže. Instruktoři a vedoucí jsou zkušení profesionálové.

TÁBOR SE KONÁ V TERMÍNU: 28. 6. – 12. 7. 2014

CENA: 4900 Kč

SLEVA PRO DĚTI ČLENŮ ČsOL ČINÍ: 50 % z ceny tábora

MÍSTO KONÁNÍ: Milovy 28, 592 02 Sněžné, základna GAUDEAMUS v krásném prostředí v oblasti u Nového města na Moravě, Žďárské vrchy

Věková hranice pro účast: od 6 do 15 let

Účastníci jsou ubytováni v samostatných chatkách po 5 dětech.

Registrovat dítě můžete následovně:

- ☺ elektronicky na regrup@regrup.cz, přihláška k vyplnění je na webových stránkách www.regrup.cz a www.hotelgaudeamus.eu
- ☺ písemně: vyplněnou přihlášku odešlete na adresu Milovy 28, 592 02 Sněžné

Kontakt: Michal Pecha, tel.: 774 454 044, email: regrup@regrup.cz

Příběhy sbírkových předmětů VHÚ

Soubor stejnokrojových součástí legionáře Václava Novotného

V současné době je již vzácností, když se podaří získat rozsáhlejší pozůstalost po některém z legionářů. Čestnou výjimku představuje unikátní soubor korespondence, výstrojních součástí a dalších předmětů z pozůstalosti po Václavu Novotném, které VHÚ získal v roce 2010.

Václav Novotný se narodil 23. září 1896 v obci Skutíčko u Vysokého Mýta. Po vypuknutí 1. světové války byl v řadách zeměbraneckého pěšího pluku č. 30 odeslán na frontu. U haličského Krašniku byl v červenci 1915 zajat. V Sergači u Nižného Novgorodu se dobrovolně přihlásil do čs. vojska. Na počátku srpna 1917 byl přijat, a stal se v hodnosti vojína příslušníkem 5. čs. střeleckého pluku. Zde byl zařazen u úderné roty a po sloučení těchto specializovaných jednotek v rámci 2. čs. střelecké divize se stal příslušníkem 1. samostatného úderného praporu. V řadách této jednotky se účastnil ochrany transsibiřské magistrály a s tím spojených bojů. Válečná anabáze Václava Novotného skončila v červenci roku 1920, kdy se na lodi Ixion vrátil z Vladivostoku do Československa.

Představovaný soubor insignií částečně mapuje působení V. Novotného v čs. vojsku. Mezi nejstarší předměty patří nárameníky – pogony vyrobené ze stejnokrojového sukna s bíločervenou lemovkou označující čs. dobrovolníky. Ze stejné doby (1917/1918) pochází i carská čepicová kokarda částečně překrytá bíločervenou stužkou. Bezesporu nejunikátnějším předmětem je první typ trojúhelníkové rukávové nášivky, označující příslušníky úderného praporu. Soubor uzavírají dvě varianty pozdějšího provedení rukávového označení. Jedná se rukávové štítky z červeného sukna s malinovým lemováním, v obou případech s hodností svobodníka a tradičním symbolem úderných jednotek – lebkou se zkříženými hnáty.

Připravil: Zdeněk Špitálník

